

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΘ' – ΤΕΥΧΟΣ 5 – ΜΑΪΟΣ 2002
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἰω. Γενναδίου 14 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 010-72.18.308. Fax 010-72.18.336
http://www.ecclesia.gr
e-mail:iera-synodos@ath.forthnet.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑ

<i>Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου,</i> Πατριαρχική Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα	323
<i>Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου,</i> Μήνυμα ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει	325

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

2734: Ταφή ἢ καῦσις τῶν νεκρῶν	326
2736: Ἐμφάνισις Κληρικῶν ἀπὸ τῶν ΜΜΕ	327
Ἐγκύκλια Σημειώματα	328

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Ἡ προσφώνησις τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Εἰρηναίου	329
Ἡ ἀντιφώνησις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου	330

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

<i>Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου,</i> Ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψις τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα	331
--	-----

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

<i>Γρ. Θ. Στάθη,</i> Ἐκφωνητικὴ Σημειογραφία καὶ Πράξις	339
--	-----

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

<i>Ἡλία Νικ. Σεφερίδη,</i> Οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά δὲν εἶναι Χριστιανοὶ	350
---	-----

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ε.Ε.

<i>Κων. Β. Ζορμπά,</i> Ἡ Συντακτικὴ Συνέλευσις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως. Προβλήματα - Προοπτικὲς	353
--	-----

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις πληρώσεως κενῶν θέσεων	374
------------------------------------	-----

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ἐπὶ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Ἐπιχειρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διευθυντὴς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Εὐάγγελος Π. Λέκκος
Θεολόγος - νομικός

Διευθυντὴς Συντάξεως τοῦ Δελτίου
Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου
Ὁμότ. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Τακτικὸν μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Συλλογὴ ὕλης, διόρθωσις δοκιμῶν
Ἀριστομένης Ματσάγας
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Χρήστος Καραγιάννης, Μ.Θ.

Τυπογραφεῖον
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ ΑΒΕ
Σόλωνος 98 – 106 80 Ἀθήνα
Τηλ.: 010-36.61.200. Fax 010-36.17.791
http://www.livanis.gr

**ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ
ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ
ΕΠΙ ΤΩ ΑΓΙΩ
ΠΑΣΧΑ**

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Χριστός Ἀνέστη!

Μὲ αὐτὸν τὸν χαρμόσυνον χαιρετισμόν, τὸν ὅποιον ἀπευθύνομεν πρὸς ἀλλήλους, ὑποδεχόμεθα, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συμμετέχομεν καὶ πάλιν ἐφέτος εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Ἀναστάσεως καὶ μέσῳ αὐτῆς καὶ ἔνεκα αὐτῆς ζῶμεν τὴν ὑπέρβασιν τοῦ θανάτου καὶ πάσης θλίψεως.

Προσκυνοῦμεν καὶ εὐχαριστοῦμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, διότι καταξιώνει ἡμᾶς τοὺς ὀρθοδόξως σεβομένους καὶ τιμῶντας Αὐτὸν νὰ βλέπωμεν τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, νὰ καθιστάμεθα δέκται τοῦ ὑπερφυοῦς φωτὸς τῆς Ἀναστάσεώς Του, τοῦ ὀδηγοῦντος ἡμᾶς εἰς νέαν ζωὴν, καὶ νὰ αἰσθανώμεθα τὴν νέαν αὐτὴν ζωὴν σφριγῶσαν εἰς τὰς καρδίας μας καὶ νικῶσαν τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας θλίψεις τοῦ παρόντος βίου.

Ἐπὶ τῆς πέτρας τῆς πίστεως εἰς τὴν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἀνάστασιν ἀταλαντεύτως ἰστάμενοι, συμπάλλομεν εὐφροσύνως μετὰ τοῦ ὕμνωδοῦ καὶ ὕμνοῦμεν Πάσχα τὸ ἱερόν καὶ πανσεβάσιμον. Τὸ φανερόν καὶ ἐόρτιον Πάσχα, ἀλλὰ καὶ τὸ μυστικόν, τὸ συντελούμενον εἰς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν μας καὶ μεταγίζον εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν τὴν ζωὴν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ τὴν ἀναφαίρετον χαρὰν τῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Εὐφροαινόμεθα κατὰ πάντα, ἀπολαμβάνοντες σῶματι καὶ πνεύματι τὰς δωρεὰς τοῦ ἀγαπῶντος ἡμᾶς Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εὐχόμεθα ὀλοκαρδίως νὰ γίνουιν μέτοχοι τῆς ἀναστασίμου ταύτης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης πάντες οἱ ταλαιπωρούμενοι ὑπὸ ποικίλων θλίψεων καὶ κακουχιῶν συνάνθρωποι ἡμῶν καὶ ἰδία οἱ μὴ γνωρίζοντες ἀκόμη τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς καὶ αὐτοὺς ἀγάπην τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Διότι ἡ πίστις εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ μετοχὴ εἰς αὐτὴν ἀμβλύνει πάντα πόνον, προσφέρει ἐλπίδα, νικᾷ τὸν φόβον τοῦ θανάτου καὶ χαρίζει αἰσιοδοξίαν καὶ χαρὰν.

Δὲν ἀγνοοῦμεν τὸν ἀνθρώπινον πόνον, τὴν ἀδικίαν, τοὺς κατατρεγμούς, τὰς ἀσθενείας, τὴν πτωχείαν, τὰς στερήσεις. Δὲν ζῶμεν ἐκτὸς τῆς θλιβερᾶς παγκοσμίου καταστάσεως. Συσταρούμεθα τῷ Χριστῷ καὶ συμπάσχομεν μετὰ πάντων τῶν ἀδικουμένων καὶ ταλαιπωρουμένων συνανθρώπων μας. Ἀλλὰ γνωρίζομεν ὅτι ὄλων αὐτῶν θεραπευτὴς ὑπάρχει ὁ Ἀναστὰς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ παθὼν καὶ σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν, Ὅστις καὶ ἐχαρίσατο ἡμῖν τὴν κατὰ τοῦ θανάτου νίκην, τὴν τῶν θλίψεων ὑπέρβασιν, τῆς ἀνεκκλήτου χαρᾶς τὴν προσδοκίαν, τῆς αἰωνίου ζωῆς τὴν ἀδιάφυστον ὑπόσχεσιν.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ εἶναι δι' ἡμᾶς σταθμὸς χαρᾶς ἐντὸς τοῦ πελάγου τῶν θλίψεων τοῦ κόσμου. Σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ δι' ἐλπίδος καὶ ἐξοπλισμοῦ διὰ πνευματικῆς ἀντοχῆς καὶ ἰσχύος πρὸς αἰσιοδόξον ἀντιμετώπι-

σιν ὄλων τῶν δυσχερειῶν τῆς συγχρόνου ζωῆς. Ἐξ αὐτῆς ἀντλοῦμεν θάρρος, συμφώνως πρὸς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου «θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον», διότι ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ μεγαλύτερα νίκη κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ κακοῦ εἰς τὸν καλὸν λίαν κόσμον, τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησεν ὁ ἀγαθότατος Θεὸς δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ἔχομεν διὰ τῆς χάριτος Αὐτοῦ τὴν δυνατότητα καὶ τὸ καθῆκον νὰ ἀνιστάμεθα καὶ ἡμεῖς ἀπὸ κάθε πτώσειν εἰς τὴν ἀμαρτίαν, τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν ἀπαισιοδοξίαν καὶ νὰ προσβλέπωμεν εἰς Αὐτὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του ἵνα λαμβάνωμεν Θεῖαν Χάριν καὶ βοήθειαν εἰς πᾶσαν δυσκολίαν τῆς ζωῆς.

Θαρσεῖτε, λοιπόν, καὶ ὑμεῖς, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, καὶ εἰρηνεύετε καὶ χαρῆτε τὴν πασχάλιον πανήγυριν, διότι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι καὶ ἰδική μας ἀνά-

στασις καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ κακοῦ νίκη τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ γίνη διὰ τῆς χάριτός Του καὶ τοῦ ἀγῶνος μας καὶ ἰδική μας νίκη κατὰ παντὸς κακοῦ καὶ πόνου καὶ πένθους.

Τοῦτο καὶ εὐχόμεθα ὀλοκαρδίως εἰς ὅλους ὑμᾶς, ἐπὶ τοὺς ὁποίους καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν χάριν καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Καὶ καλοῦμεν πάντας, ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρὸν Πάσχα ἐπαναλάβωμεν τὸν χαιρετισμὸν τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ παντὸς κακοῦ:

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἄγιον Πάσχα 2002

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν

**ΜΗΝΥΜΑ
ΤΟΥ ΜΑΚ.
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΕΠΙ ΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΕΙ**

Ἄδελφοί μου, Παιδιά μου,
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ.

Ὡς «λύτρον λύπης» χαρακτηρίζει τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας ἡ ἐμπνευσμένη ὕμνογραφία τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας μας. Μπροστά στοῦ δέος τῆς βέβαιης ἤττας του, ὁ ἄνθρωπος ποὺ πιστεύει, στέκεται σταθερὰ στὰ πόδια του καθὼς ἀτενίζει τὸν Ἀναστάνα Χριστὸν νικητὴ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἄδου. Οἱ ἀνθρωποκεντρικὲς ἀπόπειρές του νὰ ὑπερβῇ ἀπὸ μόνος του τὸν φόβο καὶ τὴν ἀγωνία τῆς Μοναξιάς καὶ τῆς Ἐνοχῆς του, ἀπεδείχθησαν ἀπρόσφορες. Ἡ θλίψη τῆς ἀποτυχίας καὶ ἡ ἀδηλιότητα τοῦ μέλλοντος σημάδευσαν ἐπὶ αἰῶνες τὴ συνειδησίη του. Ἐνας ἀλύτρωτος Προμηθέας Δεσμώτης ἀναπηδοῦσε κάθε φορὰ μέσα ἀπὸ τὸν ἀδικαίωτο πόθο τῆς δικαίωσης, τῆς ἀντοχῆς στοῦ χρόνου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴ μόνιμη συντροφιά τοῦ δέους, τῆς ἀνεσιότητος καὶ τοῦ δεδικασμένου.

Ὅμως ἡ Ἀνάσταση σηματοδοτεῖ μιὰ νέα προσδοκία ἐλπίδος καὶ λυτρώσεως. Μέσα ἀπὸ τὸ κενὸ μνημεῖο ἀναπηδᾷ κάθε ἡμέρα τώρα πιά ἡ ἀναίρεση τῆς φθορότητας, ἡ βεβαιότητα τῆς νίκης, τὸ μήνυμα τῆς ἀγάπης, ἡ προσδοκία τῆς διάρκειας. Ἡ Ἀνάσταση δὲν εἶναι μόνον ἓνα ἱστορικὰ βεβαιωμένο γεγονός παραδόξως σημασίας, ἀλλὰ καὶ μιὰ πνευματικὴ βεβαιότητα, ποὺ ἐγγυᾶται τὴν ἐσωτερικὴ ἀνακαίνιση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ πιστεύει. Οἱ ὀρθόδοξοι ἀγιογράφοι εἰκονίζουν τὸν Ἀναστάνα Χριστὸ νὰ πατᾷ πάνω στὸν Ἄδη, ἔχοντας συντρίψει τοὺς μοχλοὺς του καὶ διαλύσει τὶς πύλες του. Ἔτσι παρουσιάζεται καὶ αἰσθητικὰ ἡ νίκη καὶ ὁ θρίαμβός Του πάνω στὸν κόσμον τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἁμαρτίας. *«Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια».*

Ἀκούεται καὶ πάλιν σήμερον τὸ ἴδιο ἐλπιδοφόρο μήνυμα. Πόσοι ὅμως μποροῦν νὰ τὸ ἀκούσουν, καθὼς εἶναι ἀπορροφημένοι στὴν ἀρένα τῶν θανάσιμων ἀναμετρήσεων; Τὸ κέλευσμα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς νίκης τοῦ πνεύματος κινδυνεύει νὰ χαθῇ μέσα στὸν ὀρυμαγδὸ τῶν μοιραίων καὶ ματαίων ἐπιδόσεων στὰ ἐφήμερα καὶ ἀνούσια πράγματα. Τὸ ἀνθρώπινο τοπίο ἔχει γίνει αὐχμηρὸ, γιατί χρόνον μὲ χρόνον χάνει τὸ θάλπος καὶ τὴ δρόσο του, ἀφοῦ κατοικεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ μετεβλήθησαν σὲ «σάρκες», ἐξαντλούμενοι στὴ διακονία τῶν παθῶν τους. Ζοῦμε τὸ μαρτύριο τοῦ Σισύφου, κι ἐνῶ νοσταλγοῦμε τὴν εἰρήνην τῶν ψυχῶν μας, καμωνόμαστε ὅτι βιώνουμε τὴ χαρὰ τῆς, καὶ ἔχουμε μεταβληθῇ σὲ ἐγωκεντρικοὺς – ψυχοπαθολογικοὺς δαιμονικοὺς ἀνθρώπους, θεληματικὰ δοσμένους στὸν Ἀλάστορα.

Ὅμως ὁ Χριστὸς Ἀνέστη καὶ τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως μᾶς ἀφορᾷ ὅλους, καθὼς βαρεθήκαμε νὰ σηκώνουμε τὰ βάρη τῶν ἀδικαίων ἐλπίδων μας καὶ θρηνοῦμε ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς προσωπικῆς μας εὐτυχίας. Ἡ θανατερὴ ἐμπειρία τῆς φθορᾶς καὶ τὸ σκοτάδι ποὺ τὴν ἀκολουθεῖ, μᾶς ὀδηγοῦν στοῦ ἔρρεβος τῆς *«κενῆς ἀπάτης τοῦ κόσμου τούτου»*. Μᾶς χρειάζεται τὸ λύτρον τῆς λύπης. Αὐτὸ ποὺ παγιώνει μέσα μας τὴ βεβαιότητα τῆς ζωῆς, τοῦ φωτός, τῆς ἐλπίδος. Καὶ ἐγγυᾶται τὴν ἀναφαίρετη χαρὰ, τὴ γεύση τῆς νίκης. Ὅσοι πιστεύετε στὸν Χριστὸν τὸν Ἀναστάνα ἐκ νεκρῶν, χαρῆτε τώρα καὶ ἐγκαρδιωθῆτε. Ἐναντιωθῆτε μὲ δύναμη σὲ κάθε μορφή ὑποτέλειας. Πετάξτε ἀπὸ πάνω σας τὰ δεσμὰ τῶν παθῶν. Ὁ Χριστὸς Ἀνέστη καὶ ἐπλήρωσε τὰ λύτρα τῆς λύπης μας. Ἄς χαροῦμε παντοτενᾶ.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ – ΑΛΗΘΩΣ ΑΝΕΣΤΗ

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΑ

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΚΑΙ
ΕΓΚΥΚΛΙΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2734

(Ταφή ἢ καύσις τῶν νεκρῶν)

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2736

(Ἐμφάνισις Κληρικῶν ἀπὸ
τῶν ΜΜΕ)

Ἐγκύκλια Σημειώματα

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 1034
Διεκπ. 538

Ἀθήνησι τῆ 27ῃ Μαρτίου 2002

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2734

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

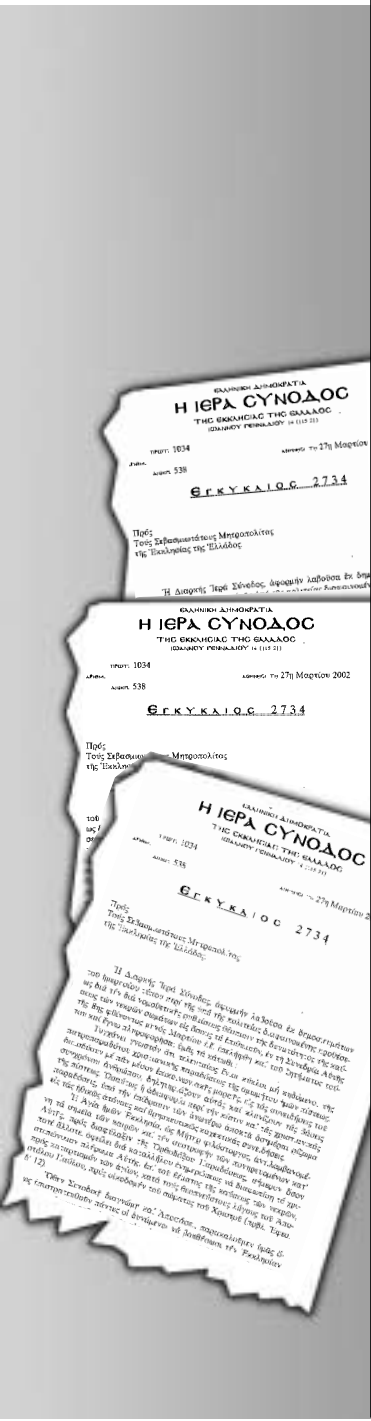
Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος, ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ δημοσιευμάτων τοῦ ἡμερη-
οῦ Τύπου περὶ τῆς ὑπὸ τῆς Πολιτείας διαφαινομένης προθέσεως διὰ τὴν διὰ
νομοθετικῆς ρυθμίσεως θέσπισιν τῆς δυνατότητος τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν σω-
μάτων εἰς ὅσους τὸ ἐπιθυμοῦν, ἐν τῇ Συνεδρία Αὐτῆς τῆς 8ης φθίνοντος μηνὸς
Μαρτίου ἐ.ἔ. ἐπελήφθη καὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ἔγνω πληροφοροῦσαι ὑμᾶς
τὰ κάτωθι:

Τυχάνει γνωστὸν ὅτι τελευταίως ἔνιοι κύκλοι μὴ κηδόμενοι τῆς πατροπα-
ραδότου χριστιανικῆς παραδόσεως τῆς ἀνωμήτου ἡμῶν πίστεως, διεισδύουν μὲ
πᾶν μέσον ἐπικοινωνιακῆς μορφῆς, εἰς τὰς συνειδήσεις τοῦ συγχρόνου ἀνθρώ-
που, δηλητηριάζουν αὐτὰς καὶ κλονίζουσιν τὰς βάσεις τῆς πίστεως. Ὡσαύτως ἡ
ἀδιαφορία περὶ τὴν πίστιν καὶ τὰς χριστιανικὰς παραδόσεις, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν
τῶν ἀνωτέρω ἀποκτᾶ ὀσημέραι ρίζωμα εἰς τὰς ἠθικῶς ἀτόνους καὶ θρησκευ-
τικῶς καχεκτικὰς συνειδήσεις.

Ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἑκκλησία, ὡς Μήτηρ φιλόστοργος, ἀντιλαμβάνομένη τὰ ση-
μεῖα τῶν καιρῶν καὶ τὴν συστροφὴν τῶν πονηρευομένων κατ' Αὐτῆς, πρὸς δια-
φύλαξιν τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, σήμερον ὅσον ποτὲ ἄλλοτε, ὀφείλει διὰ
καταλλήλου ἐνημερώσεως νὰ διαφωτίσῃ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα Αὐτῆς, ἐπὶ
τοῦ θέματος τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, κατὰ τοὺς
θεοπνεύστους λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ
Χριστοῦ (πρβλ. Ἐφεσ. δ', 12).

Ὅθεν, Συνοδικῆ διαγνώμη καὶ Ἀποφάσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως ἐπι-
στρατευθοῦν πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ βοηθήσωσι τὴν Ἑκκλησίαν πρὸς διαφώτι-
σιν τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ιδιαίτατα οἱ Πανοσιο-
λογιώτατοι Ἱεροκήρυκες ὡς καὶ πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ ἀναλάβουν διὰ συχνῶν
κηρυγμάτων μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου χωρίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας τὴν
ἐνημέρωσιν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τονίσουν τὰς πνευματικὰς διαστάσεις καὶ τὰς συν-
επείας μᾶς τοιαύτης ἐπιλογῆς εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ πιστοῦ.

Πρὸς ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου τούτου καὶ πρὸς ἀρτιωτέραν κατάρτισιν τῶν
κηρῦκων τοῦ θείου λόγου ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω θέματος, γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ὑπὸ τῆς
Ἱεράς Συνόδου καὶ εἰδικώτερον ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνια-
κῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
ἐξεδόθησαν, ἀποσταλέντα ἤδη εἰς ἅπαντας τοὺς Ἐφημερίους τῆς καθ' Ἑλλάδα
Ἀγιωτάτης Ἑκκλησίας, εἰς αὐτοτελῆ Τόμον τὰ Πρακτικὰ Ἡμερίδος μὲ θέμα
«Ταφή ἢ Καύσις τῶν Νεκρῶν;», διοργανωθεῖσης ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς
Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ἀρμοδίας Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Δο-
γματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων, ἔνθα εὐρίσκονται παρατεθειμένα

ἐκτενῶς αἱ θέσεις καὶ ἀπόψεις τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καθὼς καὶ ἰσχυρὰ θεολογικά, ἱστορικά, κοινωνικά καὶ ἕτερα ἅπαντα ἐπιχειρήματα, δι' ὧν ἡ Ἐκκλησία ἀπορρίπτει τὴν καὶ τῶν νεκρῶν ὡς θεσμὸν ἀπάδοντα πρὸς τὴν παράδοσιν Αὐτῆς, ὁριοθετεῖ τὴν πίστιν Αὐτῆς καὶ τὸν σεβασμὸν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον καὶ κατ' ἐπέκτασιν εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ναὸν καὶ κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Παραλλήλως, ὁμως, πρὸς τὸ διαφωτιστικὸν τοῦτο ἔργον καὶ ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐνδελεχοῦς ἐξετάσεως τοῦ ὡς ἄνω θέματος εἰς τὴν προσεχῆ σύγκλησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως θέσητε εἰς σύντομον ἐφαρμογὴν καὶ πᾶν ἄλλο πνευματικὸν μέσον ὅπερ ἢ Ὑμετέρα ποιμαντορικὴ κρίσις ἤθελε θεωρήσει συντελεστικὸν τοῦ ἐπιδιωκομένου ἱεροῦ σκοποῦ.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος
 † Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Σπυρίδων
 † Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς Δαμασκηνός
 † Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Ἄνθιμος
 † Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτος
 † Ὁ Ἰωαννίνων Θεόκλητος
 † Ὁ Γρεβενῶν Σέργιος
 † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Ἱερώνυμος
 † Ὁ Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων Τιμόθεος
 † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Ἀλέξανδρος
 † Ὁ Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων Παντελεήμων
 † Ὁ Ἀργολίδος Ἰάκωβος
 † Ὁ Φωκίδος Ἀθηναγόρας
 Ὁ Ἀρχιεραμματεὺς
 † Ὁ Σαλῶνων ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθμ. Πρωτ. 1158 Ἀθήνησι τῆ 5ῃ Ἀπριλίου 2002
 Διεκπ. 606

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2736

Πρὸς
 τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 εἰς τὰς ἑδρας αὐτῶν.

Μετὰ τῆς αἰεὶ διακρινούσης Αὐτὴν εὐθύνης ἔναντι τοῦτο μὲν τοῦ Θείου τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος, τοῦτο δὲ τοῦ εὐλαβοῦς πληρώματος, ἐν ᾧ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ποιμαίνειν, ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς καθ' Ἑλλάδα Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἐν τῇ Συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 5ης ὁδεύοντος μηνὸς Ἀπριλίου ἐ.ἔ., διεξήλθεν τὸ προσφάτως ἀνακῦψαν θέμα ἐκ τῆς αὐτοβούλου ἐμφανίσεως ἀπὸ τῶν Μ.Μ.Ε. Κληρικῶν, γενομένων προξένων σκανδαλισμοῦ εἰς τὰς συνειδήσεις τοῦ πιστοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐξαιτίας τῶν ἀλλοτρίων τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος καὶ ἤθους ἀνερείστων καὶ ἐπιπολαίων δηλώσεων αὐτῶν, ἐπιφερουσῶν ἀκοσμίαν καὶ ἕτερα δυσμενῆ χαρακτηριστικὰ εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον ἡμῶν.

Ὅθεν, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος προμηθουμένη τοῦ ἀσπίλου κύρους τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ἐπιθυμοῦσα

ὅπως ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς πληροφορηθῆται κατὰ αὐθεντικὸν καὶ ὑπεύθυνον τρόπον περὶ τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν Ραδιοτηλεοπτικῶν μέσων προβαλλομένων πρὸς ἔρευναν ἢ συζήτησιν θεμάτων, ἐν τῇ ὡς εἰρηται Συνεδρίᾳ Αὐτῆς ἀπεφάσισεν, ὅπως συνωδὰ τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι συστήσῃ τὸ αὐτονόητον, τὴν ἀποφυγὴν δηλονότι τῆς ἐμφανίσεως Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν εἰς τὰ ὡς ἄνω Δίκτυα Ἐπικοινωνίας ἀνευ ἀδείας τοῦ οἰκείου αὐτῶν Ποιμενάρχου.

Ταῦτα γνωρίζομεν ὑμῖν πεποιθότες ὅτι οὕτως θέλει ἀποφευχθῆ πᾶσα σύγχυσις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ ἐπιτευχθῆ πνευματικὴ προκοπὴ καὶ πρόοδος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος
 † Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Σπυρίδων
 † Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς Δαμασκηνός
 † Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Ἄνθιμος
 † Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτος
 † Ὁ Ἰωαννίνων Θεόκλητος
 † Ὁ Γρεβενῶν Σέργιος
 † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Ἱερώνυμος
 † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Ἀλέξανδρος
 † Ὁ Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων Παντελεήμων
 † Ὁ Ἀργολίδος Ἰάκωβος
 † Ὁ Φωκίδος Ἀθηναγόρας
 † Ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος
 Ὁ Ἀρχιεραμματεὺς
 † Ὁ Σαλῶνων ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθμ. Πρωτ. 1207
Διεκπ. 641 Ἀθήνησι τῇ 10ῃ Ἀπριλίου 2002

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
Τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ
Τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ τοῦ παρόντος ὑπομνησκομεν ὑμῖν τὸ ὑπὲρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σινᾶ καὶ τοῦ Παναγίου Τάφου καθήκον συμπαραστάσεως τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως, κατὰ τὰ κατ' ἔτος κρατοῦντα, παραγγείλητε τοῖς Εὐλαβεστάτοις Ἐφημερίοις τῆς καθ' ὑμᾶς Θεοσώστου Ἐπαρχίας τὴν περιφορὰν τῶν ὡς κάτωθι Δίσκων:

1. «ὑπὲρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης Σινᾶ» τὴν **Δ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν 14ην Ἀπριλίου 2002** καταθέτοντες τὸ συλλεγησόμενον ποσὸν εἰς τὸν ὑπ' ἄριθμ. 146/558046-32 Λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (ὑποκατάστημα Μητροπόλεως - Ἀθηνῶν).

2. «ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου» τὸ ἐσπέρας τῆς **Μεγάλης Πέμπτης 2ας Μαΐου 2002**, καταθέτοντες τὸ συλλεγησόμενον ποσὸν εἰς τὸν ὑπ' ἄριθμ. 146/558063-30 Λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (ὑποκατάστημα Μητροπόλεως - Ἀθηνῶν).

Ὡσαύτως, ἔνεκα τῆς ἐπ' ἐσχάτων δημιουργηθείσης ἐκρύθμου καταστάσεως εἰς τὴν εὐαίσθητον καὶ εὐφλεκτον περιοχὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἔνθα ἀπ' αἰῶνων ὑφίστανται τὰ Πανάγια Προσκυνήματα τῶν Ὁποίων φρουκτωροὶ καὶ φύλακες τυγχάνουν τὰ μέλη τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, δέον ὅπως **κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου τὴν Παρασκευὴν 19ην Ἀπριλίου 2002** περιαχθῇ **ἐκτάκτως** Δίσκος εἰς ἅπαντας τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἐπιστηριγμὸν τοῦ ἐμπεριστάτου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τὸ προῖον αὐτοῦ κατατεθῇ **τὸ ταχύτερον δυνατὸν** εἰς τὸν ὑπ' ἄριθμ. 146/558063-30 Λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (ὑποκατάστημα Μητροπόλεως - Ἀθηνῶν).

Ἐντολῇ καὶ Ἐξουσιοδοτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Σαλῶνων ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθμ. Πρωτ. 1280
Διεκπ. 711 Ἀθήνησι τῇ 17ῃ Ἀπριλίου 2002

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
Τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ
Τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ τοῦ ὑπ' ἄριθμ. 3959/1308/9.9.1998 ἡμετέρου Ὑπηρεσιακοῦ Σημειώματος ἐξητήθη ὅπως, ἐπὶ τῷ τέλει ἐκδόσεως Κανονισμοῦ περιλαμβάνοντος συνολικῶς τὰς Ὑπαλληλικὰς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προτείνητε τὴν ἐπιθυμητὴν διάρθρωσιν τῶν Ὑπαλληλικῶν θέσεων τοῦ ἡμετέρου Μητροπολιτικοῦ Γραφείου.

Βάσει τῶν ἡμετέρων προτάσεων, καθηρτίσθη ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Σχέδιον Κανονισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον: «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ἀρθρῶν 150 καὶ 152 τοῦ ὑπ' ἄριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων» ὡς ἐτροποιοῦθησαν καὶ συνεπληρώθησαν μεταγενεστέρως καὶ κωδικοποιήσεως τούτων», εἰς τὸ ὅποιον περιλαμβάνονται καὶ αἱ θέσεις τοῦ ἡμετέρου Μητροπολιτικοῦ Γραφείου. Προκειμένου τὸ Σχέδιον τοῦτο νὰ εἰσαχθῇ πρὸς ψήφισιν εἰς τὴν Δ.Ι.Σ., διαπέμπομεν ὑμῖν συνημμένως τὸ Σχέδιον τὸ ἀφορῶν εἰς τὸ ἡμέτερον Μητροπολιτικὸν Γραφεῖον καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς ὅπως ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήψεως τοῦ παρόντος γνωρίσητε ἡμῖν τὴν σύμφωνον ὑμῶν γνώμην ἢ τυχὸν ἐπιθυμητὰς τροποποιήσεις τούτου.

Ἐπισημιοῦμεν δὲ ὅτι ἡ σύστασις θέσεων ἐν τῷ ἡμέτερω Μητροπολιτικῷ Γραφείῳ δὲν ὑποχρεώνει ὑμᾶς ὅπως προβῆτε καὶ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν συσταθειῶν θέσεων, ἀλλὰ ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ὑπαρξίν ἐνὸς πλήρους ὀργανογράμματος. Πρὸς τούτοις, δέον ὅπως ἡ ὑφ' ὑμῶν ἀνάθεσις καθηκόντων ὑπαλλήλων εἰς Κληρικoὺς γίνηται διὰ τὰς ὑφισταμένας ὑπαλληλικὰς θέσεις.

Ἐντολῇ καὶ Ἐξουσιοδοτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Σαλῶνων ΘΕΟΛΟΓΟΣ

**Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ
ΤΟΥ ΜΑΚ.
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΕΙΣ ΤΟΥΣ
ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ**

**Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ**

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, καὶ Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Ἀδελφεῖ Κύριε Χριστόδουλε,

Ἐν ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ καὶ βαθεῖα συγκινήσει ὑποδεχόμεθα μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Γεραρᾶς Ἀγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος ὡς δρόσον ἀερωμάτων τὴν Ὑμετέραν Γεραρὰν καὶ πεφιλημένην ἡμῖν Μακαριότητα ἐρχομένην ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ εἰς ἐπίσκεψιν συμπαραστάσεως καὶ ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰς ζοφεράς ταύτας ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας προεκλήθησαν αἵματῆραι συγκρούσεις εἰς τὴν εὐαίσθητον περιοχὴν τῶν Ἁγίων Τόπων, ὅπου εὐρίσκονται τὰ Πανάγια Προσκυνήματα τῆς ἐπὶ Γῆς παρουσίας τοῦ Ἄρχοντος τῆς Εἰρήνης καὶ Πατρὸς τῶν Οἰκτηρῶν Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀγαλλιόμεθα ὄντως ἀληθῶς τῷ πνεύματι ὅτι ἰστάμενοι ἐν τῇ Ἱστορικῇ ταύτῃ Αἰθούσῃ δεχόμεθα τὴν Μακαριότητα Αὐτῆς, τὸν Σεπτὸν Ἄγγελον τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν διακατεχόμενον ὑπὸ βαθείας θρησκευτικῆς εὐαισθησίας διὰ τὰ ἅγια καὶ πανσεβάσματα Προσκυνήματα τῆς Πίστεως ἡμῶν, τῶν Ὅποιων, ἡμεῖς οἱ θεόθεν ἔκπαλαι τεταγμένοι ἔχομεν τὴν φύλαξιν καὶ διακονίαν ἐν μέσῳ ἀγώνων καὶ θυσιῶν.

Ἡ Γεραρὰ Ἀγιοταφίτικῆ Ἀδελφότης, τὰ μέλη τῆς ὁποίας εἰσὶ τέκνα τῆς φιλότατης ἡμῶν Πατρίδος, γαλουχηθέντα ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐλθόντα δ' ἀκολούθως εἰς τὴν Κοιτίδα καὶ τὸ Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους ἄρρωσιν, ὡς Σίμωνες Κυρηναῖοι, τὸν Σταυρὸν τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἴστανται ἐς αἰεὶ ἀντάξιοι τῆς ὑψηλῆς καὶ Ἐθνικῆς αὐτῶν ἀποστολῆς.

Τὸ Τάγμα τῶν Σπουδαίων, ἐν τῇ λίαν εὐαισθητῷ ταύτῃ περιοχῇ κατὰ τὴν μακρῶν αὐτοῦ παρουσίαν καὶ ἐν μέσῳ ὅλων ἀντιξίων συνθηκῶν δὲν φυλάττει μόνον τὰ θεῖα σκηνώματα καὶ ἀγλαΐσματα τῆς δόξης Κυρίου, ἀλλὰ καὶ τὰ πολύτιμα ἔθνικὰ θησαυρίσματα, τοὺς ἀψευδεῖς μάρτυρας τῆς Ἑλληνικότητος αὐτῶν. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ θρησκευτικοῦ Status Quo τῶν Ἁγίων Τόπων ἀποτελεῖ ἔργον ἀνυστάκτων καὶ πολυμερῶν ἀγώνων τῶν μακαρία τῇ λήξει γενομένων αἰοιδίμων Προκατόχων ἡμῶν, τῇ συνδρομῇ πάντοτε τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους εἰς καιροὺς χαλεπούς. Οὗτοι ἰστάμενοι ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων διησφάλισαν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τῶν Ἁγίων Τόπων μὴ φειδόμενοι διωγμῶν, θυσιῶν καὶ ὑπερόγκων δαπανῶν.

Ἡμᾶς καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτους Ἀρχιερεῖς καὶ Ἀγιοταφίτας Πατέρας ἤφραναν ἡ ἀγγελία τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῇ ἐπισκέψεως τῆς Ὑμετέρας πεφιλημένης καὶ περισπουδάστου Μακαριότητος, ἡ Ὅποια ἀνανεώνει τὸν ἄρρηκτον σύνδεσμον τῆς Παμμήτορος τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διατρανεῖ τὴν σύμπνοιαν καὶ σύμπλευσιν Αὐτῶν. Ὑποδεχόμεθα Αὐτήν, ὡς τὸν παράκλητον τῆς εἰρήνης καὶ καταλλαγῆς. Θαυροῦμεν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Αὐτῆς ἐν μέσῳ ἡμῶν, τῆς Ὅποίας ἡ ἀγαπῶσα καρδιά συμμαρτυρεῖ τὴν πορείαν τῆς ὑπὸ λειψανδρίας μαστιζομένης Ἀγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος διὰ τὴν ἐπάνδρωσιν

τῆς ὁποίας λαβοῦσα πρόνοιαν συνέστησεν ἐπὶ τούτου εἰδικὴν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν. Διὸ καὶ ἅπασα ἡ τῶν Ἁγιοταφιτῶν φάλαγξ εὐγνωμονεῖ Αὐτήν. Ἐλπίζομεν δὲ ἐπὶ Κύριον ὅτι καὶ αὐθις ἐγκύψει ἐπὶ τῇ δεινῶς δοκιμαζομένῃ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἐνδυναμώσει πάντας ἡμᾶς, ὥστε ἐν πνεύματι αὐτοθυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως διαφυλάξομεν, ὡς Ἱερὰν παρακαταθήκην, ὅσα ἐκκληρονόμησεν ἡμῖν ἡ ἄχρι θανάτου πίστις, εὐλάβεια καὶ θυσία τῶν ἀπ' ἀρχῆς τῆς στήσεως τῶν Πανιέρων Προσκυνημάτων συνεχῆς παρουσίας τῶν Ἁγιοταφιτῶν.

Εὐχαριστοῦντες, ὅθεν, ἐκ μέσης καρδίας τόσον Ὑμᾶς τὸν ὑψιπέτην καὶ σθεναρὸν φύλακα τῶν Ἱερῶν Παράδοσεων τοῦ Γένους ἡμῶν, ὅσον καὶ τὴν συμπάσχουσαν Ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, εὐχόμεθα ἀπὸ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν ὅπως ἀναδείξῃ τὸ Γένος ἡμῶν καὶ διατηρήσῃ αὐτὸ ἐν εἰρήνῃ, καὶ ὁμονοίᾳ, χαρὶς δὲ παντὶ τῷ κόσμῳ πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Ὡς εὐπαρέστητε Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀδελφέ.

Ἡ ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἡ παρουσία μας στὴν πολύπαθη αὐτὴ περιοχὴ ποὺ συγκλονίζεται ἀπὸ ἄλογα αἱματηρὰ γεγονότα καὶ κατατρέχεται ἀπὸ τὴν παντελεῖ ἀπουσία ἐμπιστοσύνης μεταξὺ τῶν δύο Λαῶν, ἐπεβλήθη ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ βρεθοῦμε κοντὰ στοὺς δοκιμαζόμενους γιὰ νὰ συμπαρασταθοῦμε ὡς ἄνθρωποι καταλλαγῆς καὶ εἰρήνης, ὅπως αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ θρησκεία μας, ὅπως ἐπιβάλλει τὸ αἶσθημα καὶ ἡ λογικὴ σὲ κάθε ἄνθρωπο καλῆς θέλησης ποὺ ζεῖ στὴν μαρτυρικὴ τούτη γῆ.

Ἦλθαμε νὰ ἐκφράσουμε πρὸς τὸ Ἑλληνορθόδοξο

Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων καὶ ἰδιαίτερα πρὸς τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Εἰρηναῖο καὶ τὰ μέλη τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος τὴν ἠθικὴ καὶ πάσης ἄλλης φύσεως ἀδελφικὴ συμπαράσταση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ στὴν ἀγωνιώδη προσπάθειά του νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς σκληρὲς ἀνάγκες τῶν καιρῶν. Ἦλθαμε ἀκόμη γιὰ νὰ ἀπευθύνουμε ἔκκληση εἰρήνης, ἔκκληση σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἔκκληση πρὸς τὰ δύο συγκρουόμενα μέρη ἑνὸς αἱματηροῦ πολέμου μὲ ἀγριότητες καὶ ἄνευ προσχημάτων καταπάτησι ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ὅταν ἀθῶοι ἄνθρωποι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἅμαχοι καὶ ἰδίως πολλοὶ νέοι, θυσιάξονται στὸ βωμὸ τοῦ αἵματος, κανεὶς λογικὸς καὶ ὑπεύθυνος ἄνθρωπος δὲν δικαιούται νὰ παραμένει θεατὴς ἢ ἀπαθὴς.

Ὡς Ἕλληνες ἐξάλλου καὶ ὡς Χριστιανοὶ αἰσθανόμαστε ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἀλληλεγγύη μας στοὺς δύο Λαούς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγωνία καὶ ἀνησυχία μας γιὰ τὴν τύχη Πανσεβασμίων Προσκυνημάτων ποὺ σεβάστηκαν οἱ αἰῶνες καὶ οἱ παντὸς εἶδους κατακτητὲς, προσκυνημάτων καὶ ἱερῶν τόπων ποὺ προστάτευσε ἡ ἀγάπη ἑκατομμυρίων πιστῶν.

Ἀπευθύνουμε ἔκκληση νὰ μὴ θιγοῦν καὶ νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη μὲ κάθε τρόπο τὰ Πανάγια Προσκυνήματα τῆς Χριστιανοσύνης καὶ νὰ μὴ πληγοῦν τὰ ἐντὸς τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Γεννήσεως στὴ Βηθλεὲμ καταφυγόντα, ὡς εἰς ἄσυλον, ἄτομα.

Ἐνώπιον τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου προσευχόμεθα νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ εἰρήνη καὶ ὁ διάλογος νὰ δεχθεῖ τὴν σημερινὴ ἄγρια πόλωση, τῆς ὁποίας οἱ συνέπειες εἶναι καὶ θὰ παραμείνουν γιὰ πολλὰ ἔτη καταστρεπτικῆς.

Οἱ Λαοὶ τῆς περιοχῆς δικαιοῦνται πατρίδας, δικαιοῦνται ἀσφάλειας, δικαιοῦνται τὴν στήριξη ὅλων τῶν Λαῶν τοῦ πλανήτη.

**Η ΕΠΙΣΗΜΗ
ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ
ΓΕΝ.
ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ
ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Τοῦ
κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
Τακτικοῦ Μέλους
τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Στὰ Χρονικά τοῦ προηγουμένου τεύχους τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» δημοσιεύθηκε Δελτίο Τύπου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖο κατέστησε γνωστὸν ὅτι τὴν 21ην Μαρτίου ἐ.ἔ. ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος δέχθηκε στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο τὸν πραγματοποίησαντα ἐπίσημη ἐπίσκεψι στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος Καθηγητὴ Δρα Konrad Raiser (Ράιτσερ), Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.). Ὁ ἐπιφανὴς αὐτὸς θεολόγος συνοδευόταν ἀπὸ τὸν Ἀναπληρωτὴ Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε. κύριο Γεώργιο Λαιμόπουλο καὶ τὴν Γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς «Ἐκκλησία καὶ Οἰκογενειακὲς Σχέσεις» κυρία Teny Pirri-Simonian, ἐνῶ ὁ Μακαριώτατος κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος συνάντησι περιστοιχιζόταν ἀπὸ Σεβ. Ἀρχιερεῖς, Καθηγητὲς τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ ἄλλους κληρικούς καὶ λαϊκούς, οἱ ὅποιοι ὅλοι εἶναι ἡγετικά στελέχη καὶ ὑπηρεσιακοὶ παράγοντες στὸν τομέα τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων καὶ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μαζί με τὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου καὶ τοῦ Ἐκπροσώπου Τύπου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς ἀνεφέρθησαν λεπτομερῶς στὸ μνημονευθὲν Δελτίον Τύπου.

Γιὰ τὴ συνάντησι αὐτή, τῆς ὁποίας ἡ σπουδαιότης γιὰ τὶς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῆ, ἄς ἐπιτραποῦν μερικὲς ὑπομνήσεις καὶ ἐπισημάνσεις, ὡς καὶ μερικὰ σχόλια:

1. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος στὴν προσφώνησί του, ποὺ ἐγίνε σὲ ἀγγλικὴ γλῶσσα, τόνισε ὅτι ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἔχει «βαθεῖς ἱστορικὲς ρίζες» (*deep historical roots*), δὲν παύει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἐκάστοτε ἐπικαιρότητα, νὰ ἔχη σύγχρονα ἐνδιαφέροντα καὶ νὰ ἀντιμετωπίζῃ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς «φλέγοντα ζητήματα» (*burning issues*), ποὺ συναρτῶνται πρὸς «πολιτικά, κοινωνικά, οἰκογενειακά, βιοηθικά ἐνδιαφέροντα» (*political, social, ecological, bioethical concerns*) καὶ ἀφοροῦν στὴν εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη, στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, στὴν οἰκογένεια, στὴν ἐκπαίδευσι καὶ στὴ διαφύλαξι τῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς (*issues dealing with peace and justice, human rights, the family, education and the preservation of cultural heritage*). Ἀκριβῶς μερικὰ ἐκ τῶν ἐνδιαφερόντων καὶ ζητημάτων αὐτῶν εἶχαν δώσει ὄψη, ὥστε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τὸ 1948 νὰ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἰδρυτικὰ μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς κατὰ τὸ 1920 σταλείσης πρὸς τὶς διάφορες Ἐκκλησίες Ἐγκυκλίου τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ὁποία τὶς καλοῦσε νὰ συνεργασθοῦν πρὸς ἀντιμετώπισι προβλημάτων καὶ ζητημάτων κοινῶν ἐνδιαφέροντος, γιὰ ν' ἀποκτήσουν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη, ἡ ὁποία θὰ τὶς βοηθοῦσε νὰ ἀναζητήσουν τὴν ὁδὸ τῆς ἐπανένωσης.

2. Στὴ συνέχεια τῆς προσφωνήσεως τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ ὑπομνήσθηκε ἡ ποικίλη βοήθεια, τὴν ὁποία δέχθηκε ἡ Ἑλλάς κατὰ καιροὺς ἐκ τοῦ Π.Σ.Ε., τόνισθησαν οἱ ἀμφίδρομες ὠφέλειες ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ συνεργασίας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες εἶναι αἰσθητὲς ἀφ' ἑνὸς στὸ ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία γενικῶς ἔρχεται σὲ καρποφόρο ἐπαφή μετὰ ἄλλες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες καὶ Ὁμολογίες, ἀνταλλάσσοντας μετὰ αὐτὲς ἀπόψεις γιὰ ζητήματα κοινῶν προβληματισμῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου στὸ ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. μετὰ τὴν οἰκουμενικὴ ἀνάμειξι τῆς Ὁρθοδοξίας ἔχει ἐμπλουτισθῆ ἀπὸ ἀποψι ὀριζόντων καὶ μαρτυρίας (the

Council has been enriched both in scope and witness by Orthodoxy's ecumenical involvement).

3) Ἐπειτα πρέπει νὰ τονισθῆ ὅτι ἡ προσφώνησις τοῦ Μακαριωτάτου ὑπέμνησε στὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε. τὶς ἐπιφυλάξεις, τὶς ὁποῖες ἔχει σήμερον ἔναντι αὐτοῦ ἢ καθ' ὅλου Ὁρθοδοξία, δοθέντος ὅτι τοῦτο ἔχει σταδιακῶς ἀπομακρυνθῆ ἐκ τῶν ἀρχικῶν στόχων καὶ προσανατολισμῶν του· παρουσιάζει ἐλευθεριάζουσες θεολογικὲς καὶ ἠθικὲς στάσεις ἔναντι διαφόρων θεμάτων· προβάλλει τὴν ἐνότητα ὡς ἤδη πραγματοποιημένη, ἐνῶ αὐτὴ εἶναι κάτι πού πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ, καὶ ἐπιτευχθῆ καὶ ἔχει σὲ ἀρκετὰ ζητήματα ἐσφαλμένες προτεραιότητες καὶ δομές.

4) Τὰ ὑπονοούμενα στὶς συνοπτικὲς καὶ ἐπιγραμματικὲς αὐτὲς κριτικὲς ἐπισημάνσεις τοῦ Μακαριωτάτου ἔχουν διατυπωθῆ ἐκτενῶς σὲ παλαιότερες κριτικὲς, πού ἀσκήθηκαν ἔναντι τοῦ Π.Σ.Ε. ἐκ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μερικὲς τῶν ὁποίων μάλιστα ἔπαυσαν νὰ συμμετέχουν ἐνεργῶς στὶς ἐργασίες του. Χαρακτηριστικὲς εἶναι λ.χ. οἱ ἐπισημάνσεις τοῦ ἀπὸ ἀκμαῖο οἰκουμενικὸ φρόνημα ἐμφορουμένου Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου τότε Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, τὶς ὁποῖες διετύπωσε σὲ ὁμιλία του περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἡ ὁμιλία αὐτὴ ἀνεγνώσθη ἀγγλιστὶ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ «Πέμπτου Παγκοσμίου Συνεδρίου Πίστεως καὶ Τάξεως», τὸ ὁποῖο συνεκλήθη τὸν Αὐγούστο τοῦ 1993 στὴν ἰσπανικὴ πόλι Santiago de Compostela. Στὴν ὁμιλία αὐτὴ, ἡ ὁποία ἤδη τότε ἐπικεντρώθηκε στὸ νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι ὁ «ἀκτιβισμὸς» τοῦ Π.Σ.Ε. ὠδήγησε σὲ μεγάλες παρεκκλίσεις ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ του, εἶχαν τονισθῆ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Πρέπει νὰ ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ τὸν "ἰδεολογικὸ" ἀνεμοστρόβιλο, μέσα στὸν ὁποῖο τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο (τῶν Ἐκκλησιῶν) ἔχει παγιδευθῆ καὶ μέσα στὸν ὁποῖο ἔχει ἀπολεσθῆ τὸ ὄραμα, πὺν ἠλέκτριζε τοὺς λαοὺς μὲ προσδοκίες γιὰ ἓνα εἰρηνικὸ καὶ ἠνωμένο χριστιανικὸ κόσμο... Πρὸς τὸ παρὸν συνεχίζουμε νὰ σχίζουμε τὸν χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ μὲ θεολογικὸ καὶ ἠθικὸ λιμπεραλισμὸ (ἄκρατο φιλελευθερισμὸ), μὲ παθολογικὲς χειροτονίες πὺν ἦσαν ἀγνωστες ἕως τώρα στὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, μὲ σκάνδαλα οἰκονομικὰ καὶ σεξουαλικὰ, μὲ ἐπίμονες συζητήσεις γιὰ ἀναγνώρισι κοινοτήτων ὁμοφυλοφίλων, οἱ ὁποῖες αὐτοπροβάλλονται δημοσίως. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐμπόδια στὸ δρόμο πρὸς ἓνα γνησίως καινούριο μέλλον». Οἱ παρεκκλίσεις αὐτὲς, —ὡς προσέθεσεν ὁ Σεβασμιώτατος,

πὺν ἀκόμη ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πνευματικὸς ἐμψυχωτῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς—, ἐπιβάλλουν αὐτοκριτική, μετάνοια, ἐπιστροφή στὶς πνευματικὲς ρίζες, ὑπακοὴ στὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, προσευχὴ καὶ ἀναμόρφωσί μας μέσα στὸ ἰδεῶδες τῆς ἐνότητος, «γιὰ νὰ στηρίζεται τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ νὰ δύναται νὰ σηματοδοτῆ τὴν κίνησι πρὸς τὴν ἐνότητα ὄλων τῶν συγκεκριμένων χριστιανικῶν ὁμάδων» (Περιοδικὸ «Ἐκκλησία», 15 Ὀκτωβρίου 1993, σσ. 580-581).

5. Τὸ διεθνῶς γνωστὸ ρωμαιοκαθολικὸ εἰδησεογραφικὸ περιοδικὸ ΚΝΑ (=Katholische Nachrichten Agentur) — σὲ εἰδικὸ ἄρθρο του ὑπὸ τὸν τίτλο «Τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν θέλει λύσιν τῶν προβλημάτων μὲ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες» (Nr. 1-2, 4 Ἰανουαρίου 2000, σ. 2)— ἀφοῦ ὑπενθυμίζει τὶς παρεκκλίσεις τοῦ Π.Σ.Ε. ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ του, προσθέτει: «Οἱ Ὁρθόδοξοι εἶναι πεπεισμένοι ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. γιὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ ἔχει προσαρμωσθῆ στὸ κοσμικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἐπίσης, οἱ Ὁρθόδοξοι ἀπαιτοῦν ἀλλαγὴ τῶν δομῶν λήψεως ἀποφάσεων στὸ Π.Σ.Ε., οἱ ὁποῖες δομὲς εὐνοοῦν τὶς μικρὲς τοπικὲς (προτεσταντικὲς) Ἐκκλησίες εἰς βάρος τῶν ἀριθμητικῶς κυριαρχουσῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες εἶναι μέλη τοῦ Π.Σ.Ε.» (Αὐτόθι).

6. Τόσον ὁ Μακαριώτατος ὅσον καὶ ὁ Γ. Γραμματεὺς τοῦ Π.Σ.Ε. ἀνεγνώρισαν στὶς προσφωνήσεις καὶ ἐπακολουθήσασες συζητήσεις τὴν σπουδαιότητα τῆς Εἰδικῆς Ὁρθόδοξο-Προτεσταντικῆς Διαμεσολαβητικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἴδρυσις ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὴν Ἡ' Γενικὴ Συνέλευσι τοῦ Π.Σ.Ε. τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1998 στὸ Harare (Zimbabwe) πρὸς ἐξεύρεσι τρόπων ἄρσεως τῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἐπιπροσθοῦν στὴ συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων στὸ Π.Σ.Ε. Ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴν ἴδρυσι τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς ἔπαιξε ἡ ἀσκηθεῖσα πίεσις ἀπὸ τὴ «Διακήρυξι τῆς Θεσσαλονίκης» (Μάϊος 1998), μὲ τὴν ὁποία ἡ Πανορθόδοξη Ἐκκλησιαστικὴ Οἰκογένεια ἀφ' ἑνὸς ὑπεγράμμισε τὴν μακροαίωνα οἰκουμενικὴ παράδοσί της, ἀφ' ἑτέρου κατέκρινε τὶς ὑπάρχουσες δομὲς τοῦ Π.Σ.Ε., πὺν καθιστοῦν δυσχερῆ τὴν ἱκανοποιητικὴ Ὁρθόδοξη συμμετοχὴ σ' αὐτὲς, καὶ τρίτον ἀπεδοκίμασε τὴν τελμάτωσι «στὺς μεταξὺ Χριστιανῶν πολυμερεῖς θεολογικοὺς διαλόγους, τὴν χρησιμοποιοῦμενη στὸ Π.Σ.Ε. (συγκριτικὴ) γλῶσσα, τὴ χειροτονία τῶν γυναικῶν καὶ τὴν ἐκδηλουμένη εὐνοια ὑπὲρ τῶν ὁμοφύ-

λων» (ΚΝΑ, ἐνθ' ἄνωτ.).

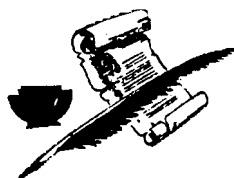
Ἡ ἐπαινεθεῖσα ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο καὶ τὸν Dr. Raiser Εἰδικὴ Διαμεσολαβητικὴ Ἐπιτροπὴ, πού εἶναι μέσα στὸ Π.Σ.Ε. τὸ πρῶτο ἐπίσημο σῶμα «*μεῖ ἴση συμμετοχὴ ἀπὸ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέλη Ἐκκλησίες*», ἐξετάζει ἤδη μὲ τὶς Ὑποεπιτροπές τῆς πρῶτον τὴν ὀργάνωσι τοῦ Π.Σ.Ε., δεῦτερον τὸ ὕφος καὶ τὸ ἦθος τῆς κοινῆς ζωῆς στὸ Π.Σ.Ε., τρίτον συγκλίσεις καὶ διαφορὲς μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ὁμολογιακῶν παραδόσεων καὶ τέταρτον τὰ ὑπάρχοντα «μοντέλα» καὶ τὶς νέες προτάσεις γιὰ τὸ δομικὸ πλαίσιο τοῦ Π.Σ.Ε. Οἱ συνεχιζόμενες ἐργασίες τῆς Εἰδικῆς Ὁρθοδοξο-Προτεσταντικῆς Ἐπιτροπῆς πιστοποιοῦν, ὅτι, ὡς τόνισε ὁ Dr Raiser, «*βρισκόμαστε στὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας φάσεως καὶ πρέπει ὅλοι μαζί νὰ προσπαθήσουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὶς προκλήσεις τῶν καιρῶν*».

8. Ὁ Καθηγητὴς Δρ Ράιτσερ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συζητήσεως μὲ τὸν Μακαριώτατο ἐξῆρε τὶς διαχριστιανικὲς καὶ διαθρησκειακὲς πρωτοβουλίες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὶς προσπάθειες αὐτῆς γιὰ τὸ εὐρωπαϊκὸ γίνεσθαι καὶ τὴν ἀντιμετώπισι θεμάτων αἰχμῆς (ὡς λ.χ. θεμάτων βιοηθικῆς), ἐνῶ ὁ Μακαριώτατος ὑπεγράμμισε τὴν πλήρη κατανοήσεως στάσι τοῦ Γ. Γραμματέως ἔναντι τῶν ὀρθοδόξων θέσεων.

Ἐπιτραπὴ νὰ προσθέσωμε ὅτι ὁ Δρ Ράιτσερ τὰ τελευταῖα χρόνια διὰ τῆς ἐπαφῆς του μὲ τοὺς Ὁρθοδόξους μέσα στὰ πλαίσια τῶν ἐργασιῶν τοῦ Π.Σ.Ε. φαίνεται ὅτι ἀναθεωρεῖ μερικῶς συγκριτικτικὲς οἰκουμενικὲς θέσεις, τὶς ὁποῖες εἶχε διατυπώσει πρὸ τῆς ἐκλογῆς του εἰς Γ. Γραμματέα στὸ βιβλίον του «*Ökumene in Übergang*» (München 1989), πού κυκλοφορήθηκε καὶ σὲ βελτιωμένη ἀγγλικὴ ἔκδοσι ὑπὸ τὸν τίτλο «*Ecumenism in Transition*

(WCC, Geneva 1991). Τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὑπάρχει δημοσιευμένη ὠραία ἑλληνικὴ μετάφρασις ὑπὸ τὸν τίτλο «*Τὸ μέλλον τοῦ Οἰκουμενισμοῦ*» (Θεσσαλονίκη, 1995). Τὴ μετάφρασι αὐτὴ ἔκαμε ἡ φιλόλογος κ. Ἀναστασία Μπιτσάνη-Πέτρου, ἐνῶ ἡ τελικὴ ἐπεξεργασία καὶ ἡ προσαρμογὴ τῆς μεταφράσεως στὴν κρατοῦσα οἰκουμενικὴ καὶ θεολογικὴ ὀρολογία ἔγινε ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Πέτρο Βασιλειάδη, ὁ ὁποῖος ἦταν παρὼν κατὰ τὴ συνάντησι τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου μὲ τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε. Ὁ κ. Βασιλειάδης, παρουσιάζοντας σὲ ἰδικό του Πρόλογο τὴν ἑλληνικὴ ἔκδοσι τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου τοῦ Καθηγητοῦ Δρος Ράιτσερ, καταλήγει ὡς ἑξῆς: «*Μπορεῖ κανεὶς νὰ διαφωνήσῃ μὲ ὀρισμένους ἀπὸ τὶς σκέψεις καὶ προτάσεις τοῦ Raiser ἢ ἀκόμη μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ νέα μονοπάτια στὴν ἐκπλήρωσι τῆς κυριακῆς ἐπιταγῆς "ἵνα πάντες ἐν ὄσιν"* (Ἰω. 17, 21)· *μὲ κανέναν ὁμως τρόπο δὲν μπορεῖ νὰ παρακάμψῃ τοὺς ὁραματισμοὺς καὶ τὴν ἐπιχειρηματολογία του*» (σ. 9). Εὐχόμεθα ὅπως ἡ ποικιλοτρόπως ἐκδηλουμένη σήμερα θετικὴ ἀνταπόκρισις του σὲ ὀρθόδοξα αἰτήματα συντελέσῃ ὥστε τὸ Π.Σ.Ε. νὰ ἐπανεύρῃ τὴ γνησίαν οἰκουμενικὴν του διάστασι καὶ ἀποκηρύξῃ ἐμπράκτως τὶς ἀπαραδέκτες ἀκρότητες μερικῶν προτεσταντικῶν κύκλων.

9. Οἱ ἐλπίδες μας γιὰ ἓνα καλύτερο μέλλον τοῦ Π.Σ.Ε. ἐνισχύονται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι Ἀναπληρωτὴς Γενικὸς Γραμματεὺς αὐτοῦ εἶναι ὁ Ὁρθόδοξος Ἑλληὴν κ. Γεώργιος Λαιμόπουλος, ὁ ὁποῖος διακρίνεται γιὰ τὴ σύνεσι τοῦ θεολογικοῦ του στοχασμοῦ καὶ τὴ μακρόχρονη οἰκουμενικὴ ἐμπειρία του καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνάπτη ἐκάστοτε τὸ ὀρθόδοξο πράσινο ἢ κόκκινο φῶς κατὰ τὴν πορεία τοῦ σκάφους τοῦ Π.Σ.Ε. ἀνάμεσα σὲς Συμπληγάδες τῶν ὁμολογιακῶν ἀντιθέσεων.

«Πατέρες και Σύγχρονοι Διάλογοι τῆς Ὁρθοδοξίας»

Τὴν 22α Ἀπριλίου ἐ.ἔ. ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος στὴ «Στοὰ τοῦ Βιβλίου» ἐγκαινίασε τὴν Ἔκθεσι «Πατέρες και Σύγχρονοι Διάλογοι τῆς Ὁρθοδοξίας». Προλογίζοντας ὁ Πρόεδρος τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας ἐξεδήλωσε ἄλλη μία φορά τὴν χριστιανικὴ πίστι του, τὴν προσήλωσί του στὰ πνευματικὰ στοιχεῖα, ποὺ δημιουργοῦν τὴν ταυτότητα τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὴν πεποίθησί του ὅτι τὰ πατερικὰ κείμενα, ποὺ πρέπει νὰ διδάσκωνται στὰ σχολεῖα, ἔχουν διαχρονικὴ ἀξία καὶ ὑποβοηθοῦν τὴν ὀρθὴ ἀντιμετώπισι τῶν προβλημάτων τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος στὴν προσφώνησί του προέβαλε τὴ στάσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴν περιφρούρησι τῶν πατερικῶν παραδόσεων, τῆς ταυτότητος καὶ τῆς πνευματικῆς ἰδιοπροσωπίας τῶν Ἑλλήνων. Στὴ συνέχεια διακεκομμένοι Καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης (κατὰ σειρὰν οἱ κ.κ. Χρῖστος Κρικιώνης, Στυλιανὸς Παπαδόπουλος, Γεώργιος Ματζέλος καὶ ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Κων/νος Σκουτέρης) μίλησαν γιὰ τὶς συναρτήσεις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς διμερεῖς καὶ πολυμερεῖς θεολογικοὺς διαλόγους. Κατὰ τὰ Ἐγκαινία τῆς Ἐκθέσεως ἔψαλε χορὸς σπουδαστῶν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ὑπὸ τὴ διεύθυνσι τοῦ κ. Γεωργίου Ζησίμου.

Τὴν Ἔκθεσι διοργάνωσαν οἱ κ.κ. Δημήτριος Κακαβελάκης καὶ Ἄγγελος Νικολόπουλος καὶ ἡ κ. Ἀγγελικὴ Στρατηγοπούλου, ἐνῶ τὴ σύνταξι τῆς σχετικῆς Βιβλιογραφίας ἔκαμε ὁ κ. Σπυρ. Μπάκας. Στὸν Πρόλογο τοῦ Καταλόγου τῆς Ἐκθέσεως ὁ Καθηγητὴς κ. Βλάσιος Φειδᾶς, ἀναφερόμενος στὸν τίτλο τῆς Ἐκθέσεως, τονίζει, ὅτι αὐτὸς «ἐκφράζει μὲ ἀδιαμφισβήτητη ἐπιτυχία τὴν αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σὲ ὅλες τὶς περιόδους τῆς διςχιλιετοῦς ἱστορικῆς της πορείας μέσα στὸν κόσμο, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν ἐξαιρετικὴ σπουδαιότητα τῶν μεγάλων Ἑλλήνων Πατέρων γιὰ τὴ Θεολογία καὶ τὸν πνευματικὸ βίον ὁλόκληρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου... Ἡ Στοὰ τοῦ Βιβλίου προβάλλει τὴ σύγχρονη Βιβλιογραφία γιὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον γιὰ νὰ ἀποδείξει τὴν ἀνανέωση τῆς στροφῆς πρὸς τὴ μελέτη τῆς Πατερικῆς Γραμματείας, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ διευρύνει τοὺς ὀρίζοντες τοῦ διεξαγόμενου στό πλαίσιο τοῦ εὐρύτερου πνευματικοῦ διαλόγου σὲ μιὰ ἐποχὴ θρησκευτικῆς περισυλλογῆς».

Ὁφείλονται εὐχαριστίες στὸν Πρόεδρο τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας καὶ στὴ Διεύθυνσι τῆς Στοᾶς Βιβλίου γιὰ τὸ ὅτι ἡ Ἔκθεσις αὐτὴ διοργανώθηκε ὑπὸ τὴν αἰγίδα της.

Ἐπιμνημόσυνες τιμὲς σὲ Ἀρχιερεῖς

Μὲ πρωτοβουλία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων τὴν Ἐ΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν (21η Ἀπριλίου ἐ.ἔ.) τελέσθηκε στὸν Ἱ. Ν. Ἁγίου Γεωργίου Καρδίτσας Μνημόσυνο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τεσσάρων μακαριστῶν Ἀρχιερέων, προερχομένων ἐκ τῆς Μητροπολιτικῆς αὐτῆς περιφερείας. Πρόκειται γιὰ τοὺς ἀειμνήστους Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸ Σεραφεῖμ, Μητροπολίτη Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς, καὶ Κονίτσης

**«Πατέρες και Σύγχρονοι
Διάλογοι τῆς Ὁρθοδοξίας»**

**Ἐπιμνημόσυνες τιμὲς
σὲ Ἀρχιερεῖς**

**Τὸ ζήτημα τῆς διαμορφώσεως
τῆς εὐρωπαϊκῆς ταυτότητος**

**«Τὸ πιστεύω» τοῦ
Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ**

Ὁραία λαϊκὴ κατήχησις

**Ἡ ἔφημερις «ΤΟ ΒΗΜΑ»
τῆς 5ης Ἡπείρου**

**Ἐτυμολογικὴ σχέσις
πρὸς τὴν Ἐκκλησία**

«Κρυφὰ σχολεῖα»

«Ὁρια ζωῆς»

κυρὸ Σεβαστιανό, Μητροπολίτη Νουβίας κυρὸν Ἄνθιμο καὶ Μητροπολίτη Χίου κυρὸ Παῦλο.

Γιὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφεῖμ ὁ ὁμιλητὴς κ. Ἰωάννης Χατζηφώτης, πού ἐξήγησε τὸ πολυσχιδὲς ἔργο αὐτοῦ, ἰδιαίτερος ἀνέφερεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ μὲ τὴν πειθῶ, τὴν εὐφυΐα, τὴν εὐθυκρισία, τὴ συνέσει, «ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα... ἔδωσε νέα διάσταση στὸ κοινωνικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἐπεκτείνοντας τὶς ἀνθρωπιστικὲς ἀποστολὲς εἰς τοὺς χειμαζόμενους λαοὺς τῆς Ἀφρικῆς. Ἦταν ἀπλὸς καὶ λιτοδίαιτος καὶ ἀγαποῦσε μὲ πάθος τὴ γενέτειρά του» (Ἐφημ. «Νέος Ἀγὼν Καρδίτσας», 22 Ἀπριλίου ἐ.ἔ.).

Ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως Σεβαστιανὸς διακρίθηκε ἰδιαίτερος καὶ «ἔγινε πανελληνίως, ἀλλὰ καὶ παγκοσμίως γνωστὸς» ὄχι μόνον γιὰ τὸ πολὺπλευρο ποιμαντικὸ ἔργο του, «ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ μαχητικότητά του στὴ διεκδίκηση τῶν δικαίων τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ» (Αὐτόθι). Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Νουβίας κυρὸς Ἄνθιμος, ὁ ὁποῖος ἔκαμε λαμπρὲς σπουδὲς στὴ Βιέννη, πού συνετέλεσαν στὸ νὰ ἀνακηρυχθῆ Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, προσέφερεν ὑπηρεσίας ἰδιαίτερος ὡς ἐφημέριος τοῦ ἑλληνικοῦ ἱ. ναοῦ στὴ Βουδαπέστη καὶ στὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας.

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Χίου Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἔκαμε λαμπρὲς σπουδὲς στὸ Παρίσι, πρὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας του διετέλεσε ὀλίγους μῆνες Μητροπολίτης Χίου, κατὰ τοὺς ὁποῖους «ἐκτιμήθηκε γιὰ τὰ πνευματικὰ του χαρίσματα, «διὸ ἀπέσπασε ἀμέριστον τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ Χριακοῦ λαοῦ καὶ εὐκρινῶς ἐθρηνηθῆ διὰ τὸν πρόωρον θάνατον αὐτοῦ» (Ἐνθ' ἄνωτ.).

Ὡς ἐτόνισεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Θεόκλητος, ἡ ὄλη πρωτοβουλία γιὰ τὴν τέλεσι τοῦ τετραπλοῦ μνημοσύνου «ἦταν ἓνα χρέος καὶ ἓνα ξεχωριστὸ γεγονὸς, πού τιμᾷ τὴν Τοπικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔχει στοὺς κόλπους τῆς ἁγίης μορφές».

Τὸ ζήτημα τῆς διαμορφώσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς ταυτότητος

Ὁ Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ κ. Εὐάγγ. Βενιζέλος, —σὲ ἄρθρο του, τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα» (21 Ἀπριλίου 2002) ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ πολιτικὴ

σημασία τοῦ πολιτισμοῦ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης» καὶ ἀποδίδει τὴν εἰσήγησί του στὸ Συνέδριο, πού ὀργανώθηκε στὴν Ἀθήνα (17 ἕως 19 Ἀπριλίου ἐ.ἔ.) ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «The Economist», τόνισε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἀναφορὰ στὴν πολιτικὴ σημασία τοῦ Πολιτισμοῦ ἔγινε ἓνα ἀπὸ τὰ στερεότυπα τοῦ δημόσιου λόγου... Ὅλοι ἀντιλήφθηκαν μὲ τὸν πιὸ ἔντονο τρόπο, ὅτι ὁ Πολιτισμὸς δὲν εἶναι κάτι τὸ πολυτελὲς καὶ δευτερεύον, πού ταυτίζεται μὲ τὸν ἐλεύθερο χρόνο καὶ τὴν Ψυχαγωγία, οὔτε ἀναφέρεται μόνον στὶς καλὲς τέχνες, τὴ λογοτεχνία καὶ τὴν πολιτισμικὴ κληρονομιά. Ὅλοι ἀντιλήφθηκαν, πὼς αὐτὸ πού ὀνομάζεται πολιτιστικὴ ταυτότητα συνδέεται μὲ τὴν ἐθνικὴ καὶ γλωσσικὴ συνείδηση, μὲ τὴν πρόσληψη καὶ τὴ χρῆση τῆς ἱστορίας, μὲ τὶς συλλογικὲς νοοτροπίες καὶ πρακτικὲς, μὲ τὸ ἴδιο τὸ ἐπίπεδο οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνάπτυξης...».

Ἐξ αὐτῶν γίνεται φανερόν ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα «ἡ συγκρότηση μιᾶς ἐπίκαιρης εὐρωπαϊκῆς πολιτιστικῆς αὐτοπεποίθησης. Δηλαδή μιᾶς θεμελιώδους καὶ ἐνιαίας πολιτιστικῆς στάσης... Ἡ ἐπιδίωξη ἐνὸς Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος θὰ βάλει, ἂν μὴ τι ἄλλο, σὲ μιὰ καλύτερη τάξη τὰ προβλήματα καὶ θὰ θέσει μὲ πιὸ πειστικὸ τρόπο τὰ ἐρωτήματα, στὰ ὁποῖα καλοῦνται νὰ ἀπαντήσουν οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοί... Ἡ μεγάλη πολιτικὴ πρόκληση τῆς Εὐρώπης εἶναι συνεπῶς ἡ πολιτιστικὴ τῆς αὐτοσυνειδησία. Μέσα ἀπὸ αὐτὴν θὰ βρεῖ ὄχι μόνον τὸν ἑαυτὸ τῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ συγκριτικὰ τῆς ἀποτελέσματα».

Οἱ ἐπισημάνσεις αὐτὲς τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ πρέπει νὰ ὀδηγήσουν στὴ συναίσθησι τῆς ἀνάγκης τῆς προβολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς ἐντελεχείας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ γίνεσθαι. Ἐφ' ὅσον ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει ὡς σύνθημα τὴν οὐσιαστικὴ θεολογικὴ, κοσμοθεωρητικὴ καὶ βιοθεωρητικὴ ἐνότητα μέσα στὴν ποικιλομορφία τῶν χωροχρονικῶν πολιτιστικῶν στοιχείων καὶ διαφορῶν, θὰ εἶναι ὄχι ἐμπόδιο, ὡς ἀνεδαφικῶς ὑποστηρίζει ἡ θεωρία τῆς «σύγκρουσης τῶν πολιτισμῶν», ἀλλ' ἀντιθέτως «μεγάλη προωθητικὴ δύναμις».

«Τὸ πιστεῦω» τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Δράμας ἐξέδωσεν εἰς καλαίσθητον τόμον τὸ Χρονικόν, τὶς Εἰσηγήσεις καὶ τὰ Πορίσματα τοῦ κατὰ σειρὰν 15ου Συνεδρίου Πρεσβυτερῶν τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Μητροπόλεως, πού ἔγινε τὸ ἔτος 2000 ὑπὸ τὸν τίτλο «Τὸ ἴπιστεῦω» τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ

νοῦ» (Δράμα 2000, σσ. 198). Ἡ δημοσίευσίς ἐγένε, διότι, ὡς σημειώνει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Διονύσιος στὰ «Προλεγόμενα», «τὰ ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ἀκούσθησαν στὴ σύναξη αὐτῆ τῶν πρεσβυτερῶν τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας ὑπῆρξαν θετικὰ καὶ ἰδιαίτερος ὠφέλιμα» καὶ γι' αὐτὸ «ἔχουν ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ» (σ. 8), δοθέντος ὅτι τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως ἔχει τὴ θέσι ἱερᾶς «παρακαταθήκης» τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ γι' αὐτὸ «ἐπιβάλλεται νὰ ἀκούγεται ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μὲ κατανόησι καὶ σαφῆ ἀντίληψη τοῦ βαθυτέρου περιεχομένου του» (σ. 7).

Στὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον, μετὰ τὴν εἰσαγωγικὴ ἐπισημάνει ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δράμας τῆς διαμορφώσεως καὶ σημασίας τῆς «Εὐσύνοπτης ὁμολογίας πίστεως», ἀκολουθεῖ ἡ ἐρμηνεία τῶν ἄρθρων τοῦ «Πιστεύω», ὅπως αὐτὴ ἐγένε ἀπὸ εὐλαβεῖς εἰσηγήτριες, ποὺ διακρίνονται γιὰ τὴν μακροχρόνια προσφορὰ τους στὸ ποιμαντικὸ καὶ κατηχητικὸ ἔργο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας. Ὁ τόμος κατακλείεται μὲ τὴν καταληκτικὴ ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου στὸ 15ο Συνέδριον τῶν Πρεσβυτερῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἀξιόλογο δοκίμιον παρουσιάσεως τοῦ ὀρθοδόξου ἡθους, ἀλλὰ καὶ φρονήματος.

Ὡραία λαϊκὴ κατήχησις

Στὴ συνέχεια θέλομε νὰ τονίσωμε, ὅτι τὸ ὡς ἄνω νέον βιβλίον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας, ποὺ κυκλοφορήθηκε προσφάτως, ἀνταποκρίνεται σὲ ζωτικὴ ἀνάγκη τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ποὺ πρέπει νὰ ἔχη στὴ διάθεσί του λαϊκὴς κατήχησις, ποὺ θὰ τὸ διαφωτίζουν γιὰ τὰ ζητήματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς. Ὡστε τὸ βιβλίον, ποὺ παρουσιάσαμε πιὸ πάνω, εἶναι ὡραία λαϊκὴ κατήχησις, ἡ ὁποία διαφωτίζει γιὰ τὶς κύριες ἀλήθειες τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ παρουσιάζει τὰ ἐξῆς χρήσιμα πορίσματα τοῦ 15ου Συνεδρίου Πρεσβυτερῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας:

«1. Τὰ “σύμβολα” ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς περιόδου ὑπῆρξαν τὰ κείμενα, ποὺ περιληπτικῶς καὶ περιεκτικῶς καὶ μὲ σαφήνεια καταχωροῦσαν ἀλήθειες τῆς πίστεως.

2. Τὰ “σύμβολα” αὐτὰ εἶχαν τὴ θέσι ὁμολογίας τῆς πίστεως καὶ δήλωναν τὴ χριστιανικὴ ταυτότητα τοῦ πιστοῦ.

3. Στὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν τὸ πιὸ σημαν-

τικὸ ὄλων τῶν συμβόλων εἶναι τὸ τῆς Νικαίας-Κων/πόλεως, τὸ ἄλλως φερόμενον μὲ τὴν ἐπικρατέστερη ὀνομασία του «Σύμβολον τῆς Πίστεως».

4. Τὸ σύμβολο αὐτὸ εἶναι μιὰ εὐσύνοπτη ὁμολογία βασικῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, ὅπως ἔχει διατυπωθεῖ συνοδικῶς στὴν πρώτη καὶ δευτέρη Οἰκουμενικὴ σύνοδος καὶ ἔχει ἀναγνωρισθεῖ καὶ ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὶς μετέπειτα πέντε ἄγιες Οἰκουμενικὲς συνόδους καὶ ἡ αὐθεντία του εἶναι καθολικὴ στὸν ὀρθόδοξο χῶρον καὶ διαχρονικὴ.

5. Ἐξ ὑπαρχῆς εἶχε καὶ ἔχει καὶ σήμερον τὴ θέσι βαπτισματικῆς ὁμολογίας ἐκείνων, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ γίνουν μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὴν καθιέρωση τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ ἀναγιγνώσκεται καὶ κατατίθεται ἡ ὁμολογία αὐτῆ τῆς Πίστεως ἀπὸ μέρους τοῦ ἀναδόχου.

6. Κατὰ μίαν ἐρμηνείαν τῆς λέξεως “σύμβολον”, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ ὀρθότερη, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ συνέχει, ποὺ ἐνώνει καὶ ποὺ συνδέει. Ἔτσι τὸ «Σύμβολον τῆς Πίστεως» εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ ποὺ συνέχει καὶ ἐνώνει καὶ συνδέει τὶς ἀλήθειες ποὺ ἡ Ἐκκλησία πιστεύει ὡς οὐσιαστικὲς γιὰ τὸν ἄνθρωπον, γιὰ τὴν πληρότητα τῆς ζωῆς του καὶ γιὰ τὴ σωτηρία του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν πνευματικὸ θάνατον.

7. Ὡς “ἡ πρώτη ἐπίσημη Δογματικὴ τῆς Ἐκκλησίας” διατυπώνει τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν, χριστολογία, πνευματολογία, ἐκκλησιολογίαν, μυστηριακὴν ζωὴν καὶ ἐσχατολογία.

8. Τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῶν πιστῶν μεγάλως τιμᾷ αὐτὸ “τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως”, γι' αὐτὸ καὶ κατέχει κεντρικὴ θέσι στὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδησι καὶ στὴν λατρευτικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν.

9. Ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίσει τί ἡ Ἐκκλησία πιστεύει, ποῖα εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη πίστις καὶ ποῖα εἶναι ἡ Ἀλήθεια, ποὺ ἡ Ἐκκλησία προσφέρει στὸν κόσμον, θὰ βρεῖ τὴν ἀπάντησιν στὸ “Σύμβολον τῆς Πίστεως”, ποὺ ὄντως συγκεφαλαιώνει τὶς βασικὲς ἀλήθειες τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως».

Ἡ ἐφημερὶς «ΤΟ ΒΗΜΑ» τῆς 5ης Ἡπείρου

Οἱ κατὰ κάποιον τρόπον συνδεόμενοι μὲ τὴν Ἑλληνορθόδοξον Ἐκκλησίαν τῶν Ἀντιπόδων, οἱ ὅποιοι παρακολουθοῦν μὲ συγκίνησιν τὸ πολυπτυχον ἀνακαινιστικὸν ποιμαντικὸν καὶ πολιτιστικὸν ἔργον αὐτῆς, χαίρουν ἰδιαι-

τέρως διότι ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Αὐστραλίας, ἡ ἐκλεκτή αὐτὴ θυγάτηρ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπέκτησε τὴν ἰδική της ἐξαίρετη ἐφημερίδα, στὴν ὁποία γίνεται αἰσθητὸς ὁ ἐκκλησιαστικὸς χαρακτὴρ ὄχι ἀπὸ τὴ δημοσίευσί θρησκευτικῶν ἄρθρων ἢ μελετῶν, ποὺ ἔχουν τὴ θέσι τους σὲ χριστιανικὰ περιοδικὰ, ἀλλ' ἀπὸ τὴν παρουσίαι τῆς Ἐκκλησίας ὡς περιστροφούσης τὸ κριτικὸ περισκόπιο αὐτῆς εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς πολὺπτυχῆς κοινωνικοπολιτικῆς καὶ πολιτιστικῆς πραγματικότητος καὶ ὡς ἐνοποιούσης καὶ ἀγιαζούσης ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Πρόκειται ἀληθῶς περὶ προτύπου ἐφημερίδος, στὸ κάτοπτρο τῆς ὁποίας κατοπτρίζονται ὅλες οἱ πτυχῆς τῆς ζωῆς διαφόρων τάξεων Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων. Τὸ ἄρθρο τοῦ Σεβασμιωτάτου σὲ κάθε φύλλο τῆς ἐφημερίδος δίδει κατευθύνσεις σὲ ζωτικὰ θέματα κοινῶν ἐνδιαφερόντων.

Ἄλλὰ ποία εἶναι ἡ ἐφημερίς αὐτή; Εἶναι ἡ δωρηθεῖσα στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Αὐστραλίας ἱστορικὴ ἐφημερίς «Τὸ Βῆμα», ποὺ ἰδρύθηκε τὸ 1913 ὡς πρώτη ἑλληνικὴ ἐφημερίς τῆς 5ης ἡπείρου καὶ εἶχε λαμπρὴ σταδιοδρομία.

Ὁφείλονται τῷ ὄντι συγχαρητήρια στὸν γενναϊόδωρο καὶ φιλογενῆ κ. Γρηγόριο Γαβριηλίδη, ἰδιοκτῆτη τῆς ἐφημερίδος, ὁ ὁποῖος τὴ χάρισε τελείως δωρεάν στὴν Ἐκκλησία, γιὰ νὰ ἐκδίδεται στὸ ἐξῆς ἀπὸ αὐτὴν ὑπὸ τὴν εὐθύνη της. Ἔτσι ἀπὸ τὸν παρελθόντα Ἰούλιο ὁ Ἕλληνισμὸς τῆς Αὐστραλίας «μπορεῖ νὰ βλέπῃ σὲ “καθαρὸ καθρέπτη” τὴν πραγματικὴ φυσιογνωμία του. Καὶ ὄχι μόνον τὴ δική του φυσιογνωμία βλέπει ἀνόθευτη, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸν κόσμον καὶ τὶς εἰδήσεις διαβάσει ὁ ἀναγνώστης τοῦ ΒΗΜΑτος στὴν ἀντικειμενικὴ δυνατὴ μορφή τους» (Ἐφημ. «Τὸ Βῆμα», St. Andrew's Orthodox Press, Ἰουλίου 2001, σ. 1).

Πρόκειται πράγματι περὶ ἱστορικῆς ἐπανεκδόσεως ἀπὸ τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Αὐστραλίας «τῆς ἀρχαιότερας ἑλληνικῆς ἐφημερίδος καὶ τώρα τῆς μεγαλύτερης σὲ κυκλοφορία ἐκτὸς Ἑλλάδος» (Αὐτόθι).

Ἑτυμολογικὴ σχέσις πρὸς τὴν Ἐκκλησία

Στὴ συνέχεια ἀναφέρομε τὶς ἀξιοσημεῖωτες ἐπισημάνσεις, τὶς ὁποῖες ἔκαμε ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Στυλιανὸς γιὰ τὴν ἐπανέκδοσι τῆς αὐστραλιανῆς ἑλληνορθόδοξης ἐφημερίδας «Τὸ Βῆμα», χρησιμοποιώντας τὶς στήλές της. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων γράφει ὁ Σεβασμιώτατος: «Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή μας, οὕτως ἢ ἄλλως,

ἐσκόπευε τελευταίως νὰ βγάλει ἓνα φύλλο ὑπὸ μορφή ἐφημερίδας, γιὰ ν' ἀγκαλιάζει τὰ πλήθη τῶν πιστῶν της καὶ ὄσους ἄλλους ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴν ἀποστολή της. Τὸ περιοδικὸ μας “Φωνὴ τῆς Ὁρθοδοξίας” μῆτε πολυχρωμία μιᾶς ἐφημερίδας, μῆτε τὴν ποιικιλία τῆς ὕλης μπορεῖ νὰ ἔχει. Ἀλλὰ μῆτε καὶ τὸν ἄμεσο παλμὸ τῶν γεγονότων νὰ μεταφέρει...

» Ἄς τὸ καταλάβει ὁ καθένας ὅτι ἡ Ἐκκλησία, δηλαδὴ οἱ λειτουργοὶ καὶ τὰ μέλη της καὶ γινώμη ἔχουν γιὰ κάθε θέμα καὶ φωνὴ ἔχουν. Καὶ ὄχι μόνον δικαιοῦνται, ἀλλὰ καὶ ὀφείλουν νὰ καταθέτουν τὴν μαρτυρία τους γιὰ ὁποιοδήποτε θέμα, ἀρκεῖ νὰ μὴ “συσχηματίζονται τῷ αἰῶνι τούτῳ” (Ρωμ. 12, 2). Ποῦ θὰ πεῖ, πολὺ ἀπλά, νὰ μὴ γίνονται κατεστημένο συγκρότημα ἰδιωτικῶν ἢ συντεχνιακῶν συμφερόντων.

» Νὰ ποῦμε καὶ δυὸ λόγια γιὰ τὸ τόσο βαρυσήμαντο ὄνομα “ΒΗΜΑ”, γιὰ νὰ δείξουμε ὅτι καὶ αὐτὸ ἔχει ἀκόμη καὶ ἐτυμολογικὰ ἄμεση σχέσις μὲ τὴν Ἐκκλησία... Ἡ λέξις “βῆμα” προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα “βαίνω”, ποὺ ἡ σημασία του ἔχει διαφορὰς ἀποχρώσεις. Τὸ “βῆμα” ἢ σὲ ἀνεβάξει ἓνα σκαλί πιὸ πάνω, γιὰ νὰ δεῖς καὶ νὰ μιλήσεις καλύτερα, ἢ σὲ προωθεῖ λίγο πιὸ μπροστά, ὅπως τὸ ἀπαιτεῖ ἡ πρό-οδος. Γι' αὐτὸ στὰ Ἑλληνικὰ μιλοῦμε γιὰ “διδασκαλικὸ βῆμα”, γιὰ “δικαστικὸ βῆμα” ἢ γιὰ “Ἱερὸ βῆμα”. Ὅλα αὐτὰ σημαίνουν μιὰ “ἐξέδρα”, πάνω στὴν ὁποία ὁ ὁμιλῶν διδάσκει, κρίνει ἢ ἱεροουργεῖ γιὰ τὸ κοινόν.

» Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν διαβαίνει, γιὰτὶ δὲν εἶναι στάσιμη. Ἄναβαίνει γιὰτὶ δὲν ὑποχωρεῖ μῆτε ὀπισθοχωρεῖ. Ἀγρυπνεῖ καὶ ἐφημερεύει γιὰ τὰ “ἐφήμερα”, ὅσο καὶ γιὰ τὰ “αἰώνια”. Ἄλλωστε τὰ δεύτερα δὲν εἶναι ἄσχετα μὲ τὰ πρῶτα. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ Ἐκκλησία φωτίζει, καὶ δὲν συσκοτίζει. Σοφίζει καὶ δὲν ἀποκοιμίζει, μὲ πλύση ἐγκεφάλου, τοὺς ἀπληροφόρητους ἢ ἀφελεῖς.

» Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ Ἐκκλησία ἐλευθερώνει καὶ σώζει. Σώζει ὄχι μόνον μὲ τὰ ἱερά μυστήρια, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν λόγο τῆς ἀληθείας. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ εἶπε ὁ Χριστὸς: “Γινώσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς (Ἰω. 8, 32)”».

«Κρυφὰ σχολεῖα»

Ἡ «Χριστιανικὴ Στέγη Πατρῶν» ἀπεφάσισε τὴν ἐπανέκδοσι τοῦ βιβλίου «Μπροστὰ στὸ δρόμα τοῦ σήμερα» (Πάτριαι 2002), ποὺ ἔχει γραφῆ ἀπὸ τὸν Πανσο. Ἀρχι-

μανδρίτη π. Ἡλία Μαστρογιαννόπουλο, γνωστόν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν πολλῶν γλαφυρῶν καὶ τεκμηριωμένων ἐποικοδομητικῶν δημοσιευμάτων του. Στὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ σ., ἀφοῦ παρουσιάζει τὰ παθήματα τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸ κατάντημα τοῦ Πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει πνευματικὲς ρίζες, παρουσιάζει δεοντολογικὲς σκέψεις περὶ δημιουργίας νέας ὀρθοδόξου ἀγωγῆς.

Ὁ π. Ἡλίας, παρουσιάζοντας ἰδιαίτερος δεοντολογικὲς σκέψεις, συναρτώμενες πρὸς τὴ διαμόρφωσι χριστιανικῶν προσωπικοτήτων μέσα σὲ ὀρθόδοξες κοινωνικὲς δομές, ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη νὰ ἰδρυθοῦν «Κρυφὰ σχολεῖα». Καὶ ἐξηγεῖ στὴ συνέχεια τί ἐννοεῖ:

«Ὅταν λέμε “κρυφὰ σχολεῖα”, ἐννοοῦμε τὴ θαλπωρὴ, τὴν ἀτιμόσφαιρα ποὺ εἶχαν στὰ δύσκολα χρόνια τὰ φυτώρια ἐκεῖνα. Αὐτὸ χρειάζεται καὶ τώρα. Ὅχι ἰδρυσις σχολῶν, ἀλλὰ κοινοτικοὶ καὶ ζυμωτικοὶ πυρήνες εἴτε στὰ πλαίσια τοῦ σπιτιοῦ μας, εἴτε τοῦ ναοῦ μας, εἴτε τοῦ φιλικοῦ κύκλου. Δὲν ἀρκεῖ δηλαδὴ τὸ σπίτι νὰ δίνει καλὲς συμβουλές, ὁ ναὸς κηρύγματα καὶ ἡ αἴθουσα διαλέξεις. Δὲν ἀρκοῦν οἱ ἀτομικὲς μόνον προσπάθειες.

»Μέσα στοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς χώρους, στὰ ἰδιωτικὰ αὐτὰ προγραμμαστήρια, πρέπει ν' ἀρχίσῃ κάτι πιὸ συστηματικὸ, ποὺ νὰ ζυμώνῃ καὶ νὰ ἐμπνέῃ. Ἡ Ἐκκλησία νὰ κινηθῇ ἀναπλαστικὰ καὶ ἀναγεννητικὰ, ὄχι σὰν οὐραγὸς ἀλλὰ σὰν ἐμπνευστὴς, ὄχι σὰν διεκπεραιωτὴς ἀλλὰ σὰν ἀπόστολος. Μέσα στίς σύγχρονες Σαχάρες νὰ φτιάξῃ ὁάσεις, καταφύγια γαλήνης καὶ ἀνανεώσεως, “ἄβρααμιαῖες κοινότητες”, ὅπως τὶς εἶπε ὁ ἐμπνευσμένος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Βραζιλίας Χέλντερ Καμάρρα... Ἔστις πνευματικὲς, ποὺ νὰ θυμίζουν τὶς ἀποστολικὲς κοινότητες τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ καὶ τὶς ἑλληνικὲς κοινότητες τῆς τουρκοκρατίας. Νὰ δίνουν ἓνα μήνυμα ἀποστολικὸ καὶ προφητικὸ γιὰ τὴν ὄντως βασιλεία τοῦ Θεοῦ στίς ψυχές. Μὲ τὴν πείρα καὶ τῆς ἀρχαίας ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς συγχρόνου μαρτυρικῆς, μὲ τὴν ἐμπειρία καὶ τῶν μοναστικῶν παραδειγμάτων καὶ τῶν ἀντιστοίχων κοινωνικῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως νὰ δώσουμε ἓνα μήνυμα πραγματικῆς ἀναστάσεως γιὰ τὸ πυρηνικὸ αὐτὸ τέλος τῆς Β' χιλιετηρίδος».

«Ὅρια ζωῆς»

Ὅφείλονται ἔπαινοι στοὺς ἐμπυχωτές τῶν Ἐκδόσεων «Ἡ Ἑλαφος» γιὰ τὴν ἔκδοσι τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ βιβλίου «Ὅρια ζωῆς» (Ἀθήνα 2001, σσ. 424), ποὺ ἐγράφη ἀπὸ τοὺς ψυχολόγους Dr Henry Cloud καὶ John Townsend καὶ μεταφράσθηκε στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὴν κ. Δήμητρα Κατελούζου.

Τὸ βιβλίο αὐτό, ποὺ εἶναι βραβευμένο στὴν Ἀμερικὴ μὲ χρυσὸ μετάλλιο καὶ σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα ἔχει κυκλοφορηθῆ σὲ πάνω ἀπὸ 600.000 ἀντίτυπα, εἶναι θεμελιωμένο πάνω στὴν Ἁγία Γραφή καὶ ὑποδεικνύει τὶς ὀριοθετήσεις, ποὺ πρέπει νὰ κάμωμε στὴν ζωὴ μας γιὰ νὰ ἔχουμε περισσότερες στιγμὲς ἡρεμίας καὶ εὐτυχίας. Προϋποθέσεις ἐξασφαλίσεως τῶν πολυτίμων αὐτῶν ἀγαθῶν εἶναι ἡ σωστὴ συμπεριφορὰ μας πρὸς τὸν Θεό, τοὺς συνανθρώπους καὶ τὴ συνείδησί μας.

Ὁ προλογίζων τὴν ἑλληνικὴ ἔκδοσι Αἰδεσιμολογίατος Πρωτοπρεσβύτερος πατήρ Βασίλειος Θεομὸς, παιδοψυχίατρος, γράφει κατὰ κριτικὸν τρόπο τὰ ἑξῆς: «Οἱ συγγραφεῖς δὲν μιλοῦν μόνον ὡς ψυχολόγοι, ἀλλὰ καὶ ὡς Χριστιανοί. Βέβαια ἀντλοῦν μόνον ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή ἀφοῦ ζοῦν σὲ ἓνα ἄλλο περιβάλλον... Ὁ εὐαίσθητοποιημένος στὸ ἐσχατολογικὸ ὄραμα Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς θὰ ἐντοπίσει κάπου-κάπου ἐγκοσμιοκρατικὲς χρήσεις Βιβλικῶν ἐννοιῶν. Ὅπωςδήποτε ὁ πατερικὸς πλοῦτος θὰ ἀναδείκνυε πληρέστερα ὀρισμένα σημεῖα καὶ θὰ ἐπέτρεπε νὰ φανερωθεῖ καὶ ἡ σημερινὴ παρερμηνεία τῶν Πατέρων. Αὐτὴ ἡ ἔλλειψη, ὅμως, δὲν μειώνει τὴν ἀξία καὶ τὴ λειτουργικότητα τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖο καλύπτει πράγματι ἓνα κενό... Ὅφείλονται εὐχαριστήρια καὶ συγχαρητήρια στίς Ἐκδόσεις “Ἡ Ἑλαφος”, ἡ ὁποία ἀνεβάζει τὸν πῆχυ τῶν ἐκλαϊκευμένων βιβλίων Συμβουλευτικῆς. Χρειαζόμαστε, πράγματι, καὶ ἄλλες προσπάθειες ποὺ, ἀξιοποιώντας καὶ τὴν ψυχολογικὴ θεωρία, θὰ ἀποκαλύπτουν τὸ πραγματικὸ πρόσωπο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως: διανγές, εἰρηνικὸ, φιλόανθρωπο».

Ε.Δ.Θ.

ΕΚΦΩΝΗΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

Διημερίδα
(Αθήνα, 9-10 Νοεμβρίου 2001)

Του κ. **ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗ**
Καθηγητού του Πανεπιστημίου
Αθηνών

Χρονικό και Πορίσματα

Α΄

Το Ίδρυμα Βυζαντινής Μουσικολογίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, μετά από εισήγηση του Διευθυντού κ. Γρηγορίου Στάθη, Καθηγητού της Βυζαντινής Μουσικολογίας και Ψαλτικής Τέχνης του Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν του Πανεπιστημίου Αθηνῶν, και ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Προέδρου τοῦ Δ. Σ. τοῦ Ἰδρύματος, διωργάνωσε καὶ πραγματοποίησε στὴν Ἀθήνα, στὴν συνεδριακὴ αἴθουσα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν, τὸ διήμερο Παρασκευὴ - Σάββατο 9-10 Νοεμβρίου 2001, Διημερίδα μὲ θέμα «*Ἐκφωνητικὴ Σημειογραφία καὶ Πράξη*».

Ἡ ἀνάγκη ν' ἀσχοληθοῦμε εἰδικότερα μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ὅλοι ὅσοι ἔχουμε ἕνα θεσμοθετημένο ρόλο στὴν τέλεση τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Μυστηρίων τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, δηλαδὴ κληρικοὶ καὶ ψάλτες, εἶναι μιὰ διαπιστωμένη πραγματικότητα τοῦ καιροῦ μας, ἔχει τονισθῆ ἐπὶ μέρους σὲ σχετικὲς Ἐγκυκλίους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, καὶ προέκυψε καὶ ἀπ' τὶς ἐργασίες τοῦ Α΄ Πανελληνίου Συνεδρίου «Θεωρία καὶ Πράξη τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης», ποὺ αἰσίως πραγματοποιήθηκε τὸ τριήμερο 3-5 Νοεμβρίου 2000. Στὰ Πορίσματα τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου τονίζεται: «*Τὰ σχετικά μὲ τὴν Ἐκφωνητικὴ Σημειογραφία καὶ Πράξη θέματα εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον παραμελημένα μέχρι τώρα· καὶ εἶναι καιρὸς νὰ διατρίψουμε εἰδικά, γιατί τὸ θέμα αὐτὸ ἔχει καὶ εὐρύτερες λειτουργικὲς διαστάσεις γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση τοῦ λόγου στὴ λατρεία*».

Κατὰ τὴν ὀργανωτικὴ συζήτηση καὶ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων ἐπὶ τοῦ θέματος στοῦ Δ. Σ. τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας ἀποσαφηνίστηκε ἡ σκοπιμότητα, ἡ διάρθρωση τῆς διερευνήσεως τοῦ θέματος, ἀλλὰ καὶ ὁ λυσιτελέστερος τρόπος διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Διημερίδας. Εἶναι πρόδηλο ὅτι τὸ θέμα ἔχει ἕνα τρίπτυχο χαρακτῆρα· εἶναι ἐκκλησιαστικὸ - λειτουργικὸ - ψαλτικὸ. Ἀπευθύνεται, ἄρα, στοὺς κληρικοὺς καὶ ψάλτες· καὶ τὰνάπαλιν, οἱ λειτουργοὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀρμοδιώτεροι νὰ ἐκφέρουν τὶς ἀπόψεις τους, κατὰ τὸ μέτρο τῶν γνώσεών τους καὶ τῆς λειτουργικῆς - ψαλτικῆς ἐμπειρίας τους. Καὶ ἐπειδὴ τὸ θέμα ἐνδιαφέρει γενικῶς τὴν Ἐκκλησία καὶ ἀφορᾷ σὲ ὅλο τὸ χριστεπώννυμο πλήρωμα, κρίθηκε καλὸ νὰ ἐκπροσωπηθοῦν ἀρμοδίως ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ οἱ Ἱερὲς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία τῆς Πάτμου, μὲ ἕνα κληρικὸ καὶ ἕνα ψάλτη, οἱ ὁποῖοι θὰ καταστοῦν καὶ διερμηνεῖς τῶν ὅσα καλὰ θὰ εὐδοκήσει ὁ Θεὸς νὰ προκύψουν, μετὰ τὴν ἐπιστροφή τους στὴν ἐπαρχία τους.

Ἡ σκέψη αὐτὴ ὑπαγόρευσε καὶ τὶς ἀκόλουθες δύο ἀποφασιστικὲς λεπτομέρειες: πρῶτο, ὅτι ἡ Διημερίδα θὰ διεξαγόταν, καὶ διεξήχθη, ἀποκλειστικὰ μὲ διάλογο μεταξὺ τῶν συνέδρων καὶ ὄλων ὅσοι τὴν παρακολούθησαν, κατὰ θεματικὲς ἐνότητες, καὶ δεύτερο, ὅτι ἀρμοδιοὶ γιὰ τὴν ὑπόδειξη τῶν ἐκπροσώπων εἶναι οἱ κατὰ τόπους Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες, τόσο διὰ τοὺς κληρικοὺς ὅσο καὶ διὰ τοὺς ψάλτες, μὲ τὴν ἀγαστή, βέβαια, συνεργασία τῶν Συλλόγων Ἱεροψαλτῶν,

όπου υπάρχουν. Κοινή ἢ λατρεία, κοινὸς ὁ σκοπός, κοινή καὶ ἡ συνεργασία.

Τὴν Ὁργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Διημερίδας ἀπετέλεσαν: ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας - Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν καὶ Χοράρχης τοῦ Χοροῦ Ψαλτῶν «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης» Γρ. Θ. Στάθης, ὁ Ἀναπληρωτὴς Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας καὶ Πρωτοψάλτης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Μαρίνης Ἰλισίων Ἀθανάσιος Βουρλῆς, ὁ Λέκτωρ τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν καὶ Πρωτοψάλτης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Αἰγίνης Ἀχιλλέας Χαλδαιάκης, ὁ Διδάκτωρ Βυζαντινῆς Μουσικολογίας καὶ Πρωτοψάλτης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Νέας Κηφισιάς Δημήτριος Μπαλαγεώργος, ὁ Διδάκτωρ Λειτουργικῆς πρωτοπρεσβύτερος καὶ προϋστάμενος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Φιλοθέης Δημήτριος Τζέρεπος καὶ ὁ ὑποψήφιος Διδάκτωρ Βυζαντινῆς Μουσικολογίας καὶ Πρωτοψάλτης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Χαλκίδος Γρηγόριος Ἀναστασίου.

Μὲ τὴν φροντίδα τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπεστάλησαν ἐγκαίρως τὰ σχετικὰ Ἐγκύκλια Γράμματα τοῦ Διευθυντοῦ - Καθηγητοῦ Γρηγορίου Στάθης σὲ εὐρὺ κύκλο φυσικῶν προσώπων ἀποδεκτῶν, - δηλαδὴ τοὺς συνέδρους Καθηγητὲς Πανεπιστημίων καὶ ἄλλους ἐρευνητὲς, τοὺς μονοφωνῶντες ψάλτες καὶ παπάδες, τὸν Πρόεδρο τῆς Ὁμοσπονδίας Συλλόγων Ἱεροψαλτῶν Ἑλλάδος καὶ τοὺς ἄλλους Προέδρους Συλλόγων Ἱεροψαλτῶν ἢ Φίλων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τοὺς διδασκάλους καὶ μελοποιούς καὶ συγγραφεῖς βιβλίων περὶ τὴν Βυζαντινὴ Μουσικὴ, τοὺς ὀσιομουσικωτάτους μοναχοὺς καὶ μοναχῆς -, σὲ πολλοὺς μουσικωτάτους ψάλτες, στὰ Περιοδικὰ καὶ Ἐφημερίδες περὶ τὰ ψαλτικά, τὶς Ἱερὲς Μονῆς καὶ τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς Ραδιοφωνικὸς Σταθμοὺς. Μὲ συνέντευξη στὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν προτεραιὰ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Διημερίδας καὶ τὴν κάλυψη καὶ ἀπ' εὐθείας μετάδοση τῶν ἐργασιῶν ἀπ' τὸ ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς, τὸ γεγονὸς τῆς Διημερίδας καὶ γνωστοποιήθηκε εὐρέως καὶ προκάλεσε τὸ μεγάλο καὶ σοβαρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν παρακολούθησή του. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ «Ἐγκύκλιον Σημείωμα» πρὸς τὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ τὶς Ἱερὲς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προ-

κάλεσε τὸν ὀρισμὸ τῶν ἐπισήμων ἐκπροσώπων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, κληρικῶν καὶ ψαλτῶν, καὶ γνωστοποίησε τὸ βασικὸ πρόγραμμα τῶν πέντε θεματικῶν ἐνοτήτων. Ὁρίσθησαν ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ προσῆλθαν στὴν Διημερίδα περὶ τοὺς ἑκατό. Προσέδραμαν ὁμως πολυπληθέστεροι ἄλλοι κατὰ τὶς συνεδρίες, κοσμικοὶ καὶ κληρικοί, ψάλτες καὶ σπουδαστὲς καὶ φοιτητὲς καὶ ἐραστὲς τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀλήθειας, «πλῆθος τῶν μουσικῶν τε».

Τὴν κάθε θεματικὴ ἐνότητα παρουσίασαν, μὲ ὀλιγόλεπτη προφορικὴ εἰσήγηση, τρεῖς ἀρμόδιοι καθ' ὕλην μελετητὲς, —ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, διάκονοι, καθηγητὲς, μουσικολόγοι, ψάλτες—, κατὰ τρεῖς βασικὲς προσεγγίσεις: δηλαδή, ἀπὸ ἄποψη φιλολογικὴ καὶ θεολογικὴ καὶ μουσικῆ-ψαλτικὴ, καὶ τρεῖς ἢ περισσότεροι, κατὰ περίστασι, κληρικοὶ καὶ ψάλτες ἀπήγγειλαν κατ' ἐκφωνητικὸ τρόπο ἐπιλεγμένους βιβλικὲς περικοπὲς καὶ εὐχῆς καὶ δεήσεις. Ὁ διάλογος καὶ οἱ σχετικὲς πάντοτε μὲ τὸ θέμα παρατηρήσεις καὶ ἀπόψεις, ἐπὶ ἓνα περίπου δίωρο ἀνὰ θεματικὴ ἐνότητα, καὶ ἀποσαφήνισαν πολλὰς πτυχῆς τῆς ἐκφωνητικῆς πράξεως καὶ συνεισέφεραν στὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν γνώσεων καὶ τὸν σχηματισμὸ πληρέστερης καὶ σφαιρικότερης εἰκόνας γιὰ τὴν παράδοση καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐκφωνητικῆς πράξεως τῆς λατρείας μας.

Τὸ ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα τῆς Διημερίδας, —καλλιτεχνικὰ ἐπιμελημένο μὲ ἀμφιπρόσωπη ἐκτύπωση ὡραίας ἀγιορειτικῆς μικρογραφίας τοῦ ἱα' αἰῶνος, ποὺ παριστάνει ἱερέα, ψάλτες καὶ ἀναγνώστες στὶς βαθμίδες κτιστοῦ παλαιοῦ ἄμβωνος—, ποὺ ἀπεστάλη ἐγκαίρως σὲ εὐρὺ φάσμα ἀποδεκτῶν, ἦταν τὸ ἀκόλουθο, μαζὶ καὶ μὲ τὴν προοιμιακὴ αὐτὴ παράγραφο.

Ἡ ὀρθόδοξη λατρεία εἶναι λογικὴ λατρεία, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι ἡ ἀναφορὰ τῶν πιστῶν στὸ Θεό, τὴν Θεοτόκο καὶ τοὺς ἁγίους γίνεται μὲ τὸν λόγο, ἀφοῦ καὶ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» γιὰ μᾶς. Ὁ λόγος ὁμως ὁ εὐχητικὸς καὶ ὕμνογραφικὸς καθιερώθηκε ἀπ' τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ ἀναπέμπεται «κατὰ πλάτος», γιὰ νὰ σώζεται, ὅπως λέει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος «τὸ ἕξ ὄλης ἰσχύος καὶ δυνάμεως ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν τοὺς ἀνθρώπους» (Ἐπιστολὴ πρὸς Μαρκελλῖνον, Εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ψαλμῶν 27 - 31, ΒΕΠΕΣ 32, 25-27). Γιὰ τὴν καλύτερη προσέγγιση τοῦ λόγου μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς ψαλτικῆς ἐπιτηδεύσεως, —ἀφοῦ ἡ μουσικὴ, κατὰ τὸν Γρηγόριο Νύσσης «ἐρμηνεύειν βούλεται τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν»

(Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν, PG 44, 444)—, καὶ μετὸν ἀγαθὸ σκοπὸ νὰ γίνεταί κατανοητὸς ὁ λειτουργικὸς λόγος ἀπ' τοὺς πιστοὺς, ἡ διάρθρωση τῆς Διημερίδας ἐκτείνεται σὲ μία ἐπιστημονικὴ εἰσήγησις γιὰ τὴν ἱστορία καὶ παρουσίασι τῆς ἐκφωνητικῆς σημειογραφίας καὶ σὲ πέντε θεματικὲς ἐνότητες: τὸ Προφητολόγιον, ὁ Πραξαπόστολος, τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ Κοντάκιον, καὶ οἱ Εὐχῆς καὶ Δεήσεις.

Ἐπιστημονικὴ εἰσήγησις

Εἰσηγητὴς, ὁ Καθηγητὴς καὶ Διευθυντὴς τοῦ IBM κ. Γρ. Θ. Στάθης: «Ἱστορία καὶ παρουσίασι τῆς ἐκφωνητικῆς σημειογραφίας».

Α' συνεδρία. Θεματικὴ: «Ἡ ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία ἢ 'χῦμα' ἀνάγνωσις τοῦ Προφητολογίου».

Ἐπιλεγμένους περικοπέσι: Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς (Γεν. α, 1 ἐξῆς) - Εὐφράνθητι ἔρημος (Προφητείας Ἡσαΐου λε', 1 ἐξῆς) - Δικαίων ψυχαὶ (Σοφίας Σολομώντος γ', 1 ἐξῆς) - τῆς Τριθέκτου· Ἐξελεύσεται ῥάβδος (Ἦσ. ια', 1-10) - Ἐάν τις εἴπῃ (Καθολ. Ἐπιστολῆς Ἰωάννου δ', 20 ἐξῆς).

Εἰσηγητὴς: Ἐμ. Μικρογιαννάκης - Ἀθ. Βουρλῆς - Κ. Καραγκούνης.

Ἀναγνώστες: ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἰ. Μ. Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ἀρχιμ. Χρυσόστομος Σταυρόπουλος - Ἀθανάσιος Βουρλῆς - Ἀχιλλέας Χαλδαιάκης.

Β' συνεδρία. Θεματικὴ: «Ἡ ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία τοῦ Ἀποστόλου, καὶ οἱ ἀναγνώστες».

Ἐπιλεγμένους περικοπέσι: Ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι (Ἐβρ. β', 11-18) - τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου· Εὐχαριστεῖτε πάντοτε (Ἐφес. ε' 20-33) - τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας: Οὐ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν (Α' Θεσ. δ', 13-17) - Ἄγγελος Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον (Πράξ. η', 26-39) - τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγίων Πάντων· Οἱ ἄγιοι πάντες (Ἐβρ. ια', 33-40).

Εἰσηγητὴς: ὁ Περγάμου Ἰωάννης Ζηζιούλας - Ἀντ. Ἀλυγιάκης - Κ. Γανωτῆς - Γ. Λυκούρας.

Ψάλτες («Ἀποστολάριοι», «Ἀναγνώστες»): Λεωνίδα Αστέρης - Χαρίλαος Ταλιαδῶρος - Δημήτριος Νεραντζῆς, Ἰωάννης Ἀρβανίτης.

Γ' συνεδρία. Θεματικὴ: «Ἡ ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ οἱ εὐαγγελιστὲς».

Ἐπιλεγμένους περικοπέσι: τῆς Ἀναστάσεως· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος (Ἰωάν. α', 1-17) - τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· Ἀναστᾶσα Μαριάμ (Λουκ. α', 39-49) - τὸ ζ' τῆς Ἀκολουθίας

τῶν Παθῶν· Οἱ στρατιῶται ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν (Μάρκ. ιε', 16-32) - εἰς μνήμας Ἱεραρχῶν· Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου (Ματθ. ε', 14-19).

Εἰσηγητὴς: π. Γ. Μεταλληνός - Ἰ. Γαλάνης - π. Θωμᾶς Χρυσικός.

«Εὐαγγελιστὲς» (προεσβύτεροι, διάκονοι): π. Θωμᾶς Χρυσικός - π. Χρῖστος Κυριακόπουλος - π. Δημήτριος Νίκου - διάκονος Ἰωάννης Θεοδωρόπουλος.

Δ' συνεδρία. Θεματικὴ: «Ἡ ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου καὶ τοῦ Κοντακίου τῶν Χριστουγέννων».

Ἐπιλεγμένοι οἴκοι: τοῦ Ἀκαθίστου· Ἄγγελος πρωτοστάτης - Βλέπουσα ἡ ἄγια, τῶν Χριστουγέννων· Τὴν ἐδέμ Βηθλεὲμ ἤνοιξε· σπὸ Συναξάριον· Κοντάκιον καὶ Οἶκος 'χῦμα'.

Εἰσηγητὴς: Π. Πάσχος - π. Ἀνανίας Κουστένης - Ἀχ. Χαλδαιάκης.

Ἀναγνώστες - «Ἀρχοντες τῶν Κοντακίων»: π. Παναγιώτης Ἰωακείμ - ἀρχιμ. Θεόφιλος Μπουγιουλέκας - π. Νικόλαος Ριμικῆς.

Ε' συνεδρία. Θεματικὴ: «Ἡ ἀνάγνωσις τῶν Εὐχῶν, ἡ ἐκφώνησις τοῦ "ἐκφώνως" ἀκροτελευτίου τους, ἡ ἐκφώνησις τῶν Αἰτήσεων (Δεήσεων)».

Ἐπιλεγμένα εὐχητικὰ κείμενα: Συναπτὴ καὶ Εὐχὴ β' Ἀντιφώνου τῆς Θ. Λειτουργίας - Ἐκτενὴς Δέησις· Εἰπωμεν πάντες καὶ ἡ Εὐχὴ - ἡ Ἀναφορὰ.

Εἰσηγητὴς: Γρ. Στάθης - Κ. Γεωργουσόπουλος - Γ. Φίλιας.

Προεσβύτεροι - Διάκονοι: ὁ ἀρχιμ. π. Θεόφιλος Μπουγιουλέκας, π. Εὐστάθιος Ἀρκαμούζης, π. Θωμᾶς Χρυσικός - π. Χρυσόστομος Σταυρόπουλος - ὁ διάκονος Ἰωάννης Θεοδωρόπουλος.

Στὶς ἐργασίαι τῆς Διημερίδας δὲν παρέστησαν, τελικὰ, ὁ Καθηγητὴς π. Γεώργιος Μεταλληνός, λόγῳ ὑποχρεώσεώς του ἐκτὸς Ἀθηνῶν, ἀντικατασταθεὶς ἀπ' τὸν π. Δημήτριον Νίκου, καὶ ὁ Κώστας Γεωργουσόπουλος, λόγῳ ἐποχικῆς ἀσθενείας του, ἀντικατασταθεὶς ἀπὸ τὸν π. Θωμᾶ Χρυσικό.

Ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς Διημερίδας ἐγένετο μετὰ πανηγυρικὸν τρόπον καὶ μετὰ δυὸ ἑξοχα ψαλτικὰ γεγονότα.

Πρῶτον, τὸ Σάββατον βράδι, 10 Νοεμβρίου 2001, πραγματοποιήθηκε εἰδικὴ ἐκδήλωσις στὸν ἱερόν μητροπολιτικὸν ναὸν ἁγίου Νικολάου Καισαριανῆς μετὰ ἐκφωνητικὴν ἀπαγγελίαν βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων, κοντακίων, εὐχῶν

καὶ δεήσεων, ἀπὸ γνωστούς ψάλτες καὶ κληρικούς, καὶ ἔρμηνεία ἐπιλεγμένων βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ψαλμάτων ἀπ' τὸν Χορὸ Ψαλτῶν «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης», κατὰ τὰ ἀκόλουθα δύο μέρη:

Α' μέρος: *ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων καὶ κοντακίων.*

Ἀπήγγειλαν Ἀποστόλους οἱ Πρωτοψάλτες: Δ. Νεραντζῆς - Γ. Χατζηχρόνογλου - Θ. Βασιλείου - Γρ. Νταραβάνογλου.

Ἐκφώνησαν οἱ Παπάδες: π. Θωμᾶς Χρυσικός - π. Χρυσόστομος Σταυρόπουλος - π. Παναγιώτης Ἰωακείμ.

Β' μέρος: *ὀλοκληρωμένη μορφὴ ἐκφωνήσεων καὶ ψαλμάτων.*

1. Τὸ Α' Ἀντίφωνο τῆς Ἀκολουθίας «Παννυχίς» (διάκονος Εἰρηναῖος Νάκος, πρεσβ. π. Θωμᾶς Χρυσικός).

2. Ἡ ἐνότητα Ἀποστόλου - Εὐαγγελίου με Προκειμένο καὶ Ἀλληλουιάριο, τῆς Κυριακῆς ἰα' Νοεμβρίου (ψάλτες μονοφωνάριδες Π. Σουσοῦνης, π. Χρῆστος Δημητρόπουλος).

3. Τὸ τροπάριο τῆς Προφητείας τῆς Ἀκολουθίας «Τριθέκτης» με τὰ δύο Προκειμένα (ἀναγνώστης ὁ Ἀχ. Χαλδαϊάκης).

4. Ὁ Α' καὶ ὁ ΚΔ' οἶκος τοῦ Κοντακίου τῶν Χριστουγέννων τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ με τὸ ἐφύμνιο *Παίδιον νέον ὁ πρὸ αἰώνων Θεός* (ἀπήγγειλε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος).

Ἐψαλε ὁ Χορὸς Ψαλτῶν «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης» ὑπὸ τὴν χορορχία τοῦ Γρηγορίου Στάθη.

Δεύτερο, τὴν Κυριακὴ πρωτῆ 11 Νοεμβρίου 2001, τελέσθηκε ὁ Ὁρθρος καὶ ἡ Θεία Λειτουργία, στὸν ἱερό μητροπολιτικὸ ναὸ τῶν Ἀθηνῶν. Λειτουργήσεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, καὶ ἔψαλαν στὸν πρῶτο χορὸ ψαλτῶν ὁ Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Λεωνίδας Ἀστέρης, καὶ στὸν δεύτερο χορὸ ψαλτῶν ὁ Πρωτοψάλτης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης καὶ ὀφφικιάλος Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κ. Χαρίλαος Ταλιαδῶρος.

Ὁ Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ. Δανιὴλ σὲ συνεργασία με τὸν Ἐντιμώτατο Δήμαρχο Βύρωνος κ. Ν. Ρογκᾶκο, παρέθεσε ἐπίσημο καταληκτικὸ γεῦμα.

Τὴν ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς Διημερίδας χαιρέτισε

καὶ εὐλόγησε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος. Ὁ Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κ. Λεωνίδας Ἀστέρης ἀνέγνωσε τὸ Εὐλογητικὸ Γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου. Καὶ τὴν λήξῃ τῆς Διημερίδας, μετὰ τὴν λαμπρὴ ἐκδήλωση στὸν ἱερό ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου Καισαριανῆς, ἔκαμε πάλι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος, μὴ μπορῶντας νὰ κρύψει τὸν ἐνθουσιασμό του καὶ τὴν ἱκανοποίησή του, ἐπεχείρησε μιὰν ἀποτίμηση τῶν ἐργασιῶν τῆς Διημερίδας, πρῶτα ποὺ ἐπανέλαβε καὶ κατὰ τὸ κήρυγμα τῆς Κυριακῆς στὸν ἱερό μητροπολιτικὸ ναὸ τῶν Ἀθηνῶν.

*

Β'

Ἡ πρωτότυπη διάρθρωση τῆς Διημερίδας σὲ πέντε θεματικὲς ἐνότητες με τρεῖς ἐπιστήμονες - εἰδικούς ἐρευνητές, καὶ ἄλλους τρεῖς μονοφωνάριδες - Πρωτοψάλτες καὶ Παπάδες ἀνὰ ἐνότητα, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀκουσθοῦν: πρῶτο, πολλὲς καὶ ποικίλες καὶ πολὺ ἐνδιαφέρουσες ἀπόψεις γιὰ τὴν 'ἀνάγνωση' καὶ 'ἀκρόαση' τοῦ λόγου στὴ λατρεία, δεύτερο, πολλὲς καὶ χρησιμώτατες ψαλτικὲς καὶ παπαδικὲς ἐμπειρίες κατὰ τὴν ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία τοῦ λόγου τῶν βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων καὶ τῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων, καὶ τρίτο, πολλὲς, πάλι, καὶ πάντοτε ἐνδιαφέρουσες ἀπόψεις κατὰ τὴν διεξαγωγὴ τοῦ διαλόγου. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι οἱ παμπληθεῖς ἀκροατὲς εἶχαν ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον καὶ ἐπέδειξαν πνεῦμα προθυμίας γιὰ μάθηση, εὐγενείας κατὰ τίς κρίσεις τους καὶ εὐθύτητος κατὰ τὴν συνεισφορὰ τους στὴν προαγωγὴ τοῦ διαλόγου.

Τὰ ὅσα καλὰ εὐδόκησε ὁ Θεὸς νὰ προκύψουν ἀπ' τὴν διεξαγωγὴ αὐτῆς τῆς Διημερίδας, ὅσα ἢ κεντρικὴ εἰσήγηση καὶ οἱ ἄλλες προφορικὲς εἰσηγήσεις συνεισέφεραν καὶ ὅσα ἢ συζήτηση καὶ ὁ διάλογος ἀνέδειξαν, γιὰ τὸ καίριο θέμα τῆς "ἐκφωνητικῆς πράξεως καὶ παραδόσεως" τῆς ψαλτικῆς πάντοτε ὀρθόδοξης λατρείας μας, συνάζονται ἐδῶ κατὰ ὁμοειδῆ κεφάλαια καὶ ἀνακοινώνονται «πρὸς κοινὸν ὄφελος».

Α'. Ὁ λόγος στὴ λατρεία

Ἡ ὀρθόδοξη λατρεία εἶναι λογικὴ λατρεία. Ἡ ἀναφορὰ τοῦ ἀνθρώπου στὸ Θεό, τὴν Θεοτόκο καὶ τοὺς ἁγί-

ους και ἡ προσομιλία εἶναι ἄμεση και γίνεται με τὸν λόγο, ἀφοῦ και ὁ Θεὸς-Λόγος «σὰρξ ἐγένετο» για μᾶς. Τὸ μέλος, ὡς σύμφυτο ἐκπόρευμα τοῦ λόγου, σὲ ὄλες του τις διαβαθμίσεις, ἀποτελεῖ τὸ ἡχητικὸ ἔνδυμα τοῦ λόγου ποὺ θέλει νὰ μορφοποιήσει και ἀποκαλύψει «τὸν ἐγκείμενον τοῖς ρήμασι νοῦν», κατὰ τὴν σοφὴ διατύπωση τοῦ Γρηγορίου Νύσσης· «ἀνεπιτήδευτον τοῖς θείοις λόγοις ἐνείρας τὸ μέλος, ἐρμηνεύειν τῇ μελωδίᾳ τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν βούλεται τῇ ποιᾷ συνδιαθέσει τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν τόνου τὸν ἐγκείμενον τοῖς ρήμασι νοῦν, ὡς δυνατόν, ἐκκαλύπτων» (PG 44, 444). Λόγος και Μέλος εἶναι δίδυμο ἐκπόρευμα και μαζί ἐπιτήδευμα τῆς διάνοιας τοῦ ἀνθρώπου. Ποιὸ εἶναι πρῶτο και ποιὸ δεῦτερο ἀπὸ τὰ δύο; Τὸ συναμφοτέρω!

Ὁ λόγος στὴ λατρεία διακρίνεται σαφῶς σὲ τρεῖς μεγάλες κατηγορίες· σὲ βιβλικὸ λόγο - τὰ ἀναγνώσματα, σὲ εὐχητικὸ λόγο - οἱ δεήσεις και οἱ εὐχές, και σὲ ὑμνητικὸ λόγο - οἱ ψαλμοὶ και τὰ τροπάρια. Ὁ βιβλικὸς λόγος παραδόθηκε ἀπ' τὴν θεόπνευστη Ἁγία Γραφή, δηλαδή Παλαιὰ και Καινὴ Διαθήκη, ὁ εὐχητικὸς λόγος ἀποθησαυρίστηκε στὸ Εὐχολόγιο, και ὁ ὑμνητικὸς λογος ἀποτελεῖ τὸ ἀπαύγασμα τῆς Ὑμνογραφίας.

§ α. Βιβλικὸς λόγος

Τὰ βιβλικὰ Ἐναγνώσματα, οἱ ἀρμόδιες, δηλαδή, περικοπὲς για τὴν κάθε ἑορτή, ἀφοροῦν, πρῶτο, στὶς Προφητεῖες κυρίως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης και ἐπιστημολογικὰ τὸν τελευταῖο αἰῶνα λέγεται ὅτι ἀποτελοῦν τὸ Προφητολόγιον· δεῦτερο, στὶς Εὐαγγελικὲς περικοπὲς τῆς Καινῆς Διαθήκης και ἀπαρτίζουν τὸ βιβλίον Εὐαγγέλιον, ποὺ ἀπαντᾷ, και πάλι ἐπιστημολογικὰ, ἄλλ' ἴσως ὄχι ὀρθά, ὡς Εὐαγγελιστάριον· και τρίτο, στὶς Πράξεις και τὶς Ἐπιστολὲς τῶν Ἀποστόλων, και γνωρίζονται ὡς Ἀπόστολος και, ἐπιστημολογικὰ, ὡς Πραξαπόστολος.

Ἐναγνώσματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν εἶναι μόνον οἱ Προφητεῖες, ἀλλὰ και ἄλλες περικοπὲς ἀπὸ ἄλλα μὴ προφητικὰ βιβλία, καθὼς και ἀπ' τὰ ποιητικὰ βιβλία και κατ' ἑξοχὴν ἀπ' τὴν βίβλο τῶν Ψαλμῶν. Οἱ ψαλμοί, κατὰ τὸ Ἐνοριακὸ ἢ Ἀσματικὸ ἢ Κοσμικὸ Βυζαντινὸ Τυπικὸ ἦταν πάντοτε ὅλοι ψαλμοί. Κατὰ τὸ ἰσχύον Μοναστηριακὸ Τυπικὸ εἶναι κυρίως ἀπαγγελτοὶ 'χῦμα', και μόνον ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς, περὶ τοὺς εἴκοσι ψαλμοί, εἶναι ψαλμοί.

§ β. Εὐχητικὸς λόγος

Οἱ Εὐχές και οἱ Δεήσεις, τὸ πρωταρχικὸ στοιχεῖο τῆς

ἀναφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου στὸν Θεὸ, ἀναπτύχθηκαν ἀπ' τοὺς ἀποστολικὸς χρόνους και συνέβαλαν στὴν τελικὴ διαμόρφωση τῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νυχθημέρου, κατὰ τὰ δύο παράλληλα Τυπικά, Μοναστηριακὸ και Ἐνοριακὸ, και βέβαια και τῶν ποικίλων λειτουργικῶν τύπων τῆς θείας Εὐχαριστίας και τῶν ἄλλων Μυστηρίων. Παρ' ὅλον ὅτι ἀπ' τὸν δ' αἰῶνα ὑπάρχουν οἱ καταβολὲς τοῦ εὐχητικοῦ λόγου και σαφῶς τὸν 5' αἰῶνα κανονίζονται οἱ διάφορες Ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου, με σχετικὴ Νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὸ πρῶτο Εὐχολόγιο παραδίδεται περὶ τὰ τελεῖ τοῦ 11' αἰῶνος (κώδικας Μπαρμπερίνι 336 τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης). Στὴν συνέχεια τὰ Εὐχολόγια μέχρι σήμερα στεγάζουν και παραδίδουν τὴν πιὸ εὐγενικὴ ἀνάταση τοῦ ἀνθρώπου με τὸν λόγο νὰ προσομιλήσει με τὸν Θεὸ.

Οἱ παντοῖες Εὐχὲς εὐρίσκονται στοὺς οἰκείους τόπους τῶν Μυστηρίων και τῶν Ἀκολουθιῶν, και κατὰ τοῦτο εἶναι διεσπαρμένες σὲ πολλὰ και διάφορα λειτουργικὰ βιβλία. Οἱ Εὐχὲς τῶν συναπτῶν Δεήσεων και τῶν Ἀντιφώνων, κυρίως, διακρίνονται σὲ ἕνα κύριο εὐχητικὸ μέρος και σὲ ἕνα ἀκροτελευτίο μέρος, τὸ ὁποῖο και ἀπαγγέλλεται «ἐκφώνως», δηλαδή ἐκφωνεῖται. Αὐτὸς ὁ προσδιορισμὸς «ἐκφώνως» προσδιορίζει, ἀντιστοίχως, και τὸν τρόπο ἀναγνώσεως τοῦ προηγουμένου κυρίου μέρους τῆς Εὐχῆς.

§ γ. Ὑμνητικὸς λόγος

Εἶναι πρόδηλο ὅτι ὁ ὑμνητικὸς λόγος εἶναι κατ' ἑξοχὴν ὁ χριστιανικὸς ποιητικὸς λόγος τῆς Βυζαντινῆς, ἀλλὰ και τῆς νεώτερης και τῆς σύγχρονης Ἑλληνικῆς Ὑμνογραφίας, κατὰ τὰ μεγάλα και ἔξοχα πολύστροφα ὑμνογραφικὰ εἶδη τοῦ Κοντακίου και τοῦ Κανόνος, ἀλλὰ και τὰ μονόστροφα πολλὰ και ποικιλώνυμα Ἰδιόμελα, Αὐτόμελα και Προσόμοια τροπάρια. Δίπλα σ' αὐτὸν τὸν χριστιανικὸ ὑμνητικὸ λόγο συμπορεύεται ὁ ψαλμικὸς ὑμνητικὸς λόγος τῆς ἑβραϊκῆς ποιήσεως, ὁ ὁποῖος και συνυφαίνεται, ὡς προσαλλόμενοι στίχοι, με τὰ παντοῖα χριστιανικὰ τροπάρια.

Ὁ ὑμνητικὸς λόγος, ἐνῶ παραδόθηκε με τὸ Κοντακάριο, τὸ Εἰρημολόγιο και τὸ Στιχηράριο, σήμερα βρίσκεται διεσπαρμένος στὰ λειτουργικὰ βιβλία, δηλαδή τὴν Παρακλητικὴ ἢ Μεγάλῃ Ὁτώηχο, τὸ Τριώδιο, τὴν Μεγάλῃ Ἐβδομάδα, τὸ Πεντηκοστάριο, και τὰ Δώδεκα Μηναιᾶ, και ἀποτελεῖ τὸ ὑμνογραφικὸ κείμενο, πάνω στὸ ὁποῖο ἀναπτύχθηκε ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ, δηλαδή ἡ θαυμαστὴ Ἑλληνικὴ Ψαλτικὴ Τέχνη.

Β΄. Ἡ Ἐκφωνητικὴ σημειογραφία

§ α. Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἐκφωνητικῆς σημειογραφίας

Ἡ ἐκφωνητικὴ σημειογραφία ἐπινοήθηκε, καὶ εἶναι τὸ τέλειο, - τὸ τελειότερο στοὺς μουσικοὺς πολιτισμοὺς τῆς οἰκουμένης - , ἐκφωνητικὸ σύστημα, γιὰ τὰ βιβλικὰ Ἐναγνώσματα· δηλαδή, Προφητεῖες, Εὐαγγέλιο καὶ Πραξαπόστολο. Ἡ ἐκφωνητικὴ, ὡστόσο, πράξι ἀφορᾷ, πέρα ἀπὸ τὰ βιβλικὰ Ἐναγνώσματα, καὶ στοὺς οἴκους τῶν Κοντακίων, σὲ συγκεκριμένους ψαλμοὺς (19ο καὶ 20ὸ) καὶ στὶς Εὐχὲς καὶ Δεήσεις.

Ἡ ἐκφωνητικὴ σημειογραφία εἶναι ἀπότοκη τῶν προσωδίων, ποὺ ἀπὸ τὸν β΄ πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα (ὁ Ἀλεξανδρινὸς φιλόλογος Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος, περίου 260-180 π.Χ.) ἦταν ἤδη σὲ χρῆση γιὰ τὴν ἀπόδοση “τοῦ πάθους” τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ γιὰ “τὰς ἀναγνώσεις τῶν ποιημάτων”, ἀναπτύχθηκε τὸν η΄ - θ΄ αἰῶνα, ἔφτασε στὸ κορύφωμά της τὸν ι΄ - ιβ΄ αἰῶνα, συνέχισε τὸν ιγ΄ - ιδ΄ καὶ τὸν ιε΄ αἰῶνα ἀτόνησε καὶ ἐγκαταλείφθηκε. Τρεῖς κώδικες τοῦ 11ου - 12ου αἰῶνος (Λειμῶνος 38, Σινᾶ 8 καὶ 217) μᾶς παρέδωκαν τὸν κατάλογο μὲ τὰ ὀνόματα καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐκφωνητικῶν σημαδιῶν.

Τὰ σημάδια αὐτὰ, γραμμένα μὲ κόκκινη μελάνη στὰ χειρόγραφα, εἶναι δεκατέσσερα καὶ λειτουργοῦσαν ἀνὰ ζεύγη, ζεύγη ὁμοίων ἢ ἀνομοίων ἐκφωνητικῶν σημαδιῶν κατὰ περίπτωσιν· δηλαδή, ἓνα σημάδι στὴν ἀρχὴ καὶ ἓνα ἄλλο στὸ τέλος μιᾶς φράσεως ἢ ἐνὸς νοήματος ἢ καὶ μιᾶς μόνης λέξεως. Αὐτὴ ἡ παρασήμανση κανόνιζε ἓνα ἐκφωνητικὸ μόρφωμα κάθε φορά. Εἶναι πρόδηλο ὅτι τὰ ἐκφωνητικὰ σημάδια δὲν ἔδειχναν συγκεκριμένο διάστημα, γιὰ αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχει καμιά ἔνδειξη συγκεκριμένου ἤχου ποὺ νὰ διέπει τὴν λειτουργία τους καὶ τὴν ἐνέργειά τους.

§ β. Ἐκφωνητικὰ μορφώματα

Ἐπὶ ἕνα μὲν ποικιλία συνδυασμῶν τῶν ἐκφωνητικῶν σημαδιῶν, προκειμένου νὰ καταρτισθοῦν ζεύγη, καὶ ὑπάρχει ἐλευθερία ἀπ’ τοὺς τονιστὲς κατὰ ἐποχὲς νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ἐκφωνητικὰ μορφώματα μὲ ἄλλη σειρὰ καὶ διαδοχῇ, κατὰ τὸ τόνισμα τῶν ἰδίων περικοπῶν. Δηλαδή, τὰ ἐκφωνητικὰ μελίσματα εἶναι μὲν τὰ ἴδια, ἀν παρασημαίνονται μὲ τὰ ἴδια ἐκφωνητικὰ ζεύγη σημαδιῶν, διαδέχονται, ὅμως, τὸ ἓνα τὸ ἄλλο μὲ διαφορετικὴ σειρὰ. Κάποια στερεότυπα, ποὺ ἀπαραίτητα ἐπαναλαμβάνονται, ὑπάρχουν· κυρίως στὶς ἐνάρξεις τῶν περικοπῶν, στὰ τέλη τῶν φραστικῶν νοημάτων καὶ στὸ τέλος τῆς ὅλης περικοπῆς.

§ γ. Ἡ βυζαντινὴ ἐκφωνητικὴ πράξι

Ἐπὶ ἕνα μὲν ὅλες οἱ βιβλικὲς περικοπὲς τῶν ἑορτῶν, δηλαδή Προφητεῖες, Εὐαγγέλια, Ἀπόστολοι, εἶναι παρασημασμένες μὲ τὰ κόκκινα ἐκφωνητικὰ σημάδια, σὲ μιὰ χρονικὴ περίοδο ὀκτῶ τουλάχιστον αἰῶνων· ἀπ’ τὸν ὄγδοο μέχρι καὶ τὸν δεκατοπέμπτο! Στὶς περισσότερες περιπτώσεις πρόκειται γιὰ πιστὴ ἀντιγραφή τῶν ἐκφωνητικῶν τονισμῶν ἀπ’ τοὺς διάφορους κωδικογράφους. Ἐπὶ ἕνα μὲν ὅμως σαφῶς καὶ διαφορετικὸς τονισμὸς ἀπὸ διάφορους κατὰ καιροὺς τονιστὲς, οἱ ὅποιοι κατέγραφαν μιὰν ἐπιχώρια ἐκφωνητικὴ παράδοση ἢ καὶ δική τους προσωπικὴ ἐκφωνητικὴ προτίμηση. Ἐπὶ ἕνα μὲν ὅμως ὄνομα τονιστοῦ γνωρίζουμε, τοῦ Ἀρσαβῆρ, σὲ κώδικα τῆς μονῆς Λειμῶνος τοῦ ι΄ αἰῶνος (κώδικας 55, φ. 50 β΄· «Ἀρσαβῆρ ἔστιν, ὁ τονίσας τὴν βίβλον ταύτην, Ἀμήν»).

Τὸ πλῆθος τῶν χειρογράφων, Εὐαγγελίων - Πραξαποστόλων - Προφητολογίων, ὁ ὡκεανὸς τῶν ἐκφωνητικῶν μελισμάτων σ’ αὐτὰ τὰ βιβλικὰ Ἐναγνώσματα καὶ ἡ μακροαἰωνὴ χειρόγραφη παράδοση, μέχρι τὸν ιε΄ αἰῶνα, μαρτυροῦν μιὰ σταθερὴ ἐκφωνητικὴ παράδοση καὶ κανοναρχοῦν τὸ χρέος τῆς σοβαρότητος μὲ τὴν ὁποία πρέπει νὰ προσεγγίζουμε τὸ θέμα τῆς ἐκφωνητικῆς ἀπαγγελίας, καὶ ὄχι, βέβαια, ἀπλῆς ἀναγνώσεως, τῶν βιβλικῶν Ἐναγνωσμάτων στὴ λατρεία.

Γ΄. Ἡ παράδοση τοῦ λόγου τῆς λατρείας. Θεολογικὴ προσέγγιση.

§ α. Τὰ βιβλικὰ ἀναγνώσματα - ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ

Τὰ βιβλικὰ Ἐναγνώσματα εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ποὺ ἐκφωνεῖται κατὰ τὴν λατρεία γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν οἱ πιστοί, οἱ ἄνθρωποι γενικά, σὲ ὅλες τὶς ἐποχὲς. Εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τῶν βουλῶν καὶ τῶν βουλήσεων τοῦ Θεοῦ, καί, κατὰ τὸν Γερμανὸ Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι «*παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ*» (Ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία), ἢ «*ἐκεῖνος*, (δηλαδή ὁ Χριστὸς) *διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ὁρᾶται φθεγγόμενος*» (Ἐρμηνεία ξθ΄, τοῦ Συμεῶν Θεσσαλονίκης). Στὴ λατρεία δὲν γίνεται μελέτη ἢ σπουδὴ ἢ ἐρμηνεία τῆς θείας Γραφῆς. Ἡ Γραφή εἶναι θεόπνευστη· δὲν ὑπόκειται σὲ ἀμφισβήτηση. Ἐκφωνεῖται νὰ ἐντυπωθῆ· ἐκφωνεῖται νὰ τὴν ἀκοῦμε καὶ νὰ ἀποκρινομάστω· νὰ διαλεγόμαστε μὲ τὸν Θεό. Πρόκειται, δηλαδή, γιὰ κορυφαία στιγμὴ διαλόγου καὶ γιὰ ὕψιστη ἐπισημότητα. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι θεῖα τὰ λόγια ἔρχονται ἀπ’ τὰ ἔσχατα καὶ ἀποβλέπουν στὸ μέλλον, τὴν τελείωση τῶν πιστῶν ποὺ λατρεύουν.

Καὶ πάλι, ἐπειδὴ εἶναι θεῖα τὰ λόγια, ἡ ἐκφορὰ τους,

ἡ ἐκφώνησή τους δὲν εἶναι ὑποκειμενικὴ ὑπόθεση τοῦ καθενός, ἀλλὰ τῆς φύλακος παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ψαλτικῆς καὶ ἐκφωνητικῆς τέχνης ποὺ τὴν ὀριοθέτησαν αὐτὴν τὴν παράδοση.

§ β. Ὁ εὐχητικὸς λόγος - ἡ ἀναφορὰ τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν μέση φωνή

Ὁ εὐχητικὸς λόγος εἶναι ἡ ἀναφορὰ μας μετὰ τὸν λόγο στὸν Λόγο· εἶναι τὸ ἓνα μέρος τοῦ διαλόγου. Τὸ ἄλλο μέρος εἶναι ὁ λόγος ἢ ἡ ἀπόκριση τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπ' τὶς θεῖες Γραφές.

Ὁ εὐχητικὸς λόγος ἀναγινώσκεται πάντοτε εἰς ἐπιήκοον, καὶ πάντοτε μετὰ τὴν «μέση φωνή», δηλαδή τὴν ἐμμελῆ ἐκφορὰ τῆς φωνῆς περὶ μία ἠχητικὴ βάση, καὶ ὄχι μουσικὴ ἐπιτήδευση μετὰ φωνητικὰ διαστήματα ὀργανωμένα σὲ τετράχορδα καὶ πεντάχορδα. Μετὰ τὴν «μέση φωνή» γίνονται «οἱ ἀναγνώσεις τῶν ποιημάτων», καὶ προκύπτει τὸ μαρτυρούμενο «λογοιδιχὸ» ὕφος, ἢ ἡ ἀνάγνωση «κατὰ διαστολήν», ἢ ἡ «εὐσημος ἀνάγνωσης», κατὰ τὶς μαρτυρίες τῶν μουσικῶν καὶ φιλολόγων - γραμματικῶν γιὰ τὴν ἀνάγνωση τῶν ἐπισήμων κειμένων στὶς δημόσιες συνάξεις (Ἀριστείδης Κοῖντιλιανός, Ἀριστόξενος, Διονύσιος ὁ Θράξ, Εὐθάλιος). Τὸ μέλος, μετὰ τὴν χρῆση τῶν ἐκφωνητικῶν σημαδιῶν, χρωματίζει «τὸν νοῦν τῶν ἀναγινωσκομένων» καὶ τὸν καθιστᾷ «ἐντυπώτερο» στὰ ὦτα καὶ τὶς καρδιές τῶν ἀκροατῶν.

§ γ. Τὸ ἀκροτελεύτιο τῶν Εὐχῶν καὶ οἱ Δεήσεις - «ἐκφώνως» καὶ «κατὰ πλάτος»

Οἱ Εὐχές ἀναγινώσκονται ἐμμελῶς καὶ ἱεροπρεπῶς, —κατὰ τὸ «ἱεροουργοῦμεν τὸν λόγον» τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου—, καὶ τὸ ἀκροτελεύτιο «ἐκφώνως» ἐκφωνεῖται μετὰ μουσικὰ ἐντονότερη ἔμφαση.

Οἱ Δεήσεις ἐκφωνοῦνται «κατὰ πλάτος», γιὰ νὰ ἀντιστοιχοῦν στὴν «κατὰ πλάτος» ἐνστάλαξη τοῦ θείου λόγου καὶ νὰ προσδίδουν σοβαρότητα στὴν πράξη τῶν διατυπωμένων αἰτήσεων - δεήσεων, μετὰ τὴν προσδοκία νὰ γίνουν ἀκουστές, «πρὸς τὸ συμφέρον τῆς αἰτήσεως».

Δ'. Οἱ παράγοντες τῆς λατρείας

§ α. Οἱ Παπάδες - κληρικοί: 'εὐαγγελιστές' - 'ἄρχοντες τῶν κοντακίων' - διάκονοι

Οἱ παράγοντες στὴν λατρεία εἶναι οἱ Παπάδες καὶ οἱ Ψάλτες. Ὁ βυζαντινὸς ὄρος Παπάδες χαρακτηρίζει γενικὰ ὅλα τὰ πρόσωπα ποὺ ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν «Παπαδικὴ Τέχνη», δηλαδή μετὰ τὴν Ψαλτικὴ Τέχνη, ἢ τὴν μουσικὴ τῆς λατρείας. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ ἦταν, κατὰ κύριο

λόγο, οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ κληρικοί, μετὰ τὰ διάφορα ὄφφικιά τους, ὡς πρὸς τὴν ψαλτικὴν τους θέση, καὶ οἱ ψάλτες ποὺ ἀπήρτιζαν τοὺς χοροὺς τῶν ψαλτῶν, κατὰ διάφορα, πάλι ψαλτικὰ ὄφφικια τῆς κοσμικῆς τάξεως. Καὶ οἱ ψάλτες ἀνῆκαν στὸν κατώτερο κληρο, καὶ συνεκδοχικὰ νοοῦνται καὶ οἱ κοσμικοὶ ψάλτες μέσα στὸν γενικὸ ὄρο Παπάδες.

Οἱ κληρικοί δὲν εἶναι ψάλτες, ἀκόμα κι ἂν προέρχονται ἀπ' τὴν ἱεροψαλτικὴ τάξη ἢ ἐπιδίδονται μετὰ ἐπιτηδειότητα στὴν Ψαλτικὴ Τέχνη ἀνήκουν, πάντως, Παπάδες καὶ Ψάλτες, στὴν παπαδικὴ χορεία τῶν μυστῶν τῆς μουσικῆς τῆς λατρείας. Οἱ κληρικοί ἀναγινώσκουν καὶ ἐκφωνοῦν, καὶ οἱ ψάλτες ψάλλουν. Αὐτὸ κανοναρχεῖ ἢ παράδοση.

Καὶ ἀντιμετάθεση τῶν ρόλων τῶν Παπάδων καὶ Ψαλτῶν εἶναι ξένη πρὸς τὴν παράδοση. Δὲν ἐκφωνοῦν τοὺς στίχους τῶν Ἀντιφώνων καὶ δὲν κανοναρχοῦν οἱ κληρικοί στοὺς ψάλτες· καὶ τὸ κυριώτερο, δὲν ψάλλουν οἱ ἀρχιερεῖς, καταργώντας τὸν δεξιὸν χορὸ ψαλτῶν, ἄλλα ψάλματα πέρα ἀπ' τὰ παραδεδομένα, δηλαδή τὶς Καταβασίες καὶ τὴν Θ' ὠδὴ τῶν Κανόνων ἢ τὰ Μεγαλυνάρια μετὰ τὴν ἐπωδὴ «Τὴν τιμιωτέραν». Οἱ ψάλτες, πάλι, δὲν ἐκφωνοῦν Δεήσεις καὶ δὲν ἀναγινώσκουν Εὐχές. Τὸ ἀποστολικὸν λόγιον «πάντα εὐσημιῶν καὶ κατὰ τάξιν γενέσθω» ἀποκλείει ἀλλότριον συμφυρμὸν κατὰ τὴν τέλεση τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τῶν Μυστηρίων.

Ἡ παράδοση, εἰδικότερα, παρακελεῦεται νὰ ἐκφωνεῖ τὶς Δεήσεις ὁ διάκονος καὶ νὰ διακονεῖ καὶ ἀποδίδει τὸν ὄρο καὶ τὸ ὄφφικιον «Εὐαγγελιστῆς» σὲ διάκονο ἢ πρεσβύτερο, γιὰ τὴν ἐπιμελῆ ἐτοιμασίαν πρὸς ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία, κάθε φορὰ, τῆς συγκεκριμένης Εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Τὸ ἄλλο ὄφφικιον τοῦ «Ἀρχοντος τῶν Κοντακίων» ἀφορᾷ κυρίως σὲ λαϊκὸ ἀπ' τὴν χορεία τῶν Ἀναγνωστῶν, καὶ λιγότερο σὲ κληρικὸ, γιὰ τὴν ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία τῶν οἰκῶν τῶν Κοντακίων. Σήμερα, βέβαια, ἡ ἐκφωνητικὴ πράξη γνωρίζει μόνον καὶ ἀνέχεται τοὺς κληρικούς νὰ ἐκφωνοῦν τοὺς οἰκούς τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, ἢ καὶ σὲ ἐξῆς καὶ τοῦ Κοντακίου τῶν Χριστουγέννων τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.

Ἡ καλλιφωνία ἢ εὐφωνία καὶ ἡ μουσικότητα τῶν παπάδων - κληρικῶν εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα· καὶ γιὰ τὴν συμφωνία ἢ ἁρμονία μετὰ τοὺς χοροὺς τῶν ψαλτῶν, καὶ γιὰ τὴν εὐκρίνεια καὶ τὴν ἐμμελῆ ἀπαγγελία τοῦ λειτουργικοῦ λόγου. Καὶ σώζεται ἔτσι καὶ ὁ ὀφειλόμενος σεβασμὸς πρὸς τὴν σύναξη τῶν πιστῶν, μετὰ τὴν ἀναπτυ-

γμένη αἴσθηση τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου, πού καὶ ἂν δὲν τὴν ἔχουν πρέπει νὰ τοὺς τὴν ἐμπνέουμε καὶ τὴν καλλιεργοῦμε, καὶ δὲν ζημιώνονται οἱ σκοποὶ τῆς Ἐκκλησίας, πού ἀποβλέπουν στὴν «μετὰ τέρψεως» καὶ μουσικῆς τερπνότητος ἐνστάλαξη στὶς καρδιές τους τῶν θείων λόγων. Οἱ κακοφωνίες, εἶναι αὐτονόητο, καταστρέφουν τὸ καίριο στοιχεῖο τῆς Αἰσθητικῆς, δηλαδή τὴν ἰσόρροπη μουσικὴ ἔκφραση, καὶ ἄρα τὴν ἠχητικὴ ἀπόλαυση.

§ β. *Οἱ ψάλτες: “ἀναγνώστες” - “(πρωτ)αποστολάριοι”*

Οἱ κοσμικοὶ ψάλτες, πού ἀπαρτίζουν τὸν βυζαντινὸ Χορὸ Ψαλτῶν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν θέσπιση τῆς Γ΄ Νεαρῶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀριθμεῖ 25 ψάλτες, ἀριθμὸς πού δὲν αὐξήθηκε ποτέ μετέπειτα, κατὰ τὰ βυζαντινὰ Τυπικὰ καὶ τὰ “Τακτικά”, δηλαδή τοὺς καταλόγους τῶν ὁφικίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, διακρίνονται σὲ διάφορα ὁφίκια τῆς τάξεως τῶν «κοσμικῶν κληρικῶν». Τὰ κοινότερα καὶ γνωστὰ ὁφίκια εἶναι τοῦ Ἐναγνώστου, τοῦ Πρωτοψάλτου, τοῦ Λαμπαδαρίου, καὶ τοῦ Δομεστίκου. Ἐδῶ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν ὅλα τὰ ψαλτικά ὁφίκια. Ἴσως, μόνο, πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι ἀριθμοῦνται κατὰ πεντάδες καὶ ὅτι τὰ κυριώτερα ἀποτελοῦν τὴν ἑβδομη πεντάδα ὁφικίων.

Ἡ τάξη τῶν Ἐναγνώστων, πού ἔχει σχέση μὲ τὰ παντοῖα ἀναγνώσματα στὴ λατρεία, περιλαμβάνει τὰ ἀκόλουθα τρία ὁφίκια, καὶ ἄρα διακρίνει τοὺς συγκεκριμένους ρόλους τῶν Ἐναγνώστων αὐτῶν: τὸν πριμικήριο (πρῶτο τῆς τάξεως τῶν Ἐναγνώστων), τὸν ἄρχοντα τῶν Κοντακίων, καὶ τὸν ἀποστολάριο καὶ πρωταποστολάριο. Τὰ ἄλλα πρόσωπα τοῦ Χοροῦ Ψαλτῶν μὲ συγκεκριμένα ὁφίκια, δηλαδή ὁ λαοσυνάκτης, ὁ κανονάρχος καὶ πρωτοκανόναρχος, καθὼς καὶ οἱ χωρὶς ὁφίκια μονοφωνάρχες καὶ βαστακτὲς ἢ ἰσοκράτες, συνθέτουν καὶ συναποτελοῦν τὴν πολυεῖδεια καὶ πολυποικιλία τῆς βυζαντινῆς ψαλτικῆς ἔκφρασεως καὶ πράξεως καὶ παραδόσεως.

Εἰδικότερα, τώρα, γιὰ τὴν ἔκφραση ἀνάγνωση ἢ ἐμμελῆ ἀπαγγελία τοῦ Ἀποστόλου, τὰ Τυπικὰ ἀναφέρονται στὴν τάξη τῶν Ἐναγνώστων, καὶ ἀπ’ αὐτοὺς διακρίνουν τὸν Ἀποστολάριο καὶ τὸν Πρωταποστολάριο, γιὰ τὴν ἐπιμελῆ ἐτοιμασία τῆς ἔκφωνήσεως τῆς Ἀποστολικῆς περικοπῆς. Συγκεκριμένα: «Καὶ τοῦτο δῆλον ἀπ’ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, διατὶ ὄντων πολλῶν ἐκείνων, ὅπου ἔκαμναν ἀνάγνωσιν τῶν Ἀποστόλων, ὁ πρῶτος τούτων ἐλέγετο

Πρωταποστολάριος, καὶ ἦτον εἰς τὴν τάξιν Ἐναγνώστης» (Χρυσάνθου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, *Συνταγματίον περὶ τῶν Ὀφικίων, Κληρικῶν καὶ Ἀρχοντικίων, τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας*, 1715, σ. να΄).

Σήμερα, πού ἡ σύνθεση τοῦ χοροῦ ψαλτῶν δὲν ἔχει, δυστυχῶς, τὴν βυζαντινὴ ὁργάνωση, καὶ ἡ τάξη τῶν Ἐναγνώστων εἶναι ἐντελῶς παραμελημένη, παρ’ ὅλον ὅτι εἶναι γνωστὴ καὶ ἐνεργεῖται ἀπὸ κάποιους ἀρχιερεῖς ἢ πράξη τῆς χειροθεσίας Ἐναγνώστου, καὶ ἡ ἀπαγγελία τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος γίνεται, - καὶ πρέπει νὰ γίνεται -, ἀπ’ τοὺς ψάλτες. Κάποιοι αὐτόκλητοι ἀναγνώστες καὶ εὐλαβεῖς κατὰ τ’ ἄλλα ἐκπαιδευτικοὶ ἢ ὀποιοῖδηποτε ἄλλοι πού παρεισχωροῦν στὸν ψαλτικὸ χορὸ, δὲν εἶναι οἱ ἀρμοδιώτεροι γιὰ τὶς παντοῖες ἀναγνώσεις στὴ λατρεία. Τὴν εὐθύνη γιὰ ὅσα ἀφοροῦν στὰ ψαλτικά καὶ στὰ ἀναγνώσματα ἀπ’ τὰ ψαλτικά ἀναλόγια εἶχε καὶ πρέπει πάντοτε νὰ ἔχει ὁ πρωτοψάλτης, ἀναλαμβάνοντας τὸν ρόλο καὶ τοῦ τυπικάρη.

Ε΄. *Ἡ σημερινὴ ἔκφωνητικὴ πράξη*

§ α. *Ὁ ἦχος δ΄ Ἁγία*

Ἡ βυζαντινὴ ἔκφωνητικὴ σημειογραφία, λησμονήθηκε, ὅπως προαναφέρθηκε, τὸν ιε΄ αἰῶνα καὶ δὲν ἀναβίωσε κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴ καὶ νεώτερη ἑλληνικὴ ἐποχὴ. Ἡ ἔκφωνητικὴ, ὁμως, πράξη εἶναι βέβαιο ὅτι συμπαρακολούθησε τὴν ψαλτικὴ ἀνανέωση καὶ αἴγλη κατὰ τὸν ιζ΄ καὶ ιη΄ αἰῶνα. Ἡ ἐπινόηση καὶ ἡ καθιέρωση τῆς ἀναλυτικῆς σημειογραφίας τῆς Νέας Μεθόδου τῶν τριῶν διδασκάλων (Χρυσάνθου - Γρηγορίου - Χουρμουζίου) κατὰ τὸ 1814 - 15 στὴν Κωνσταντινούπολη, ἀποτελεῖ σταθμὸ καὶ γιὰ τὴν καταγραφή πλέον μὲ τὴν ἀναλυτικὴ σημειογραφία τῆς ἔκφωνητικῆς παραδόσεως. Ὑπάρχει ἡ μαρτυρία ὅτι ὁ Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, πρῶτος αὐτὸς κατέγραψε καὶ τὸ ἐκ παραδόσεως σωζόμενο μέλος, σὲ ἦχο δ΄ Ἁγία μὲ τὴ χρῶα τοῦ Κλιτοῦ, τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Ἀποστόλου· συγκεκριμένα, τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου «*Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κόμην τινά*», καὶ τοῦ Ἀποστόλου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ «*Ἀδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι*» (Γ. Ἰ. Παπαδοπούλου, *Συμβολαὶ ...*, 1890, σ. 330). Δυστυχῶς, δὲν βρέθηκαν οἱ πρῶτες αὐτὲς καταγραφὰς τῶν βιβλικῶν ἀναγνώσμάτων. Ἀργότερα, τὸ 1868, ὁ Κυριακὸς Φιλοξένης περιέλαβε στὸ «*Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς*» (σ. 6), τὴν καταγραφή τοῦ ἔκφω-

νητικοῦ μέλους τῆς ἀρχῆς τοῦ α΄ οἴκου τοῦ Ἀκαθίστου «*Ἄγγελος πρωτοστάτης*» καὶ τοῦ ἐφυμνίου «*Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε*», σὲ ἦχο δ΄ Ἄγια μὲ τὴν χροὰ Κλιτόν, πάλι, ποὺ εἶναι ἡ παλαιὰ βυζαντινὴ (ἀπ' τὸν ι΄ αἰῶνα) φθορὰ μὲ τὸ ὄνομα «*Ἡμίφθορον*». Καὶ εἶναι αὐτὸ τὸ δείγμα τὸ πρῶτο γνωστὸ ἐκφωνητικὸ μέλισμα. Στὴ συνέχεια, ὁ Κωνσταντῖνος Ψάχος κατέγραψε, μὲ τὸ μέλος τῆς ἴδιας πάλι χροᾶς, δηλαδὴ τοῦ Κλιτοῦ, καὶ Εὐαγγελικὴ καὶ Ἀποστολικὴ περικοπὴ, τὸ 1905 .

Ἡ ἱστορικὴ ἐπισκόπηση τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος εἶναι ἓνα μεγάλο κεφάλαιο γιὰ τὴν ἐκφωνητικὴ παράδοση, μὲ ἀπτότερα παραδείγματα, καὶ γραπτὰ, δηλαδὴ σημειογραφικὰ, καὶ ἠχητικὰ, δηλαδὴ ἠχογραφημένα δείγματα. Τὴν τελευταία μάλιστα πεντηκονταετία οἱ διδάσκαλοι τῆς Ψαλτικῆς καὶ οἱ Πρωτοψάλτες μας καὶ σύγχρονοι μελοποιοὶ παρέδωκαν ἀρκετὲς ἀποστολικὲς καὶ εὐαγγελικὲς περικοπὲς τονισμένες μὲ τὴν ἀναλυτικὴ σημειογραφία, σὲ δ΄ ἦχο καὶ κυρίως σὲ πλάγιο τέταρτο, μὲ μᾶλλον ἐκφωνητικὸ ὕφος τὶς περισσότερες φορές.

Ἡ σύγχρονη, λοιπόν, παράδοση, ἐπικυρώνοντας τὴν παλαιότερη ἀδιάκοπη ἐκφωνητικὴ πράξη, ἐπέβαλε τὸν δ΄ ἦχο Ἄγια μὲ τὴν λεγόμενη χροὰ Κλιτό, γιὰ «λεπτὰ» δηλαδὴ διαστήματα φωνῆς, στὴν κατάβαση, κυρίως, ἀπ' τὴ φωνητικὴ βάση, ποὺ εἶναι στὴν μεσότητά τῆς ἀνθρώπινης φωνῆς· ἐπομένως καὶ στὴ μέση περιοχὴ τῶν ἦχων. Καὶ ὁ β΄ ἦχος Νεανες, εἶναι στὴν ἴδια ἠχητικὴ βάση καὶ εὐκόλα ἀλλάσσεται μὲ τὸν δ΄ ἦχο. Ἀκόμα κι ἂν ὁ ἦχος ὑπολανθανόντως εἶναι ὁ πλάγιος τοῦ δ΄ καὶ ὡς φωνητικὴ βάση λαμβάνεται ἡ ἑπταφωνία του, δηλαδὴ ἡ ὑψηλὴ φωνητικὴ περιοχὴ, τὰ διαστήματα γιὰ τὰ ἐκφωνητικὰ μελίσματα εἶναι τῆς χροᾶς τοῦ Κλιτοῦ, εἴτε σκληρὰ εἴτε μαλακά.

§ β. Ὅλοι οἱ ἦχοι

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς Ψαλτικῆς τὸν τελευταῖο καιρὸ, τὴν τελευταία πεντηκονταετία, ὅσον ἀφορᾷ κυρίως στὸν ψαλτὸ τρόπο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, - κι εἶναι πολλοὶ λόγοι ποὺ συνέβαλαν ἢ καὶ φταῖνε γι' αὐτὸ - , ἐπέβαλε ὅλους τοὺς ἦχους γιὰ τὶς παντοῖες ἐκφωνήσεις, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι πλέον ἐκφωνήσεις ἀλλὰ ἰδιότυπη ψαλμωδία, ποὺ ἐκτυλίσσεται σὲ ὅλη τὴν φωνητικὴν περιοχὴ τοῦ κάθε ἦχου, κατὰ τὴν ἀρέσκεια ἢ τὴν ἔμπνευση τῆς στιγμῆς τοῦ κάθε κληρικοῦ, διακόνου, πρεσβυτέρου ἢ καὶ ἀρχιερέως. Ἡ σύγχρονη αὐτὴ πράξη τῆς μελικῆς καὶ ὄχι τῆς ἐκφωνητικῆς ἀπαγγελίας τῶν Δεήσεων καὶ Εὐχῶν ἐπη-

ρέασε καὶ τὴν ἐκφωνη ἀπαγγελία τόσο τῶν βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων, ὅσο καὶ τῶν οἰκῶν τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, ἀκόμα καὶ τῶν Εὐχῶν τοῦ Ἀποδείπνου, δηλαδὴ «*Ἄσπιλε, ἀμόλυντε - Καὶ δὸς ἡμῖν Δέσποτα*». Καὶ ὑπάρχουν περιπτώσεις ποὺ μᾶς παραδόθηκαν συγκεκριμένες Ἀποστολικὲς περικοπὲς μελοποιημένες μᾶλλον περὶτεχνα, καὶ ὄχι ἀπλᾶ ἐκφωνητικά· γι' αὐτὸ καὶ εἶναι καὶ σὲ ἄλλους ἦχους, ὅπως σὲ πλ. β΄ ἢ σὲ πλ. α΄. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἐδῶ ἔχουμε ἐκτροπὴ ἀπ' τὴν ἐκφωνητικὴν παράδοση τοῦ βιβλικοῦ καὶ εὐχητικοῦ λόγου στὴ λατρεία.

§ γ. Ἐναρμονισμὸς Ψαλτῶν - Παπάδων

Κληρικοὶ καὶ ψάλτες εἶναι οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ πιστοῦ λαοῦ κατὰ τὶς δημόσιες λατρευτικὲς συνάξεις· εἶναι οἱ ἄνθρωποι, στὴ φωνὴ τῶν ὁποίων ἐμπιστεύονται οἱ πιστοὶ τὶς δεήσεις τους καὶ τὴν ἀναφορὰ τους στὸ Θεό. Δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ ἐκφέρουν αὐτὲς τὶς δεήσεις καὶ ἀναφορὲς ὅπως θέλουν, ἀλλ' ὅπως ἡ μακραίωνη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ὑπαγορεύει καὶ κανοναρχεῖ.

Τὸ ὀρθὸ καὶ ἀκλινὲς ἀπ' τὴν παράδοση εἶναι νὰ ἐναρμονίζονται οἱ κληρικοὶ μὲ τὸν ἦχο τῶν ψαλλομένων Κανόνων, - γιὰ τὶς μεσώδιες αἰτήσεις, ἢ ἄλλων τροπαρίων, καὶ νὰ ἐκφωνοῦν σὲ κάποια ἁρμονικὴ περιοχὴ τοῦ ἦχου, δηλαδὴ τὴν βάση, ἢ τὴν μεσότητά, ἢ καὶ τὴν κορυφὴ τοῦ ἦχου, καὶ ὄχι νὰ ψάλουν. Κατὰ τὴν μουσικότητά τους μποροῦν νὰ χρωματίζουν τὴν ἐκφώνηση τοῦ λογαοιδικοῦ μέλους, σὲ οποιαδήποτε ἁρμονικὴ ἠχητικὴν βάση, μὲ τὸ ὕφος καὶ τὴν «γνωριστικὴν ἰδέαν» τοῦ ψαλλομένου ἀπ' τοὺς ψάλτες ἦχου. Τόσο, ὅμως, μόνο. Τὸ ἴδιο καὶ κατὰ τὴν Ἀναφορὰ τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὅταν δὲν ἐκφωνεῖται σὲ ἀπλὸ ὕφος τοῦ δ΄ ἦχου μὲ τὸ μέλος τῆς χροᾶς Κλιτόν, ἀλλὰ ψάλλεται σὲ κάποιο συγκεκριμένον ἦχο· οἱ κληρικοὶ πρέπει νὰ ἐκφωνοῦν σὲ κάποια ἁρμονικὴ ἠχητικὴν βάση τοῦ ψαλλομένου ἦχου, ἀπλᾶ, λιτά, ἐπιβλητικὰ· ἱερουργικῶς καὶ ἱεροπρεπῶς, καὶ ὄχι ψαλτικῶς.

ΣΤ΄. Πρακτέα

§ α. Κατανόηση τοῦ κειμένου φιλολογικῆ - θεολογικῆ

Τὰ ὀφφίκια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τὰ σχετικὰ μὲ τὸ προκειμένο θέμα, τῆς ἐκφωνήσεως τῶν βιβλικῶν Ἀναγνωσμάτων καὶ τῶν Εὐχῶν καὶ Δεήσεων, εἶναι ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ ὁ Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Ἀποστολάριος - Πρωταποστολάριος καὶ ὁ Διδάσκαλος τοῦ Ἀποστόλου, καὶ ὁ Ἄρχων τῶν Κοντακίων. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἰδιαίτερη ἀπόδοση τιμῆς καὶ συγχρόνως ἀνάθεση εὐθύ-

νης σὲ συγκεκριμένα πρόσωπα ἀπ' τὴν Ἐκκλησία, δηλώνει τὴν σοβαρότητα καὶ ὑπευθυνότητα κατὰ τὴν διακονία τοῦ λόγου, τὴν μελέτη καὶ καλὴ ἐτοιμασία γιὰ τὴν ἀπαγγελία τοῦ λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ βιβλικοῦ λόγου, στὴ λατρεία.

Ἡ φιλολογικὴ μελέτη καὶ ἡ θεολογικὴ προσέγγιση, ὅπως τονίστηκε ἀπὸ ὅλους τοὺς εἰδικοὺς εἰσηγητές, ἀποτελεῖ πρῶτιστο μέλημα τῆς καλῆς ἐτοιμασίας γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ κειμένου πρῶτα ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν διάκονο τοῦ λόγου ποὺ θὰ τὸν ἐκφωνήσει. Ἡ κατανόηση θὰ ἀποκλείσει τὴν παρανόηση καὶ τὸν παράταιρο τονισμό τῶν νοημάτων κατὰ τὴν ἐκφώνηση ἀπαγγελία. Πρέπει νὰ γίνονται κατανοητὰ τὰ νοήματα μὲ τὰ διάφορα συντακτικὰ ἢ καὶ ρητορικὰ καὶ ποιητικὰ σχήματα τοῦ κειμένου καὶ πρέπει νὰ ἀποδοθοῦν ἀκολουθώντας σωστὴ γραμματικὴ στίξη, ποὺ καμιά φορὰ χρειάζεται διόρθωση. Ἡ θεολογικὴ προσέγγιση ὅπωςδήποτε ἐπισημαίνει τὶς κύριες λέξεις ποὺ πρέπει νὰ προσέξει ὁ «μέλλον ἀπαγγέλλειν» γιὰ νὰ τὶς χρωματίσει ἀνάλογα.

§ β. *Εὐκρίνεια*

Βασικὴ ἀρετὴ τῆς ὁποιασδήποτε ἀναγνώσεως εἶναι ἡ εὐκρίνεια. Ἀπαιτεῖται, ἰδιαίτερα, ὀρθὴ προφορὰ κάποιων φωνητικῶν ἰδιοτυπιῶν τῆς γλώσσας μας καὶ ὀρθὴ ἐκφορὰ τῶν τονισμῶν καὶ τῶν ἐγκλιτικῶν τόνων, οἱ ὅποιοι, ὅταν ὑπάρχουν, εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπ' τοὺς γραμματικούς τόνους τῶν λέξεων. Εἶναι εὐνόητο ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ λεπτομερὴς διδασκαλία τώρα ἐδῶ γιὰ γλωσσικὲς λεπτομέρειες. Ἡ παράδοση καὶ διαφύλαξε καὶ διδάσκει τὸ ὀρθό, καὶ πρέπει νὰ μαθητεύουν οἱ διάκονοι τοῦ λόγου στοὺς πρὶν ἀπ' αὐτοὺς «ἐνευδοκίμησαντας» στὴν ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία.

§ γ. *Ρυθμικότητα - εὐμετρία - εὐαρμοστία*

Ὁ βιβλικὸς καὶ ὁ εὐχητικὸς, καὶ βέβαια, καὶ ὁ ὑμνητικὸς λόγος εἶναι ἔντεχνος λόγος· εἶναι, στὴν κυριολεξία, λογοτεχνία στὴν ὑψίστη κορυφώσῃ της. Ὡς λογοτέχνημα ὁ λόγος τῆς λατρείας εἶναι ποιημένος μὲ εὐμετρία καὶ εὐαρμοστία, δηλαδή μὲ σύμμετρος τονισμούς, ἢ ἰσοσύλλαβους καὶ ὁμοτονούντες λεκτικούς πόδες, δύο τουλάχιστον ἢ τρεῖς καὶ περισσότερους κατὰ σειρά. Παρατηρήστε τὰ πιὸ κοινὰ μας ἀκούσματα: «τοῦ Κυρίου / δεηθῶμεν», ἢ «παρὰ τοῦ Κυρίου / οὐ αἰτησώμεθα», ἢ «Χριστῷ τῷ / Θεῷ πα / ραθώμεθα». Ὅλες οἱ Αἰτήσεις, καθὼς καὶ οἱ περίοδοι τῶν Εὐχῶν καὶ μάλιστα τὸ ἀκροτελεύ-

τιο τμήμα τους, ποιήματα καὶ αὐτὲς ὅπως καὶ οἱ στίχοι τῶν παντοίων ὑμνογραφημάτων, εἶναι ποιημένες σὲ ποιητικὸ «ἐμπερίοδο» λόγο· δηλαδή, ἀκολουθοῦν τὸν χρυσὸ κανόνα τῆς τέλει ἐκφράσεως, νὰ ἔχουν ἀρχή, μέση καὶ τέλος καὶ νὰ ἐκφέρονται μὲ σύμμετρον τονικὴ ἀρμονία.

Μέλημα τοῦ καλοῦ ἀναγνώστου εἶναι ἡ καλὴ ἐτοιμασία νὰ ἀνακαλύπτει ὅτι ὑπάρχει ρυθμικότητα καὶ εὐμετρία καὶ εὐαρμοστία, - καὶ ἀπαραιτήτως ὑπάρχουν στοὺς οἴκους τῶν Κοντακίων ποὺ εἶναι ἀκραιφνῆ ποιήματα -, καὶ νὰ ἀναγινώσκει μὲ τὴν «μέση φωνή», μὲ τὴν ὁποία «*ποιούμεν τὰς τῶν ποιημάτων ἀναγνώσεις*», προσέχοντας ἰδιαίτερα τοὺς σύμμετρος λεκτικούς τονισμούς, καὶ χρωματίζοντας μὲ τὰ παραδεδομένα ἐκφωνητικὰ μορφώματα «τὸν ἐμπεριεχόμενον νοῦν» τοῦ κειμένου, γιὰ νὰ τὸν μορφοποιήσει καὶ τὸν καταστήσει «ἐντυπώτερον» στοὺς ἀκροατές.

§ δ. *Τήρηση τῆς ἠχητικῆς αἰσθητικῆς - «εὐσημιότως καὶ κατὰ τάξιν»*

Βιβλικός, εὐχητικὸς καὶ ὑμνητικὸς λόγος· ἡ συστατικὴ ὁμοσύνη τριάδα τῆς ἑλληνικῆς ὀρθόδοξης λατρείας, μὲ τὸ συνεκπορευόμενο καὶ συνεκφερόμενο πάντοτε μέλος. Τὰ βιβλικὰ Ἀναγνώσματα ἀναγινώσκονται κατὰ τὴν παράδοση τῆς ἐκφωνητικῆς ἀπαγγελίας· οἱ Εὐχὲς ἀναγινώσκονται κατὰ ποικίλες διαβαθμίσεις τῆς ἱεραρχικῆς ἀπαγγελίας καὶ ἀπαραιτήτως τὸ ἀκροτελεύτιο τμήμα τους προφέρεται «ἐκφώνως»· οἱ Αἰτήσεις ἐκφέρονται «κατὰ πλάτος» καὶ κατὰ τὴν ἐκφωνητικὴ ἀπαγγελία καὶ παράδοση στὴ μέση φωνητικὴ περιοχὴ, μὲ τὰ διαστήματα κυρίως τοῦ δ' ἤχου καὶ τῆς χροῆς 'Κλιτόν', ἢ σὲ μιὰ ἀρμονικὴ ἠχητικὴ βάση τοῦ ψαλλομένου ἤχου, καὶ πάλι ἐκφωνητικὰ καὶ μὲ τὴν «γνωριστικὴ ἰδέα» τοῦ ἤχου, γιὰ νὰ ἐναρμονίζεται μὲ τοὺς χοροὺς τῶν ψαλτῶν· καὶ τὰ ποικίλα τροπάρια καὶ οἱ ψαλμοί, ὅσοι καθιερώθηκαν νὰ εἶναι ψαλτοί, ψάλλονται κατὰ πῶς καὶ κατὰ περίσταση ἢ θαυμαστὴ Ψαλτικὴ Τέχνη καὶ μελούρησε καὶ παρέδωκε καὶ κανοναρχεῖ νὰ τηρήσουμε.

Τὰ πάντα στὴ λατρεία, ἀπὸ ἄποψη τοῦ λόγου, εἶναι τέλεια καὶ ὑπερέλεια. Ἡ δική μας προσέγγιση αὐτοῦ τοῦ τελείου ἔργου καὶ ἡ τέλεσή του, μὲ τήρηση τῆς αἰσθητικῆς του ἰσορροπίας, πάσχει ἀπὸ ἀτέλεια. «Τί ἐστὶ τὸ ζητούμενον;» Ἡθὸς καὶ ὕφος τελετουργικό: ὅ,τι ἀναγινώσκειται, πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται, καὶ ὅ,τι ψάλλεται πρέπει νὰ ψάλλεται. Πῶς τὸ ἓνα καὶ πῶς τὸ ἄλλο; «Καθάπερ» ἢ παράδοση παρέδωκε καὶ ἡ Ἐκφωνητικὴ Σημειογραφία

καὶ Πράξη καὶ ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη ὁριοθέτησαν, κατὰ τὸ ἀποστολικὸ λόγιον «εὐσημιόνως καὶ κατὰ τάξιν».

Τὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Σ. Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες καὶ οἱ ἔλλογιμώτατοι κύριοι Καθηγητὲς καὶ Διδάκτορες Μουσικολογίας καὶ Πρωτοψάλτες, πού ὡς μέλη ἀπαρτίζουν τὸ Δ. Σ., οἱ ἐπιστημονικοὶ συνεργάτες τοῦ

Ἰδρύματος, καὶ ὁ Διευθυντὴς αὐτοῦ - ὁ ἐλάχιστος ἐγώ, πιστεύουμε ὅτι ἐργαζόμεθα εὐσημιόνως στὸν ἀμπελῶνα τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως καὶ ὅτι δημιουργοῦμε τίς ἀγαθὲς εὐκαιρίες γιὰ εὐπρεπῆ καὶ γόνιμο διάλογο μὲ ἀγαθὸ σκοπὸ τὴν καλὴ αὔξησιν τῶν ἐπιστημονικῶν - μουσικολογικῶν γνώσεων καὶ τὴν διεύρυνσιν τῶν ψαλτικῶν - ἱστορικῶν ἐμπειριῶν, ὅλων ὅσοι ταχθήκαμε, κατὰ τὸ χάρισμα ἄνωθεν, νὰ διακονήσουμε μετὰ προσοχῆς, ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, «τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν» μας.

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἡ συχνότης εἰς τὴν ὁποίαν μεταδίδεται ἐφεξῆς ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετατοπίζεται ἀπὸ τοὺς 89,4 μεγακύκλους τῶν FM εἰς τοὺς 89,5 διὰ τὴν περιοχὴν τῆς Ἀττικῆς

**ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ
ΤΟΥ ΙΕΧΩΒΑ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ**

Μᾶς τέθηκε τὸ ἐρώτημα μὲ τὸ ἀριθμ. πρωτ. 117/13/6/2001 ἔγγραφο τοῦ Ληξιαρχοῦ τοῦ Δήμου Σερρών, μετὰ τὴν διαβίβαση πρὸς τὰ ληξιαρχεῖα τῆς χώρας τῆς μὲ ἀριθμ. 77700/411184/38/21/2000 ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, Δημόσιας Διοίκησης καὶ Ἀποκέντρωσης, (ΕΣΔΔΑ), πού διαβιβάστηκε μεταξὺ ἄλλων καὶ στὸ Ληξιαρχεῖο Σερρών στὶς 17/1/2001 καὶ ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνει τὰ ἀναγραφόμενα στὸ μὲ ἀριθμ. Α3/108,98/6/10/99 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, μὲ τὴν ὁποία δίδεται ἡ ἐντολὴ στὰ ληξιαρχεῖα καὶ Μητρώα Ἀρρένων τῆς Χώρας νὰ καταχωροῦν ὡς θρήσκευμα τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά ἂν αὐτοὶ τὸ ἐπιθυμοῦν κατὰ τὶς δηλώσεις τους «Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά».

Ἱστορικό

Οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά (Χιλιαστές) καταχωροῦντο στὰ Μητρώα Ἀρρένων καὶ στὰ ληξιαρχεῖα τῆς χώρας στὶς στήλες ἀναγραφῆς θρησκείας ὡς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά. Τὸ Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, Δημόσιας Διοίκησης καὶ Ἀποκέντρωσης πρόσφατα μὲ ἐγκύκλιό του πού κοινοποιήθηκε στὰ ληξιαρχεῖα τῆς Χώρας ἔδωσε τὴν ἐντολὴ οἱ ἀνωτέρω νὰ καταχωροῦνται, ἂν δηλώνουν τοῦτο ὡς Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά (βλ. τὴν μὲ ἀριθμ. 77700/21/12/2000 ἐγκύκλιο τοῦ Ὑπουργείου ΕΣΔΔΑ) παραπέμποντας στὸ μὲ ἀριθμ. Α3/108,98/6/10/99 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, τὸ ὁποῖο ἐκδόθηκε μὲ βάση τὴν ἀριθμ. 59/1995/565/651/26/9/96 ἀπόφαση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ δικαστηρίου Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), πού ἀφοροῦσε τὴν ἄδεια λειτουργίας εὐκτηρίου οἴκου Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, μὲ βάση τὴν ὁποία ἀποκλείεται ἡ παρέμβαση τοῦ Κράτους στὶς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις τῶν πολιτῶν καὶ στὴν ἔκφραση αὐτῶν (θρησκευτικῶν πεποιθήσεων).

Σύμφωνα μὲ τὴν διάταξη τοῦ ἄρθρου 24 παρ. 5 ἐδάφ. β τοῦ νόμου 1756/88 ὁ Εἰσαγγελέας Πρωτοδικῶν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπευθύνει πρὸς ὀρισμένους Κρατικούς Λειτουργοὺς παραγγελίες, ὁδηγίες καὶ συστάσεις μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ οἱ ληξιαρχοὶ, ἐνῶ κατὰ τὴν διάταξη τοῦ ἄρθρου 25, παρ. 1, ἐδάφ. θ τοῦ ἰδίου Νόμου (1756/88) ὁ Εἰσαγγελέας Πρωτοδικῶν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀσκεῖ ἔλεγχο σὲ ὀρισμένους Κρατικούς Λειτουργοὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ οἱ ληξιαρχοὶ τῆς περιφέρειάς τους. Ἐξάλλου, ἀπὸ τὸν συνδυασμὸ τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 7 παρ. 1, 12 παρ. 4 καὶ 13, παρ. 2 τοῦ νόμου 344/76 ὁ Εἰσαγγελέας Πρωτοδικῶν ἐνεργεῖ ἐπιθεώρηση στὰ ληξιαρχεῖα τῆς περιφέρειάς του καὶ ἐκδίδει πράξεις περὶ ἐγκυρότητας αὐτῶν (ληξιαρχικῶν πράξεων) καὶ ἄδειες διορθώσεων αὐτῶν. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται πὼς ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἀρμόδιος γιὰ τὴν ἄσκηση ἐλέγχου στὰ ληξιαρχεῖα, τὶς καταχωρήσεις ληξιαρχικῶν πράξεων, τὴν ἐγκυρότητα ἢ ἀκυρότητα αὐτῶν, καθὼς καὶ τὴν ἔκδοση παραγγελιῶν, ὁδηγιῶν καὶ συστάσεων σχετικῶν μὲ τὴν ἄσκηση τῶν καθηκόντων τῶν ληξιαρχῶν εἶναι ὁ Εἰσαγγελέας Πρωτοδικῶν. Ὅποιαδήποτε ἄλλη παρέμβαση δημόσιας ὑπηρεσίας ὡς πρὸς τὴν ἄσκηση τῶν καθηκόντων τῶν ληξιαρχῶν καὶ κυρίως ὡς πρὸς τὰ καταχωρούμενα στοιχεῖα σ' αὐτὲς (ληξιαρχικὲς πράξεις) θεωρεῖται ὡς ὑπέρβαση ἐξουσίας, ἀφοῦ τὸ δικαίωμα ἐλέγχου καὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων δίδεται σύμφωνα μὲ τὶς προμνημονευόμενες διατάξεις ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον στὸν Εἰσαγγελέα Πρωτοδικῶν.

Σύμφωνα μὲ τὴν διάταξη τοῦ ἄρθρου 13, παρ. 1, 2, 4 τοῦ Συντάγματος 1975 τὸ δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας εἶναι ἀπαραβίαστο. Ὡς θρησκευτικῆ

ἐλευθερία θεωρεῖται ἡ ἄσκηση τῆς θρησκευτικῆς λατρείας καὶ οἱ θρησκευτικὲς πεποιθήσεις τοῦ ἀτόμου. Γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ καὶ τὴν προστασία του πρέπει νὰ ὑφίσταται γνωστὴ θρησκεία. Τὸ δικαίωμα τοῦτο προστατεύεται καὶ ἀπὸ τὴν διάταξη τοῦ ἄρθρου 9 παρ. 1, 2 τῆς ἀπὸ 4/11/50 Σύμβασης τῆς Ρώμης καὶ τοῦ ἀπὸ 20/3/52 πρωτοκόλλου τῶν Παρισίων ποὺ ὑπογράφηκε ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ποὺ κυρώθηκε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν νόμο 2329/53 καὶ ΜΔ 33/74. Τὸ ἀνωτέρω δικαίωμα περιορίζεται μόνο στὴν περίπτωση ποὺ ἡ ἄσκηση αὐτοῦ προσκρούει στὴν δημόσια τάξη, τὴν ὑγεία καὶ τὰ χρηστά ἥθη (βλ. σχετ. ΑΠ 421/91 ΝΟΒ 39 σελ. 1421 ΤρΠΛΤριπ 512/92 Ποιν. Χρον ΜΓ σελ. 317).

Βασικὸ δόγμα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἐν γένει εἶναι ἡ Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ τρισυπόστατο αὐτῆς (Θεότητος), τὸ ἓνα πρόσωπο σὲ τρεῖς ἐκφάνσεις, Πατὴρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστιανισμοῦ παραδόθηκε διὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος 325 καταδίκασε τὴν αἵρεση τοῦ Ἀρείου καὶ θέσπισε τὰ πρῶτα ὀκτώ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, ποὺ ἀφοροῦν τὸ ὁμοούσιο τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος 381 θέσπισε τὸ ἕνατο ἄρθρο τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως καὶ ἀφορᾷ τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπόρευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς καὶ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, καταδικάζοντας τὶς αἰρετικὲς δοξασίες τοῦ Μακεδονίου καὶ Ἀπολλιναρίου καὶ ἡ Τρίτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος 431 ποὺ χαρακτηρίζει τὴν Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοτόκο καταδικάζοντας τὴν κακοδοξία τοῦ Νεστορίου ποὺ ὑποστήριζε πὼς ἡ Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ εἶναι Χριστοτόκος καὶ ὄχι Θεοτόκος. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐν γένει ἀναγνωρίζει ὡς ἰδρυτὴ τῆς πίστεως του τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς Υἱὸ Θεοῦ. Ἐνώ οἱ Χιλιαστὲς χαρακτηρίζουν τὸν Χριστὸ ὡς ἀπλὸ ἄνθρωπο (βλ. χιλιαστικὸ περιοδικὸ 22/12/84 μὲ τὸν διακριτικὸ τίτλο «Ξύπνα») δὲν δέχονται τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, δεχόμενοι τὴν σωτηρία μόνο τῶν 144000 καὶ τὴν καταστροφή τῶν ψυχῶν τῶν λοιπῶν, δὲν πιστεύουν στὴν ἐν σῶματι ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, πιστεύοντας πὼς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρὶν τὴν σάρκωσή του (ἐνανθρώπισή του) ἦταν Ἄγγελος μὲ τὸ ὄνομα Μιχαὴλ καὶ παλαιότερη δοξασία τους ὑποστήριζε πὼς ὁ Χριστὸς Λόγος ταυτιζόταν μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ διαβόλου. Ἡ Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδεικνύεται πλήρως ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή (Ἰωάννη α-1, κ', 28, 9 καὶ 10, πρὸς Ρωμ. θ', 5, πρὸς Τίτ. 13).

Ἡ καινοφανὴς ὀνοματοδοσία τους ὡς Χριστιανῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά εἶναι ἀναληθής, ἀπατηλὴ καὶ παραπλανητικὴ, ἐκτὸς καὶ ἂν ἔχουν μεταλλάξει τὶς δοξασίες τους περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δεχόμενοι τὴν Θεότητα αὐτοῦ, γεγονὸς ποὺ δὲν ὑποστηρίζεται ἀπὸ οὐδὲνα. Ὁ Χιλιασμὸς καὶ οἱ δοξασίες του θὰ μπορούσαν νὰ θεωρηθοῦν ὡς παναίρεση, ὄχι ὅμως ὡς χριστιανικὴ αἵρεση. Οἱ ἀπόψεις τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά θὰ μπορούσαν νὰ θεωρηθοῦν ὡς συνοθύλευμα τῶν δοξασιῶν τῶν Ἐβιωναίων ἢ Ἐβιωνιστῶν (ιουδαίζουσα αἵρεση) καὶ τῶν δοξασιῶν τοῦ Ἀπολλιναρίου (βλ. Ἐναστασίου Ἀντωνόπουλου, *Χιλιασμὸς καὶ Χριστιανισμὸς*, σελ. 48 ἐπ.). Ἀπὸ τὴν σύσταση τῆς Ὀργάνωσης τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά αὐτοὶ ἐμφανίζονταν κατὰ περίπτωσιν μὲ διάφορες ἐπωνυμίες. Ἀρχικὰ εἶχαν ἐμφανιστεῖ ὡς Ρωσελίτες, ἐπωνυμία προερχόμενη ἐκ τοῦ ἰδρυτῆ τῆς Ὀργανώσεώς τους Καρόλου Ρῶσελ, ὁ ὁποῖος ἦταν ἔμπορος ἐνδυμάτων, ποὺ διατηροῦσε πολλὰ καταστήματα στὸ Μπρούκλιν τῶν ΗΠΑ. Ὁ Ρῶσελ λόγω ἀποτυχίας του στὸ ἐμπόριο ἐνδυμάτων θέλησε νὰ συνεργαστεῖ μὲ τὸν Ν. Μπαρμποῦρ ἐκδότῃ τῆς ἐφημερίδος *Ἐωθινὸς Κήρυκας*, ἐπειδὴ ἡ συνεργασία αὐτὴ δὲν ἐπιτεύχθηκε, ἴδρυσε τὴν φυλλαδικὴ ἐταιρεία μὲ τὴν ἐπωνυμία Σκοπιὰ τοῦ Πύργου. Σκοπὸς τῆς ἐταιρείας ἦταν ἡ διανομὴ φυλλαδιῶν τοῦ περιοδικοῦ Σκοπιὰ μὲ τὶς δοξασίες τους ποὺ ἄρχισαν νὰ διαμορφώνονται καὶ διαδίδονται σὲ διάφορες χῶρες. Στὴν συνέχεια ἐμφανίστηκαν μὲ τὴν ἐπωνυμία Χιλιαστὲς, ποὺ στηρίζεται στὴν δοξασία τους περὶ χιλιετοῦς βασιλείας, ἀργότερα ἐμφανίστηκαν ὡς Σπουδαστὲς τῆς Γραφῆς, ὡς Χαραυγίτες τῆς χιλιετίας, ὡς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά καὶ προσφάτως μὲ τὴν νεόκοπη ἐπωνυμία ὡς Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά.

Στὸ ἀπόρρητο χιλιαστικὸ βιβλίον μὲ τίτλο «Λύχνος» ἀναγράφονται οἱ σκοποὶ τῶν Χιλιαστῶν. Συγκεκριμένα ἀναγράφεται πὼς πρέπει νὰ μεταδίδουν τὶς δοξασίες τους σὲ ἀπλοῦς ἀνθρώπους μὲ τὶς κατ' ἐπανάληψιν ἐπισκέψεις καὶ οικονομικὲς βοήθειες σ' αὐτούς. Ἐνα ἄλλωστε ἀπὸ τὰ δόγματά τους εἶναι πὼς θὰ ἔλθῃ ἡ χιλιετής βασιλεία στὴν γῆ, ὅπου θὰ κυβερνήσουν οἱ προπάτορες Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ κ.λπ., ὅταν συμπληρωθεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλεκτῶν 144000 (βλ. σχετ. μὲ παραπομπὲς Ηρακλ 87/86 Αρχ Ν ΑΖ σελ. 470 μὲ σχόλιο Γεωργ. Κρίππα). Ἡ ἐπωνυμία τους αὐτὴ εἶναι ψευδής, ἀπατηλὴ καὶ παραπλανητικὴ, γιατί σκοπὸ ἔχει νὰ παραπλανήσει ἀφελεῖς καὶ ἀδυνάτους στὴν πίστη ἀνθρώπους, πὼς καὶ αὐτοὶ (Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά) πιστεύουν στὸ Χριστὸ

καὶ γι' αὐτὸ ἄλλωστε φέρουν ὡς ἐπωνυμία τους τὸν τίτλο Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά. Ἐνῶ τοῦτο εἶναι ἀναληθές, ἀφοῦ δὲν πιστεύουν ὡς ἰδρυτὴ τῆς πίστεώς τους τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τὴν θεότητα αὐτοῦ, ἀφοῦ σύμφωνα μὲ τὰ ἀνωτέρω δέχονται Αὐτὸν τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς ἀπλὸ ἄνθρωπο (βλ. χιλιαστικὸ περιοδικὸ μὲ τὸν τίτλο *Ξύπνα* 22/12/84). Τὸ Γαλλικὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας μὲ τὴν ἀριθμ. 215109/26/3/2000 καὶ 215152/23/3/2000 ἀποφάσεις του (βλ. περιοδικὸ *Actualize Juridique* 2000, σελ. 671) δὲν δέχονται ὡς γνωστὴ θρησκεία στὴν Γαλλία τὸν Χιλιασμό. Τὸ Ὁμοσπονδιακὸ Διοικητικὸ Ἀκυρωτικὸ Δικαστήριον Γερμανίας ὁμοίως ἀπορρίπτει αἴτηση τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά περὶ ἀναγνωρίσεώς τους ὡς γνωστῆς θρησκείας μὲ τὴν αἰτιολογία πὼς ἡ συμπεριφορὰ αὐτῶν ἀντίκειται πρὸς τοὺς δημοκρατικούς, θεσμούς δηλ. εἶναι ἀντίθετη μὲ τὰ χρηστὰ ἦθη καὶ τὴν ἔννομη ἐν γένει τάξη. Οἱ Χιλιαστὲς ἢ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά μὴ δεχόμενοι τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πιστεύοντας αὐτὸν ὡς ἀπλὸ ἄνθρωπο καὶ πὼς εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Ἐωσφόρου ἢ παλαιότερα πὼς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Λόγος ἦταν ταυτόσημο πρόσωπο τοῦ διαβόλου δὲν μποροῦν νὰ αὐτοεπικαλοῦνται ὡς Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ἀλλὰ θὰ προσιδίαιζε νὰ ὀνομαστοῦν ὡς Ἀντίχριστοι Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ἀφοῦ οἱ δοξασίες τους συνιστοῦν βλασφημία τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ δήλωση κάποιου πρὸς τὴν ἀρχὴν σχετικὰ μὲ τὸν τίτλο τοῦ θρησκευμάτος του εἶναι διάφορος ὡς πρὸς τὴν πεποιθήσει του, οἱ ὅποιες ἀποτελοῦν ἔκφραση τῆς ἐσωτερικῆς του συμπεριφορᾶς ἐναντι τοῦ Θεοῦ. Οἱ χιλιαστὲς ἐπιθυμοῦντες νὰ δηλώνονται ὡς Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά προσπαθοῦν νὰ παραπλανήσουν καὶ προσηλυτίσουν ἀφελεῖς καὶ ἀδιάφορους πρὸς τὴν Χριστιανικὴ πίστη ἀνθρώπους. Οἱ δηλώσεις τοῦ θρησκευμάτος πρὸς τὴν ἀρχὴν ρυθμίζουν τὴν σχέσηους πολιτῶν πρὸς τὸ Κράτος καὶ ἐπιβάλλεται νὰ διέπονται ἀπὸ εὐλικρίνεια καὶ συνέπεια. Οἱ αὐτοεπικαλούμενοι Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, σκοπὸ ἔχουν μὲ τὴν δηλώσει τους νὰ παραπλανήσουν ἀφελεῖς καὶ ὀλιγογράμματος κυρίως ἀνθρώπους πὼς καὶ αὐτοὶ πιστεύουν στὸ Χριστὸ καὶ ἔτσι τοὺς προσηλυτίσουν καὶ μὲ τὴν λαιπὴν μεθόδους πὸν χρησιμοποιοῦν καὶ καταστήσουν ἔτσι ὀπαδοὺς τῶν δοξασιῶν τους. Ὁ πολίτης ὑποχρεοῦται νὰ δηλώνει εὐλικρινὰ ὅσον τοῦτο ζητεῖται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὸ θρησκευμα ἢ δόγμα του. Ὁ χιλιασμός συνιστᾷ παναίρεση, γι' αὐτὸ ἄλλωστε δὲν ἔχει ἀναγνωριστεῖ ἀπὸ τὴν ἀλλοδαπὴ νομολογία ὡς γνωστὴ θρησκεία,

ἀφοῦ δὲν εἶναι γνωστὸ τὸ ἀκολουθούμενο τυπικὸ τους καὶ ἡ λατρεία τους. Γνωστὲς εἶναι μόνο οἱ δοξασίες τους, οἱ ὅποιες χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὸν καθολικισμό ὡς πολέμιες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ ληξιαρχοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ καταχωροῦν στὰ ληξιαρχικὰ βιβλία ὡς θρησκευμα τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά τὸν ἀληθῆ τίτλο τῆς πίστεώς τους «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν δήλωση αὐτῶν ὡς Χριστιανῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά. Ἡ νεόκοπη αὐτὴ ὀνοματοδοσία εἶναι ἀντίθετη μὲ τὴν δοξασίες τους, ἀφοῦ σύμφωνα μὲ τὰ ἀνωτέρω αὐτοὶ (Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά) δὲν πιστεύουν στὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπομένως δὲν ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς ἰδρυτὴ καὶ Ἀρχηγὸ τῆς πίστεώς τους.

Οἱ δηλώσεις τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά ὡς Χριστιανῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά ἀντίκεινται στὰ χρηστὰ ἦθη, γιατί εἶναι παραπλανητικὲς καὶ ἀποβλέπουν στὸν προσηλυτισμὸ καὶ παραπλάνηση ὀλιγογράμματος καὶ ἀφελῶν ἀνθρώπων στὴν δοξασίες τους.

Ἐπομένως:

Οἱ Χιλιαστὲς ἀποτελοῦντες παναίρεση, ἡ ὁποία βάλει κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν μποροῦν νὰ ὀνομάζονται Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ὅταν μάλιστα ἔνα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς δοξασίας τους εἶναι καὶ ὁ προσηλυτισμὸς καὶ ἡ αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀπαδῶν τους στὸν ἀριθμὸ 144.000. Οἱ ἀκολουθούμενες μεθοδεύσεις γιὰ τὴν αὔξηση τῶν ὀπαδῶν τους ἀντίκειται στὰ χρηστὰ ἦθη καὶ τὴν ἐν γένει ἔννομη τάξη, ἀφοῦ οἱ χρησιμοποιούμενοι μέθοδοι παραβιάζουν τὴν θρησκευτικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου καὶ μὲ πειθῶ, μὲ ἄσκηση ψυχολογικῶν πιέσεων, χρησιμοποίηση χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς πρὸς ὀλιγογράμματος καὶ ἀσχέτους μὲ τὴν Χριστιανικὴ πίστη ἀνθρώπους παρερμηνεύοντας αὐτὰ προσηλυτίζουν αὐτοὺς στὴν δοξασίες τους.

Κατὰ συνέπεια, δὲν πρέπει οἱ ληξιαρχοὶ νὰ καταχωροῦν στὰ βιβλία τὴν ἀναληθεῖς δηλώσεις τῶν χιλιαστῶν καταχωρώντας αὐτοὺς ὡς Χριστιανούς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ἀλλὰ ὡς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά πρὸς ἀποφυγὴ συγχύσεως καὶ προσηλυτισμοῦ, γιατί οἱ δηλώσεις τους αὐτὲς ἄλλωστε δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἔκφραση τῶν θρησκευτικῶν τους πεποιθήσεων (οἱ ὅποιες εἶναι βέβαιο πὼς βάλουν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ), ἀλλὰ σχέση πὸν ρυθμίζει τὴν σχέση αὐτῶν μὲ τὴν πολιτεία καὶ τὴν σχέση αὐτῶν μὲ τοὺς ἄλλους πολίτες καὶ τὴν ἀποφυγὴ ἔτσι ὀλων τῶν ἀνωτέρω συνεπειῶν.

Σέρρες 3/9/2001

**Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ.
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

**Μιά ὀρθόδοξη ματιά
στά σημερινὰ
εὐρωπαϊκὰ δρώμενα**

1. Εὐρώπη καὶ διάλογος τῶν πολιτισμῶν

Ὁ Γάλλος προεδρεύων τοῦ Συμβουλίου Ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης *Louis Michel*, σὲ σχετικὴ ὁμιλία του μὲ θέμα τὸ ρόλο τῶν Θρησκειῶν, στὴν Νέα Ὑόρκη, στίς 9 Νοεμβρίου 2001, ἀνέφερε ὅτι οἱ τρομοκρατικὲς ἐνέργειες κατὰ τῶν Η.Π.Α., δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνονται ὡς πράξεις ποὺ ἐμπνέει κάποια θρησκεία, ἀλλὰ ὡς πράξεις ποὺ εἶναι ἐναντίον ὅλων μας, χωρὶς διάκριση πολιτισμῶν καὶ θρησκειῶν. Τόνισε ἀκόμη ὅτι ἡ μόνη πραγματικὴ ἀπάντηση στὴν τρομοκρατία πρέπει νὰ εἶναι ὁ διάλογος ἀνάμεσα στοὺς πολιτισμοὺς, ὑπογραμμίζοντας τὴν ἀνάγκη διαμόρφωσης ἑνὸς πνεύματος ἀνοχῆς καὶ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῶν διαφόρων πολιτισμῶν. Σημείωσε ἀκόμη τὴν σημασία ποὺ πρέπει νὰ δοθεῖ στὴ σχέση μεταξὺ θρησκείας καὶ πολιτικῆς καὶ ὑπογράμμισε τὴν ἀναφορὰ τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης γιὰ τὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη στὴν ἀνάγκη γιὰ σεβασμὸ καὶ ἀνάπτυξη τῶν ἰδιαιτέρων τοπικῶν καὶ ἐθνικῶν πολιτισμικῶν παραδόσεων τῆς Εὐρώπης, καθὼς καὶ τὴν ἀνάδειξη τῆς κοινῆς εὐρωπαϊκῆς κληρονομιάς.

Ἄξιζει δὲ νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ *Louis Michel* ὑποστήριξε ὅτι ἡ Εὐρώπη θὰ πρέπει νὰ ἐμπνεύσει μιὰ **παγκόσμια ἠθικὴ** (*éthique universelle*) ὅπως αὐτὴ ἐκφράζεται πλήρως στὴ Χάρτα τῶν Θεμελιωδῶν Δικαιωμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης (C 364, 18.12.2000), κοινὸ στοιχεῖο γιὰ κάθε λαό, ἔθνος καὶ θρησκεία. Καὶ κατέληξε: «Ἐνας πραγματικὸς διάλογος τῶν πολιτισμῶν θὰ πρέπει νὰ συνεισφέρει στὴν ἀνάπτυξη αὐτῆς τῆς παγκόσμιας συνείδησης, ἀπορρίπτοντας κάθε προσπάθεια σχετικοποίησης τῆς διαφορετικότητος τῶν πολιτισμῶν»¹.

Διαβάζοντας κανεὶς τὰ παραπάνω θέτει εὐθέως τὸ ἐρώτημα: Ποιὸς τελικὰ διαμορφώνει τὸν πολιτισμὸ; Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση γιὰ νὰ ἀπαντήσῃ στὸ ἐρώτημα αὐτὸ χρησιμοποίησε, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1997, τὴν κοινωνιολογικὴ μέθοδο τοῦ ἀμερικανοῦ *Paul Ray* γιὰ νὰ μελετήσῃ σὲ ποιὲς ἀξίες δίδουν μεγαλύτερη προτεραιότητα οἱ εὐρωπαῖοι πολίτες. Ὁ ἀμερικανὸς κοινωνιολόγος στὴν ἔρευνά του ἐπεσήμανε ὅτι ὑπάρχει μιὰ ὁμάδα πολιτῶν, ποὺ τὴν ὀνόμασε «δημιουργοὶ πολιτισμοῦ» (*cultural creatives*) καὶ ἀνέρχεται στὸ 24% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀμερικῆς², καὶ διαμορφώνει τὸ μέλλον ἑνὸς πολιτισμοῦ.

Ἡ ὑπαρξὴ παρόμοιων ὁμάδων καὶ στὴν Εὐρώπη ἀποδεικνύει ἀκόμη μιὰ φορὰ ὅτι ὑπάρχει ἓνα μικρὸ «ὑπόλοιπο», κατὰ τὴν θεολογικὴ γλῶσσα, ποὺ ζεῖ «ἐν τῷ κόσμῳ» διαμορφώνοντας ἄποψη στὴν κοινωνία τῆς ἰδιοτέλειας καὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ. Ἡ οἰκονομία δὲν εἶναι ἡ μόνη διέξοδος στά σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα. Μόνον ὅταν μπορέσουμε νὰ δώσουμε μιὰ «πνευματικὴ διάσταση» στὴν «οἰκονομικὴ διάσταση» τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης μποροῦμε νὰ ἔχουμε ἐλπίδα γιὰ τὸ μέλλον.³ Τὰ παραπάνω ἐνδιαφέροντα ποσοστὰ ἔρχονται νὰ ἐπιβεβαιώσουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ διαμορφώσουμε ἓνα νέο τρόπο ζωῆς. Εἶναι αὐτὸ ποὺ σήμερα συζητεῖται στά διάφορα εὐρωπαϊκὰ προγράμματα ὡς «ἀειφόρος ἀνάπτυξη» —μᾶλλον

1. <http://www.eu2001.be/VE Adv Press/detail.asp?arch=true&cat code=AB&item id=1.6.9>

2. Paul H. Ray, *A study of the emergence of transformational values in America*, Research Report 96-A, Institut of Noetic Sciences, Sausalito, California.

3. Jean François Tchernia, *Les styles de valeurs des europeens*, *Research International*, Octobre 1997, Paris.

βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να λέγεται— ή τα προγράμματα για ένα νέο «style life».⁴

2. Ἡ Διακήρυξη τοῦ Λάεκεν

Ἐκτός μὴ πρώτη μελέτη τῆς Διακήρυξης τοῦ Λάεκεν μπορεῖ νὰ συμπεράνει κανεὶς ὅτι τὸ κείμενο μεταθέτει τὸ βάρος τῶν ἀποφάσεων στὴ Συνέλευση (Convention). Ὅσο γιὰ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, ὅπως εἶναι τὸ θέμα τοῦ ἀσύλου καὶ τῆς μετανάστευσης, δὲν γίνεται καμία ἀναφορά. Ἐὰς δοῦμε ὁμως τὰ πιὸ βασικὰ σημεῖα τῆς.

«Πενήντα χρόνια μετὰ τὴ σύστασή της», ἀναφέρεται στὸ κείμενο, «ἡ Ἐνωση βρῖσκεται σὲ ἓνα σταυροδρόμι, σὲ μιὰ καθοριστικὴ στιγμὴ τῆς ὑπαρξῆς τῆς. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐνοποίηση εἶναι πρὸ τῶν πυλῶν. Ἡ Ἐνωση πρόκειται νὰ διευρυνθῆ με περισσότερα ἀπὸ δέκα νέα, κυρίως κεντροευρωπαϊκὰ καὶ ἀνατολικοευρωπαϊκὰ κράτη μέλη, κλείνοντας ἔτσι ὀριστικὰ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα κεφάλαια τῆς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας: τὸν δεύτερο παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὸν μετέπειτα τεχνητὸ διαχωρισμὸ τῆς ἠπείρου. Ἡ Εὐρώπη, βρῖσκεται, ἐπιτέλους, καθοδὸν γιὰ νὰ γίνει, χωρὶς αἱματοχυσίες, μιὰ μεγάλη οἰκογένεια. Ἡ ἀληθινὴ αὐτὴ **μετάλλαξη**⁵ ἀπαιτεῖ, ὅπως εἶναι εὐνόητο, μιὰ διαφορετικὴ προσέγγιση ἀπὸ ἐκείνη πού ἀκολούθησαν πρὸ πεντηκονταετίας τὰ ἑξὶ ἰδρυτικὰ κράτη... Τὸ μοναδικὸ σύνορο πού χαράσσει ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση ἀφορᾷ τὴ δημοκρατία καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα σὲ αὐτὰ ἀναγνωρίζεται ἡ ἰσότητα ἀνάμεσα σὲ φτωχοὺς καὶ πλούσιους, σὲ Βορρᾶ καὶ Νότο, μιὰ δύναμη πού

4. Βλ. περισσότερα στὴν εὐρωπαϊκὴ ἐφημερίδα *La Quinzaine*, 4(2001) 11. Ἐραγε ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ γιὰτὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε ἀποψη καὶ λόγο γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης; Ὁ Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης *Romano Prodi*, συμμετεῖχε σὲ ζωντανὴ συζήτηση στὸ Διαδίκτυο (Internet) τὴν Πέμπτη 6 Δεκεμβρίου 2001 (ἀπὸ 9:00-21:00 ὥρα Ἑλλάδος) με θέμα τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης (<http://europa.eu.int/comm/chat/prodi/intex.en.htm>). Τὸ θέμα αὐτὸ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης ἀποφασίσθηκε καὶ ἐπίσημα στὸ Εὐρωπαϊκὸ Συμβούλιο Κορυφῆς τοῦ Λάεκεν τοῦ Βελγίου, στίς 14 Δεκεμβρίου. Πρβλ. καὶ τὴ σχετικὴ ὁμιλία τοῦ κ. Πρόντι *Speech/01/645* «Les religions monotheistes et l'avenir des peuples».

5. Τὸ γαλλικὸ κείμενο μιλά γιὰ μιὰ «*mutation*» καὶ μεταφράζεται στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ὡς μεταβολὴ ἢ ἀλλαγὴ. Ἡ λέξη «*μετάλλαξη*» παραπέμπει στὴ δημιουργία ἐνὸς «καρμινογόνου» σώματος με ἀπρόβλεπτες ἐπιπτώσεις στὸ μέλλον. Μὲ βάση τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση δεχόμεστε ὅτι τελικὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης θὰ εἶναι δυσσιώπνο. Αὐτὸ οὔτε τὸ δεχόμεστε ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸ εὐχόμεστε!

θέλει νὰ ἐντάξει τὴν παγκοσμιοποίηση σὲ ἠθικὸ πλαίσιο, ὥστε νὰ βασίζεται στὴν ἀλληλεγγύη καὶ τὴν ἀειφόρο ἀνάπτυξη».⁶

Ἰδιαίτερη βαρύτητα δίδεται σὲ μία σειρά βασικῶν ἐρωτημάτων γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης ἀλλὰ καὶ τοῦ ρόλου τῶν κοινωνικῶν ἐταίρων. Οἱ κοινωνικὲς καὶ οικονομικὲς ἀλλαγὲς εἶναι ἀναπόφευκτες, ἀλλὰ ἀπαιτοῦν ἐπιδέξια ἀντιμετώπιση. Οἱ κυβερνήσεις ἔχουν ἓνα νέο κινητήριο ρόλο στὴν προώθηση μιᾶς ἀνταγωνιστικῆς καὶ συνεκτικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης. Τίθενται ἐρωτήματα σχετικὰ μετὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης ἀπέναντι στὴν ἐλεύθερη οἰκονομία, τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς κ.ἄ. Ἀκόμη γίνεται λόγος γιὰ τὶς θετικὲς ἐκείνες ἐνέργειες τῆς ἐνιαίας ἠπείρου, καὶ προτάσεις γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἓνα εὐέλικο σχῆμα συνεργασίας ἀνάμεσα στὰ θεσμικὰ εὐρωπαϊκὰ ὄργανα. Κι αὐτὸ γιὰτὶ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τελικὰ, ὅπως σημειώθηκε πολὺ εὐστοχα καὶ ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς *Romano Prodi*, νὰ βρεθοῦμε μπροστὰ σὲ μιὰ ὀλοκληρωτικὴ παράλυση τοῦ ὅλου εὐρωπαϊκοῦ οἰκοδομηματος, γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ βρεθοῦν οἱ παράμετρος ἐκείνοι πού θὰ ἐπιτρέψουν τὴν πολιτικὴ, τὴν οἰκονομικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ διεύρυνση.

Ἡ μέθοδος πού προτείνεται γιὰ τὴν σωστὴ προετοιμασία τῆς ἐπόμενης Διακυβερνητικῆς Διάσκεψης εἶναι ἡ δημιουργία μιᾶς Συνέλευσης ὑπὸ τὴν Προεδρεία τοῦ *Valery Giscard d'Estaing*. Ἡ Συνέλευση αὐτὴ ἀπαρτίζεται ἀπὸ 15 ἀντιπροσώπους τῶν ἀρχηγῶν κρατῶν καὶ κυβερνήσεων τῶν κρατῶν μελῶν (ἓνα ἀπὸ κάθε κράτος μέλος), 30 μέλη τῶν ἐθνικῶν κοινοβουλίων (δύο ἀπὸ κάθε κράτος μέλος), 16 μέλη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου καὶ δύο ἀντιπροσώπους τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἀκόμη ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι παράλληλα μετὰ τὸ ὄργανο τῆς Συνέλευσης ἀποφασίσθηκε καὶ ἡ συγκρότηση ἐνὸς Φόρουμ γιὰ Ὅργανώσεις πού ἐκπροσωποῦν τὴν κοινωνία τῶν πολιτῶν καὶ θὰ ἐνημερώνονται κατὰ τακτικὰ διαστήματα γιὰ ὅσα ἀποφασίζονται στὴ Συνέλευση.

3. Ἡ Συνέλευση καὶ οἱ Προτάσεις τῆς

Ἡ μεταρρύθμιση τῶν εὐρωπαϊκῶν θεσμικῶν ὀργάνων

6. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. τὰ σχετικὰ στοιχεῖα στὴν Ἐφημερίδα *OIKONOMIA*, 16.12.2001. Γιὰ τὸ θέμα τῆς παγκοσμιοποίησης, βλ. τὴν τοποθέτηση τοῦ Μακαριωτάτου στὴν ἰστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος <http://www.ecclesia.gr/Archbishop/Speeches?29-5-2001pagk.html>.

νων τίθεται με μεγαλύτερη ένταση, ἂν σκεφθεῖ κανείς ὅτι τὰ σημερινὰ 15 κράτη μέλη θὰ γίνουν σύντομα 27. Στὸ πλαίσιο αὐτό, ἡ Συνθήκη τοῦ Ἀμστερνταμ (1997) καὶ στὴ συνέχεια ἡ Συνθήκη τῆς Νίκαιας (2000) —πὸ μὲν μόλις ψηφίσθηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ Βουλὴ (20 Μαρτίου 2002)— ἀναμένονταν νὰ ἀποτελέσουν τὸν καταλύτη γιὰ τὴν εὐρυθμη λειτουργία τῶν θεσμικῶν ὀργάνων. Στὴν πράξη ὁμως ὁ μηχανισμὸς παραμένει ἀκόμη δυσκίνητος. Ἡ Βελγικὴ Προεδρία κλήθηκε νὰ παρουσιάσει τὴν κατάσταση τῶν πραγμάτων σχετικὰ με τὸν δημόσιο διάλογο γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης.⁷ Ἡ 28η Φεβρουαρίου 2002, ἡμέρα ἑναρξῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, κατέγραψε μιὰ ἱστορικὴ στιγμή τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης. Τὸ ἐρώτημα παραμένει καὶ πάλι ἐπίκαιρο διὰ στόματος τοῦ Γάλλου J. Mogen γιὰ τὸ πῶς μιὰ Εὐρώπη πολυκεντρικὴ, ὅπου «βασιλεύει ὁ πόλεμος τῶν πάντων ἔναντι πάντων», διεκδικεῖ τὸν τίτλο τῆς πολιτικῆς κοινότητος καὶ πῶς αὐτὴ ἡ περιφέρημη «εὐρωπαϊκὴ συναυλία» τῶν διαφόρων ἀναζητήσεων μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἕνα σύνολο με ἑσωτερικὴ πολιτικὴ συνοχή.⁸

Μιὰ Εὐρώπη με ἑτερόκλητα κρατικὰ συμφέροντα, με ἀνοιχτὰ τὰ θέματα τῶν μεγάλων ἀνισοτήτων, θὰ κινδυνεύσει νὰ μετατραπῆ σε ἀτέλειωτο πεδίο ἀμφισβητήσεων καὶ συγκρούσεων, ἂν παραμείνει μιὰ «κοινότητα σκοπιμότητος», κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ Προέδρου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανίας J. Rau. Θὰ μπορέσουμε ἄραγε νὰ ὑλοποιήσουμε τὶς θέσεις τοῦ Jean Monnet, ὁ ὁποῖος τόνιζε ὅτι «δὲν συνασπίζουμε κράτη, ἀλλὰ ἐνώνουμε ἀνθρώπους»;

Πάντως ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ Inigo Mendez di Vigo καὶ Klaus Hänsch, ἀντιπρόσωποι τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου στὴν Προεδρεία τῆς Συνέλευσης γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης προτείνουν πέντε σημαντικὲς θεματικὲς ἐνότητες:

1. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση καὶ οἱ ἀξίες της.
2. Ἡ θέση τῆς Ἐνωσης στὸ παγκόσμιο γίγνεσθαι.
3. Ὁ λόγος ὑπαρξῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης.

7. Βλ. περισσότερα γιὰ τὰ θέματα αὐτὰ στὶς ἱστοσελίδες www.europarl.eu.int/europa2004 καὶ www.europa.eu.int/futurum/intex_el.htm.

8. Βλ. περισσότερα Ἰ. Κουσιάδη, Ἡ πρώτη Συντακτικὴ Συνέλευση καὶ ἡ πορεία πρὸς τὴν ὀλοκλήρωση τῆς Ε.Ε., *Ἐλευθεροτυπία*, 10.3.2002, σελ. 23. Πρβλ. Ν. Κωνσταντοπούλου, Διάλογος γιὰ τὴν Ε.Ε.: Ἀπὸ τὸ Πόρτο Ἀλέγκρε στὶς Βρυξέλλες, *Καθημερινή*, 17.2.2002.

4. Με ποιὸ τρόπο θὰ διασφαλισθεῖ ἡ δημοκρατία στὴν Ἐνωση καὶ

5. Με ποιὸν τρόπο θὰ γίνεῖ ἡ διακυβέρνηση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης.

4. Λευκὴ Βίβλος (*White Paper*) καὶ Κοινωνία τῶν Πολιτῶν (*Civil Society*)

Ἡ προώθηση τῶν νέων μορφῶν διακυβέρνησης ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς στρατηγικὲς προτεραιότητες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς. Με τὸν ὄρο «διακυβερνητικὴ» ἐννοοῦμε τὸ σύνολο τῶν κανόνων, τῶν διαδικασιῶν καὶ τῶν πρακτικῶν ποὺ ἐπηρεάζουν τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο ἀσχοῦνται οἱ ἔξουσιες σὲ εὐρωπαϊκὴ κλίμακα. Ἡ Λευκὴ Βίβλος περιέχει μιὰ σειρά ἀπὸ συστάσεις σχετικὰ με τὰ μέσα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς δημοκρατίας στὴν Εὐρώπη, τὴν αὔξηση τῆς νομιμότητος τῶν θεσμικῶν ὀργάνων καὶ τὸ ρόλο τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων.⁹

Τὸ ἐρώτημα ὁμως ποῦ τίθεται εἶναι κατὰ πόσο οἱ Ἐκκλησίες μποροῦν νὰ ἀποτελοῦν μέρος τῆς «Κοινωνίας τῶν πολιτῶν» ἢ τῶν Μη Κυβερνητικῶν Ὄργανώσεων (ΜΚΟ). Ἐνῶ μέχρι σήμερα συζητούσαμε γιὰ τὶς δυαδικὲς θέσεις Ἐκκλησίας-Πολιτείας, σήμερα ἀναφερόμαστε στὶς τριαδικὲς σχέσεις Πολιτείας-Ἐκκλησίας-Κοινωνία τῶν Πολιτῶν. Ἡ Κοινωνία τῶν Πολιτῶν, ἂν καὶ δὲν ὀρίζεται, ἀποτελεῖ ἕνα συμπλήρωμα τοῦ Κράτους, ὅλων τῶν ΜΚΟ ποὺ προσπαθοῦν νὰ σταθοῦν ἀπέναντι στὰ μεγάλα κοινωνικά, οἰκονομικά, οἰκολογικά κ.ἄ. προβλήματα. Εἶναι εὐστοχὴ ἢ ἀπορία γιὰ τὸ ποῦ ἀνήκουν οἱ Ἐκκλησίες. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἢ ἴδια ἡ ἐκκλησιολογία μας μᾶς δίδει ἐκεῖνα τὰ ὄρια με τὰ ὁποῖα μποροῦμε νὰ αὐτο-προστατευθοῦμε, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμή μᾶς τοποθετεῖ ἀπέναντι σὲ κάθε τι τὸ νέο. Δὲν κλεινόμαστε στὸν ἑαυτό μας ἀλλὰ ἔχουμε τὶς οὐσιαστικὲς βάσεις, τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ χρησιμοποιήσουμε ποικιλοτρόπως γιὰ νὰ ἐντάξουμε στὸ σύνολο τῆς ἴδιας τῆς θείας Εὐχαριστίας

9. Ἡ ἀναφορὰ στὴν Λευκὴ Βίβλο γιὰ τὸ θέμα τῶν Θρησκευτῶν εἶναι ἡ ἑξῆς: «*Churches and religious communities have a particular contribution to make*», σελ. 28. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ρομάνο Πρόντι ἔκανε εἰδικὴ ἀναφορὰ στὴν παραπάνω θέση σὲ ὁμιλία του στὸ Μιλάνο τῆς Ἰταλίας. Πρβλ. ἀκόμη καὶ τὴ σχετικὴ ὁμιλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στοὺς Ἑλληνες Εὐρωβουλευτὲς (9.2.2002).

όλο τὸν κόσμο καὶ ὅλα τὰ προβλήματα! Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ φοβόμαστε τὴ «διαφορετικότητα», ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ ταυτότητα τῶν Κρατῶν, τόσο τῶν ὑπαρχόντων ὅσο καὶ τῶν ὑπὸ ἔνταξη, βρίσκεται μπροστὰ σὲ κίνδυνο.¹⁰

5. Ἐρωτήματα

Τὰ ἐρωτήματα ὁμως ποὺ τίθενται ἀπὸ τὰ παραπάνω εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ προσδιορίσουν τὸ οὐσιαστικὸ πνευματικὸ ἔλλειμμα ποὺ καθιστᾶ πιὸ σύνθετη τὴ διαδικασία λήψεως τῶν ἀποφάσεων.

Ἡ δυσκολία αὐτὴ ἀποτελεῖ ἄραγε καὶ τὴ μοναδικὴ ἀντιπαράθεση ποὺ κινεῖ τὴν εὐρωπαϊκὴ καὶ τὴν παγκόσμια ἱστορία ἢ πρέπει νὰ συνεκτιμηθοῦν καὶ ἄλλοι παράγοντες ποὺ διαμορφώνουν τὴν ἱστορία της; Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Συνέλευση ἄρχισε τὶς ἐργασίες της, ὡστόσο, παρὰ τὶς ἀλλαγές ποὺ ἔχουν σημειωθεῖ στὸ διεθνὲς περιβάλλον ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Λισσαβόνας ὁ στόχος φαίνεται κοινός. «*Σήμερα χρειαζόμαστε περισσότερη Εὐρώπη καὶ περισσότερη Λισσαβόνα*» μιλοῦσε τὸ κείμενο τῶν θέσεων τῆς Ὁλλανδίας στὴν τελευταία συνάντηση τῆς Βαρκελώνης. Στὸ συνθετικὸ κείμενο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς παραμένει ὁμως ἀδιευκρίνιστος ὁ ὅρος τῆς κοινωνικῆς συνοχῆς. Ἡ πολλαπλότητα τῶν προτάσεων δείχνει ὅτι παρὰ τὴ γενικὴ συναίνεση στὴ στρατηγικὴ τῆς Λισσαβόνας οἱ ἐπιμέρους προσεγγίσεις καὶ κυρίως οἱ πρακτικὲς τους ἐμφανίζουν διαφορές.

Ἐπὶ τὴν ἀκόμη ἰσχυρὴς καταβολὴ στὴν εὐρωπαϊκὴ κληρονομιά, ποὺ ἀντέχουν στὴ σημερινὴ σύγκρουση καὶ μπορεῖ νὰ ἀποτελέσουν «ὁδοδείκτες» γιὰ ἓνα σταθερὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης; Ποιὸς καὶ πῶς διαμορφώνει αὐτὸ τὸ μέλλον; Ἀλλὰ καὶ ποιὲς εἶναι οἱ εὐθύνες τῶν Πολιτικῶν καὶ τῶν Κοινωνιῶν ἀλλὰ καὶ τῶν Ἐκκλη-

σιῶν στὴν τόσο κρίσιμη αὐτὴ καμπὴ τῆς ἱστορίας; Τέλος, ἡ ἀναφορὰ ποὺ γίνεται στὸ κείμενο γιὰ τοὺς τρεῖς πυλώνες τῆς Εὐρώπης μᾶς δίδει ἀφορμὴ νὰ δοῦμε τὴν μονόπλευρη διάσταση καὶ τὴ σημασία ὑπαρξῆς ἑνὸς τέταρτου πυλώνα, τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ μὲ ἄμεσες προεκτάσεις στὴ ζωὴ τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν.¹¹

6. Μπροστὰ στὰ ἐρχόμενα

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση εἰσέρχεται σὲ μίαν ἀπὸ τὶς ἀποφασιστικὲς καμπὲς τῆς ἱστορίας της. Θὰ κληθεῖ νὰ δώσει πειστικὲς ἀπαντήσεις σὲ μίαν σειρὰ μεγάλων ἐρωτημάτων γιὰ τὴ μορφή της, τὴ σύνθεσή της καὶ τὴ θέση της στὸν κόσμο.

Στὸ τέλος τοῦ 2002 καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 2003 θὰ κληθεῖ νὰ ἀπαντήσει γιὰ τὸ ποιὸ καὶ πόσοι ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ὑποψηφίους θὰ γίνουν δεκτοὶ τὸ 2004. Τὴν ἀνοιξη τοῦ 2003, θὰ ὁλοκληρωθοῦν οἱ ἐργασίες τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ διαφανεῖ καὶ ὁ βαθμὸς στὸν ὁποῖο τὰ Κράτη εἶναι διατεθειμένα νὰ ἐπιταχύνουν τὴν πορεία τῆς Ἐνωσης πρὸς μίαν πιὸ ὁμοσπονδιακὴν χαρακτῆρα συγκρότηση. Θὰ τεθεῖ σὲ νέες βάσεις τὸ πολυσύνθετο ζήτημα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τῆς εὐρωατλαντικῆς σχέσης καὶ τῆς ἀνάδειξης τῆς Εὐρώπης σὲ αὐτοτελὴ πολιτικὴ ὄντοτητα στὴν παγκόσμια σκακιέρα.

Τὴν ἴδια περίοδο, τὸ δεύτερο ἕξάμηνο τοῦ 2002 καὶ τὸ πρῶτο τοῦ 2003, τὴν Προεδρία τῆς Ἐνωσης θὰ ἔχουν ἡ Δανία καὶ ἡ Ἑλλάδα καὶ ἀκολουθεῖ ἡ «προβληματικὴ» Ἰταλία. Εἰδικὰ γιὰ τὴ Δανία, τὰ ἐρωτήματα εἶναι ἔντονα, λόγῳ τῆς αὐτοεξαίρεσής της ἀπὸ τὶς δύο βασικότερες κοινὲς πολιτικὲς τῆς Εὐρώπης, τὴ Νομισματικὴ Ἐνωση καὶ τὴν κοινὴ ἐξωτερικὴ καὶ ἀμυντικὴ πολιτικὴ. Ἐτσι, ἡ Ἑλλάδα θὰ βρίσκεται σὲ πολὺ λεπτὴ θέση καὶ ἀντιμέτωπη μὲ τὶς τελικὲς ἀποφάσεις καὶ κυρίως αὐτὲς ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἔνταξη τῆς Κύπρου στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση.

10. Σὲ πρόσφατο Σεμινάριο ποὺ διοργάνωσε ἡ COMECE (Commission des Episcopats de la Communauté Européenne) καὶ τὸ Université Catholique de Lille γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης μὲ βασικὸ ὁμιλητὴ τὸν κ. Ντελόρ (8.3.2002), τονίσθηκε ὅτι οἱ θέσεις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν σοβαρὰ ὑπόψη ἀπὸ τὴν Συνέλευση ὄχι μόνο στὰ θέματα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ ἐπίσης σὲ ἐρωτήματα γενικοῦ χαρακτῆρα, ποὺ ἀφοροῦν τὴν εὐθύνῃ τῆς Εὐρώπης στὰ θέματα τῆς ἀνάπτυξης καὶ τοῦ τρίτου κόσμου, τῆς παγκοσμιοποίησης κ.λπ., καθὼς καὶ στὴν ἀπαίτηση νὰ δοθεῖ στὴν ἀνοικοδόμησι τῆς Εὐρώπης μίαν ἠθικὴν διάσταση. Χαρακτηριστικὰ ὁ κ. Ντελόρ ὑπογράμμισε ὅτι «*μέσα σὲ ἓνα λαϊκὸ Κράτος ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας θὰ πρέπει νὰ ἀκούγεται ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες φωνὲς τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν*».

11. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου, *Ὁ τέταρτος πυλώνας*, Ἀθήνα 1998. Πρβλ. Μητρ. Κισάμου καὶ Σελίνου Εἰρηναίου (Γαλανάκη), *Ἐνωμένη Εὐρώπη μὲ ἑνωμένους τὶς Ἐκκλησίες της, Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμός*, Ἐφημερίδα *Ἐθνος*, 17.2.2002, σελ. 12-13. Ἀρχιμ. Ἰγνατίου Σωτηριάδη, Βυζάντιο: Μῆτρα πολιτισμοῦ καὶ παράγων ἰδεολογικῆς ἐνοποίησης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ὁμοσπονδίας Κρατῶν, *Ἐκκλησία*, 1(2002)56-61.

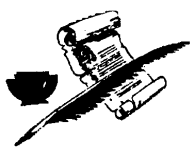

Τὸ νέο κτίριο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου
στὸ Στρασβούργο

Στὰ παραπάνω οἱ Ἐκκλησίες ἀσφαλῶς καὶ δὲν ἔχουν τὸν τελικὸ λόγιο. Μποροῦν ὅμως νὰ ἔχουν ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴν προσπάθεια διαμόρφωσης τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία τοποθετεῖ τὸ ἐπίκεντρο τὴν ἔννοια τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας καὶ τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποτελεῖ μιὰ ἀόριστη ὑπαρξιακὴ ὄντοτητα στὴν κοινωνία τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ δημιούργημα τοῦ Θεοῦ «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσή» Του. Θὰ πρέπει νὰ πᾶμε ἀκόμη πιὸ μακριὰ ἀπὸ μιὰ «μοραλιστικὴ» προσέγγιση τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὴν εἶδε ὁ δυτικὸς ἀνθρωπισμὸς ὡς μιὰ κα-

θαρὴ ἀνθρωπιστικὴ φιλοσοφία.¹² Ἡ Ἐκκλησία ἔχει δυνατότητα νὰ καταστεῖ ἐταῖρος στὴν προσπάθεια αὐτὴ καὶ παράγοντας οὐσιαστικὸς καλλιεργώντας βαθύτερα τὴ συνείδηση τῶν ἀνθρώπων, ἐπιηρεάζοντας τὸν τρόπο σκέψης καὶ ἐνισχύοντας τὴ βούληση τῶν εὐρωπαίων πολιτῶν γιὰ ἀποδοχὴ τῆς νέας κοινωνίας τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς συνύπαρξης. Γιὰ αὐτὸ καὶ τὸ μήνυμα τῆς Ἑλλάδος θὰ μπορούσε νὰ εἶναι «Γιὰ μιὰ πιὸ ἀνθρώπινη Εὐρώπη» - «*Pour une Europe plus humaine*».

12. Βλ. Περισσότερα Κων. Β. Ζορμπά, *Ἡ ἀνθρώπινη ἀξία στὶς κοινωνικὲς οὐτοπίες*, Κατερίνη 1998.

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἱεραὶ Μητροπόλεις

Δημητριάδος

Λαρίσης καὶ Τυρνάβου

Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπό-
λεως

Ν. Σμύρνης

Νικαίας

Φθιώτιδος

Χαλκίδος

Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία

Οἰκουμενικὴ Κίνησις

Ἡ «Ἑβδομάς Ἱερατικῶν Κλήσεων» ἐορτάσθηκε καὶ ἐφέτος στὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν ἀπὸ 1 ἕως 7 Ἀπριλίου ἐ.ἔ. μὲ μεγάλη ἐπιτυχία.

Οἱ σχετικὲς ἐκδηλώσεις ποὺ ἔγιναν στὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ ἔχουν ὡς ἐξῆς:

- Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος τὸ Σάββατο 6 Ἀπριλίου ἐτέλεσε Θ. Λειτουργία στὸ Ναὸ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, συλλειτουργοῦντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, Προέδρου τῆς μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ Ἐπιμορφώσεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, Θήρας Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων κ. Παντελεήμονος, Συνοδικοῦ Συνέδρου καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Θερμοφυλῶν κ. Ἰωάννου, Καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης. Ὁ Μακαριώτατος στὴν ὁμιλία του ἀναφέρθηκε ἐκτενῶς στὶς Ἱερατικὲς Κλήσεις.

- Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνο γιὰ τοὺς συσταθέντας ὑπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἱεροσπουδαστὰς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν τοῦ Λεκανοπεδίου Αἰδ. π. Σάββα Γεωργιάδη, ἐπισκέφθηκε καὶ ὁμίλησε στοὺς Σπουδαστὰς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν τῆς περιοχῆς Ἀττικῆς ὡς ἐξῆς:

Στὴν Ἀνωτέρα Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν στὴν Κηφισιά, τὴν Δευτέρα 1.4.

Στὴν Ριζάρειο Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, στὸ Χαλάνδρι, τὴν Τρίτη 2.4.

Στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Λύκειο Ἀθηνῶν, τὴν Τετάρτη 3.4.

Καὶ τέλος στὸ Μέσο Ἐκκλησιαστικὸ Φροντιστήριο Ἀθηνῶν τὴν Πέμπτη 4.4.

Κατὰ τὶς παραπάνω ἐπισκέψεις ὁ Σεβασμιώτατος Ἀχελώου ἐπεκοινώνησε μὲ τοὺς συσταθέντες ὑπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἱεροσπουδαστὰς, στοὺς ὁποίους καὶ διένειμε τὸ βιβλίο «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ οἱ περὶ Ἱερωσύνης Λόγοι Του», ἔκδοση τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

- Οἱ συσταθέντες ὑπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τελειόφοιτοὶ Ἱεροσπουδαστὰς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν τοῦ Λεκανοπεδίου, ἐπισκέφθηκαν τὸν ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Παντελεήμονος ὁδοῦ Ἀχαρνῶν, ὅπου οἱ Ἱερεῖς τοῦ Ναοῦ, τοὺς ἐνημέρωσαν γιὰ τοὺς τομεῖς τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς ἐνορίας καὶ τοὺς παρέθεσαν δεῖπνο στὸ νεότευκτο Κέντρο Ἐνοριακῆς Ἀγάπης τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.
- Τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως σὲ ὅλους τοὺς Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς διαβάστηκε ἡ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος γιὰ τὶς Ἱερατικὲς Κλήσεις.
- Σὲ ὅλες, ἐπίσης, τὶς Ἐκκλησιαστικὲς Σχολὲς τῆς Ἑλλάδος, διανεμήθηκε εἰδικὸ φυλλάδιο ποὺ ἐξέδωσε ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

(8.4.2002)

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως Ποιμαντικοῦ Ἔργου)

Ἐπίσκεψη στὸν Μακαριώτατο τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Διαιτησίας τῆς Ε.Π.Ο.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος δέχθηκε σήμερα στὶς 12 τὸ μεσημέρι στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο σὲ ἐπίσκεψη τὸν Πρόεδρο, τὸν Ἀντιπρόεδρο καὶ τὸν Γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Διαιτησίας τῆς Ε.Π.Ο. κ.κ. Γ. Μπίκα, Μ. Τεβεκέλη καὶ Γ. Γιαννόπουλο.

Στὸ πλαίσιο τῆς συνάντησης, ποὺ διήρκεσε περίπου 30 λεπτά, ὁ Μακαριώτατος ὑπογράμμισε τὶς δυσκολίες τοῦ ἔργου ποὺ ἐπιτελοῦν οἱ διαιτητές, ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους ποὺ ἐνίοτε ἀντιμετωπίζουν μέσα στὰ γήπεδα. Τόνισε μάλιστα ὅτι παρακαλεῖ καὶ προσεύχεται νὰ τοὺς δίνει ὁ Θεὸς φώτιση, ὥστε νὰ μὴν ἀδικοῦν καμία ομάδα. Ἀναφερόμενος στὸ φαινόμενο τῆς βίας ἐντὸς τῶν ἀγωνιστικῶν χώρων, κυρίως κατὰ τῶν διαιτητῶν, τὸ ὁποῖο «δυστυχῶς τὸν τελευταῖο καιρὸ προσλαμβάνει πολὺ ἐπικίνδυνες διαστάσεις», ἐπισήμανε χαρακτηριστικὰ ὅτι «τὰ θλιβερὰ αὐτὰ περιστατικὰ ἐκθέτουν διεθνῶς τὴ χώρα, τὸν λαό, τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν παράδοσή μας». Ἀπηύθυνε δὲ ἔκκληση πρὸς ὅλους τοὺς φιλάθλους, «τοὺς ὁποῖους ἀγαπᾶμε γιατί εἶναι παιδιὰ τῆς Ἐκκλησίας, νὰ εἶναι πιὸ συγκρατημένοι καὶ νὰ μὴ φθάνουν σὲ ἀκρότητες, ἀκόμη καὶ σὲ περιπτώσεις ποὺ θεωροῦν ὅτι ἀδικεῖται ἡ ομάδα τους». Καὶ συνέχισε: «Πάντως, τὸ νὰ ἀναγνωρίσει κάποιος μία ἐντιμὴ ἤττα εἶναι δείγμα ὑψηλοφροσύνης, ποὺ δὲ συναντᾶται παρὰ μόνον σὲ καλλιεργημένους ἀνθρώπους».

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ὑπογράμμισε τὴν ἀνάγκη ἐξυγίανσης τοῦ χώρου τοῦ ποδοσφαίρου, καθὼς, ἀπὸ ὅ,τι διαβάζει καὶ πληροφορεῖται, «φαίνεται ὅτι ἔχουν εἰσχωρήσει σὲ αὐτὸν στοιχεῖα ξένα πρὸς τὸ ἀθλητικὸ πνεῦμα, ποὺ εἶναι πνεῦμα ἀνιδιοτέλειας». Σημείωσε δὲ ὅτι «αὐτὰ εἶναι συμπτώματα μιᾶς κοινωνίας, ἡ ὁποία ὅλα τὰ ἐμπορευματοποιεῖ καὶ σὲ ὅλα δίνει καθαρὰ ὑλικὴ ἀξία». Καὶ συνέχισε: «Σὲ αὐτὴ τὴ ζωὴ ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ πνευματικὲς ἀξίες καὶ τὰ ἰδανικά. Ὑπάρχουν καὶ οἱ ιδέες ποὺ δὲν πρέπει νὰ εὐτελιζοῦμε». Τέλος, εὐχαρίστησε τὰ μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Διαιτησίας τῆς Ε.Π.Ο. γιὰ τὴν πρωτοβουλία τους νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν, τὰ συνεχάρη «ἐπειδὴ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ πάρουν τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ» καὶ τὰ διαβεβαίωσε ὅτι προσεύχεται γιὰ ὅλους τοὺς παράγοντες τοῦ ποδοσφαίρου.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ του ὁ Πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Διαιτησίας τῆς Ε.Π.Ο. κ. Γ. Μπίκας εὐχαρίστησε τὸν Μακαριώτατο γιὰ τὰ θερμὰ του λόγια, τονίζοντας ὅτι ὅλοι οἱ διαιτητές ἔχουν ἀνάγκη τὴν εὐλογία τοῦ «εἰδικὰ αὐτὴ τὴ στιγμή ποὺ τὸ ποδόσφαιρο καὶ ἡ διαιτησία βάλλονται ἀπὸ παντοῦ καὶ λαμβάνουν χώρα θλιβερὰ γεγονότα στὰ γήπεδα, τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ ἐπαναληφθοῦν».

(9.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ὁ Μακαριώτατος στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων

Ἐπίσκεψη ἀγάπης καὶ συμπάραστασης στὸ Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων πραγματοποιεῖ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν Ἁγία Πόλη τῆς Ἱερουσαλὴμ σήμερα τὸ βράδυ. Τὸν Μακαριώτατο θὰ συνοδεύουν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμος καὶ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος (Συνοδικοὶ Σύεδροι), ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Σαλῶνων κ. Θεολόγος, Ἀρχιγραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερος π. Θωμᾶς Συνοδινός, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης π. Ἐπιφάνιος Οἰκονόμου, Ἐκπρόσωπος Τύπου τοῦ Μακαριωτάτου καὶ ὁ κ. Κων/νος Πυλαρινός, Διευθυντῆς τῆς Ε.Κ.Υ.Ο.

(10.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ὁ Μακαριώτατος στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων

Σὲ ἐξέλιξη βρίσκεται ἡ ἐπίσκεψη ἀγάπης καὶ συμπάραστασης στὸ Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων ποὺ πραγματοποιεῖ ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

Τὸν Μακαριώτατο συνοδεύουν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμος καὶ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Σαλῶνων κ. Θεολόγος, Ἀρχιγραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερος π. Θωμᾶς Συνοδινός, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης π. Ἐπιφάνιος Οἰκονόμου, Ἐκπρό-

σωπος Τύπου τοῦ Μακαριωτάτου καὶ ὁ κ. Κων/νος Πυλαρινός, Διευθυντῆς τῆς Ε.Κ.Υ.Ο.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς τελετῆς ὑποδοχῆς τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Συνοδείας του ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Εἰρηναῖο καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου, οἱ δύο Προκαθήμενοι κατῆλθαν στὸν Πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὅπου ἔμπροσθεν τοῦ Παναγίου Τάφου ἀνέπεμψαν δέηση ὑπὲρ τῆς εἰρήνης στὴν πολύπαθη περιοχή τῶν Ἁγίων Τόπων.

(11.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἀνθρωπιστικὴ βοήθεια πρὸς χειμαζόμενες παλαιστινιακὲς οἰκογένειες

Τὴν προσφορὰ ἀνθρωπιστικῆς βοήθειας ὕψους πεντακοσίων χιλιάδων δολαρίων Η.Π.Α. (500.000\$) σὲ τρόφιμα, ποὺ προορίζεται γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν χειμαζομένων παλαιστινιακῶν οἰκογενειῶν ἀνακοινώνει σήμερα τὸ βράδυ ἀπὸ τὴν Ἁγία Πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

Ἡ ὡς ἄνω πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀναπτύσσεται μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς χώρας μας, ἐνῶ τὴν ὑλοποίησή της ἀναλαμβάνει τὸ Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

Ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προσφέρει στὸ πλαίσιο τῆς συμπαράστασής της πρὸς τὸ Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων σὲ πρώτη φάση τὸ ποσὸ τῶν 50.000 εὐρώ.

Τὸ ἀπόγευμα ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας συναντήθηκε μὲ τὸν Διευθυντὴ Ἐκκλησιαστικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τοῦ Ἰσραήλ κ. Γκολάν. Στὴ συνέχεια ἔλαβε μέρος στὴν, ὑπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Εἰρηναῖο, Διαχριστιανικὴ Συνάντηση μὲ τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν Χριστιανικῶν Δογμάτων στὰ Ἱεροσόλυμα. Στὴ συνάντηση συμμετεῖχαν ὁ Λατῖνος Πατριάρχης Μιχαὴλ Σαμπάχ, ὁ Ἀρμένιος Πατριάρχης Τορκὸμ Ἀβέντις Μανουγκιάν καὶ ὁ Ἡγούμενος τοῦ Τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν Τζιοβάνι Μπαπιτσέλι. Τέλος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος συναντήθηκε μὲ τὸν βουλευτὴ κ. Ταρζοῦϊ, ἀρμόδιο γιὰ ἐκκλη-

σιαστικὰ θέματα τῆς Ὀργάνωσης γιὰ τὴν Ἀπελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης.

(11.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Διευκρινιστικὴ ἀνακοίνωση

Στὸν ἡμερήσιο Τύπο τῆς 10ης Ἀπριλίου ἐ.ἔ. δημοσιεύθηκε ἀνακοίνωση κάποιας κίνησης πολιτῶν μὲ τὴν ἐπωνυμία «Χριστιανο-Δημοκρατικὴ Ἐνωσις», ἡ ὁποία ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν δικηγόρο κ. Τάσο Παναγόπουλο.

Μὲ τὴν ἀνακοίνωση αὐτὴ προσκαλεῖται τὸ κοινὸ νὰ παραστῆ σὲ «συγκέντρωση συμπαράστασης στὸν Γενναϊότατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Χριστόδουλον γιὰ τὸν Ἱερό του Ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος» κ.λπ., τὸ μεσημέρι τῆς 14ης Ἀπριλίου σὲ ὀριζόμενο μὲ τὴν πρόσκληση αὐτὴ τόπο στὸ κέντρο τῶν Ἀθηνῶν.

Κατόπιν τούτου ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν δηλώνεται ρητὰ καὶ κατηγορηματικὰ ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε βρίσκεται αὐτὲς τὶς ἡμέρες σὲ ἐπίσκεψη ἀγάπης καὶ συμπαράστασης στὸ Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, οὐδεμία σχέση ἔχει μὲ τὴν κίνηση αὐτὴ, τὰ μέλη τῆς ὁποίας τοῦ εἶναι ἄγνωστα καὶ ἐνεργοῦν χωρὶς τὴ συγκατάθεσή του, πολλῶ δὲ μᾶλλον μὲ τὴν ὡς ἄνω ἐκδήλωση, στὴν ὁποία δὲν πρόκειται φυσικὰ νὰ συμμετάσχει οὔτε προσωπικῶς, οὔτε δι' ἐκπροσώπου.

(11.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Δηλώσεις Μακαριωτάτου – Τηλεγράφημα πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῶν Η.Π.Α.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὴν Ἁγία Πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος σὲ δηλώσεις του πρὸς ἐκπροσώπους τῶν Μ.Μ.Ε. ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ἢ ἐπίσκεψη ἀγάπης καὶ συμπαράστασης πρὸς τὸ Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων καὶ οἱ ἐπαφῆς ποὺ εἶχε κατὰ τὴ διάρκειά της «νὰ συμβάλουν στὸν τερματισμὸ τῆς ἄδικης αἱματοχυσίας, μὲ θύματα ἀθώους ἀνθρώπους, ἰδιαίτερα νέους καὶ γυναικόπαιδα». Ὁ Μακαριώτατος ἐπισήμανε μάλιστα ὅτι δὲν κατέστη δυνατὴ ἢ μετάβαση τοῦ ἰδίου καὶ τῆς Συνοδείας του στὴν

πόλη τῆς Βηθλεέμ, ἐξαιτίας τῆς μὴ λήψης σχετικῆς ἄδειας ἀπὸ τὶς ἰσραηλινὲς ἀρχές.

Τέλος, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἀπέστειλε λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἀναχώρησή του ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῶν Η.Π.Α. κ. Κόλιν Πάουελ:

«Κατὰ τὴν ἱστορικὴ ἐπίσκεψή σας στὸ Ἰσραὴλ καὶ τὴν Παλαιστίνη, πέραν τῶν ἄλλων καὶ ἐξόχως σημαντικῶν θεμάτων ποὺ ἀφοροῦν στὴν εἰρηνικὴ συμβίωση καὶ στὴν ἀσφαλὴ πορεία τῶν δύο ἱστορικῶν λαῶν αὐτῆς τῆς πολυπαθοῦς περιοχῆς, σπουδαῖο ζήτημα γιὰ τὴν Χριστιανοσύνη εἶναι ἡ ἀπόλυτη προστασία τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων καὶ ἡ διασφάλιση τοῦ προαιωνίου καθεστώτος τῶν Ἁγίων Τόπων.

Ἐλπίζουμε βάσιμα ὅτι ἡ παρουσία σας ἐδῶ, ὡς ἐκπρὸς σώπου τῶν Η.Π.Α., τὴν κρίσιμη αὐτὴ ὥρα θὰ προσφέρει τὸ ποθούμενο γιὰ ὅλους τοὺς δοκιμαζόμενους σκληρὰ κατοίκους αὐτῆς τῆς περιοχῆς».

(12.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐπιστολὴ τοῦ Nuncio Paul Tabet στὸν Μακαριώτατο

Τὸν βαθύτατο σεβασμὸ του, τὰ ἀδελφικά του αἰσθήματα καὶ τὶς εὐχαριστίες του πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον του νὰ τοῦ κοινοποιήσει ἀντίγραφο τῆς, μὲ ἡμερομηνία 8 Ἀπριλίου ἔ.ἔ., ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν Πρέσβη τοῦ Ἰσραὴλ στὴν Ἀθήνα κ. David Sasson ἐκφράζει μὲ ἐπιστολὴ του ὁ Μονσινιὸρ Paul Tabet, Nuncio τοῦ Βατικανοῦ στὴν Ἀθήνα.

Ὁ Μονσινιὸρ Tabet σημειώνει στὴν ἐπιστολὴ του ὅτι καὶ αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του ἐνημέρωσε γιὰ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μακαριωτάτου τὸν Πάπα Ἰωάννη – Παῦλο Β', ὁ ὁποῖος μοιράζεται τὴν ἀνησυχία καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὰ τραγικά γεγονότα ποὺ λαμβάνουν χώρα στοὺς Ἁγίους Τόπους κατὰ τὴ διάρκεια τῶν τελευταίων ἡμερῶν. Ἐπίσης ὑπογραμμίζει τὶς κινήσεις ποὺ ἔχουν ἤδη γίνει καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐκ μέρους του ἐπισήμανση τῆς ἀνάγκης νὰ ἐφαρμοστοῦν τὰ Ψηφίσματα τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τὸ Διεθνὲς Ἀνθρωπιστικὸ Δίκαιο καὶ νὰ γίνει ἀπόλυτα σεβαστὸ τὸ status quo τῶν Ἁγίων Τόπων.

(16.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐπίσκεψη στὸν Μακαριώτατο μελῶν τοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων Ὀλυμπιονικῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος δέχθηκε σήμερα στὶς 10.45 τὸ πρωῖ στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο σὲ ἐπίσκεψη μέλη τοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων Ὀλυμπιονικῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρόεδρο τοῦ Δ.Σ., Βουλευτὴ κ. Παναγιώτη Φασούλα.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συνάντησης, ὁ Μακαριώτατος χαρακτήρισε τοὺς ἀθλητὲς πρεσβευτὲς τῆς χώρας μας στὸν κόσμον καὶ πρότυπα γιὰ τοὺς νέους ἀνθρώπους, ὑπογραμμίζοντας ὅτι ἡ ἄθληση τοῦ σώματος εἶναι ἀλληλένδετη μὲ τὴν ἄσκηση τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος. Ἀνέφερε μάλιστα ὅτι ἡ ἐνασχόληση μὲ τὸν ἀθλητισμὸ προσφέρει δημιουργικὴ διέξοδο στὴ σημερινὴ νεολαία, ποὺ ἀπειλεῖται ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν μαστιγα τῶν ναρκωτικῶν. Τόνισε δὲ ὅτι οἱ μεγάλες ἐπιδόσεις, ποὺ πολλοὶ πλέον Ἕλληνες ἀθλητὲς ἐπιτυγχάνουν, εἶναι προϊόν σκληρῆς καὶ συστηματικῆς προσπάθειας, ἀλλὰ καὶ στερήσεων. Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἐπισήμανε ὅτι ὀλόκληρη ἡ ἀνθρωπότητα τιμᾷ τὴ χώρα μας, καθὼς αὐτὴ γέννησε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, καὶ εὐχήθηκε στοὺς ἀθλητὲς νὰ κάνουν καὶ τὸ 2004 τὴν Ἑλλάδα ὑπερήφανη γιὰ τὰ παιδιά τῆς, κατακτώντας ἀκόμη περισσότερα μετάλλια. Τέλος, ἀναφερόμενος στὴν πρόσφατη ἐπίσκεψη ἀγάπης καὶ συμπαράστασης στὸ Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, ἐξέφρασε τὴν ἀνησυχία του γιὰ τὶς ἐξελίξεις στὴν περιοχὴ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τονίζοντας ὅτι τὰ προβλήματα μεταξὺ τῶν λαῶν δὲ λύνονται μὲ τὴ βία καὶ ἐπισημαίνοντας τὴν ἀνάγκη ἐξεύρεσης ἐνὸς τρόπου εἰρηνικῆς καὶ ἀσφαλοῦς συμβίωσης. Ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε ἰδιαίτερα στὰ Πανάγια Προσκυνημὰ ποὺ βρίσκονται σὲ κίνδυνον, ἐνῶ κατέθεσε γιὰ μία ἀκόμη φορὰ τὴν ἀγωνία του γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου στὴ Βηθλεέμ.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ του ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων Ὀλυμπιονικῶν, Βουλευτὴς κ. Παναγιώτης Φασούλας εὐχαρίστησε τὸν Μακαριώτατο γιὰ τὶς θερμὲς εὐχὲς του καὶ ἀναφέρθηκε στὴ νέα πνοὴ ποὺ ὑπάρχει τὰ τελευταία χρόνια στὴν Ἐκκλησία, ἕναν μεγάλο ὀργανισμό, ὅπως εἶπε, μὲ σημαντικὲς δυνατότητες παρέμβασης, ποὺ συγκεντρώνει κοντὰ του ἕνα μεγάλο τμήμα τῆς νεολαίας. Ἐπίσης, ὁ κ. Φασούλας ἔκανε λό-

γο γιὰ τὴν ἀγαστή συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων «Ἀθήνα 2004», ἔθεσε τὶς ὑπηρεσίες τῶν Ὀλυμπιονικῶν στὴ διάθεση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο νὰ ἐπισκέπτονται τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τὸ χῶρο ποὺ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ἔχει παραχωρήσει γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ Σπιτιοῦ τῶν Ὀλυμπιονικῶν. Τέλος ὁ κ. Φασούλας συνεχάρη τὸν Μακαριώτατο γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὰ Ἱεροσόλυμα, χαρακτηρίζοντάς τιν «πολὺ μεγάλο ἐπίτευγμα».

Στὴ συνάντηση παρέστησαν οἱ Ὀλυμπιονίκες Τάσος Γαβρίλης, Πέτρος Γαλακτόπουλος, Συμεὼν Γεωργαράς, Ὀδυσσεὺς Ἐσκιτζόγλου, Γιώργος Ζαΐμης, Λεωνίδα Κόκκας, Κωνσταντῖνος Κοντομανώλης, Κωνσταντῖνος Λούδης, Γιώργος Μαυρωτᾶς, Νίκη Μπακογιάννη, Στέλιος Μυγιάκης, Τάσος Μωυσιάδης, Ἀναστάσιος Παπαναστασίου, Χρήστος Παπανικολάου, Εὐάγγελος Πάτρας, Γιώργος Ρουμπάνης, Γιώργος Χατζηγιαννίδης καὶ Εὐα Χριστοδούλου.

Κατὰ τὴν ἐξοδὸ του ἀπὸ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο ὁ κ. Φασούλας δήλωσε σὲ ἐκπροσώπους τῶν Μ.Μ.Ε., μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Σκοπὸς τοῦ Συλλόγου μας εἶναι, ἐνόψει τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τοῦ 2004, ποὺ ἀνοίγουν ἓνα μεγάλο πεδίο δράσης καὶ συνεννόησης, νὰ συναντηθοῦμε μὲ μεγάλους φορεῖς καὶ ὀργανισμοὺς, ὅπως εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἄλλωστε, ἓνας τεράστιος ἀριθμὸς ἀθλητῶν πιστεύει, προσεύχεται, νηστεύει καὶ θέλει νὰ γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο».

(18.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐπίσκεψη στὸν Μακαριώτατο τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Οὐκρανίας κ. Ἀνατόλι Ζλένκο

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος συναντήθηκε σήμερα στὶς 4.30 τὸ μεσημέρι στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο μὲ τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῆς Οὐκρανίας κ. Ἀνατόλι Ζλένκο, ὁ ὁποῖος πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴ χώρα μας. Τὸν κ. Ζλένκο συνόδευαν, μεταξὺ ἄλλων, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου του κ. Γελισιέφ, ὁ Διευθυντὴς τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Τρονένκο, ὁ Πρέσβης τῆς Οὐκρανίας στὴν Ἀθήνα κ. Κάλνικ καὶ ὁ Πρέσβης τῆς χώρας μας στὴν Οὐκρανία κ. Π. Γκούμας.

Κατὰ τὴ διάρκειά τῆς συνάντησης, ποὺ διήρκεσε πε-

νήντα λεπτά, ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε τὴ χαρὰ του γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του κ. Ζλένκο καὶ ὑπογράμμισε τοὺς ἱστορικοὺς δεσμοὺς πίστης, φιλίας καὶ ἀγάπης ποὺ συνδέουν τοὺς δύο λαοὺς καὶ τὶς δύο χῶρες. Τόνισε μάλιστα ὅτι ὁ Οὐκρανικὸς λαὸς, ποὺ ἔλαβε τὸν Χριστιανισμὸ καὶ τὸν πολιτισμὸ ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς προγόνους μας, προσέφερε πολὺτιμες ὑπηρεσίες στὸν ἐθνικοαπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρθηκε δὲ καὶ στὴν τελευταία του ἐπίσκεψη στὴν Οὐκρανικὴ Ἐκκλησία πέρυσι τὸν Αὐγούστο, ὅταν μετέφερε στὸ Κίεβο τὴν χαριτόβρυτη Κάρα τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἡ ὁποία ἐκτέθηκε σὲ προσκύνημα τῶν πιστῶν ἐπὶ δεκαήμερο, μετὰ τὴ σχετικὴ παράκληση τοῦ Προκαθημένου τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κ. Βλαδιμήρου καὶ τὴ συγκατάθεση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου. Ὁ Μακαριώτατος ὑπογράμμισε ὅτι θαύμασε τὴν πίστη καὶ τὸν σεβασμὸ τοῦ Οὐκρανικοῦ λαοῦ καὶ ἐκτίμησε τὴν ἀγάπη τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων. Ἐπίσης, τόνισε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στέκεται πάντα στὸ πλευρὸ τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας, προσφέροντας, μεταξὺ ἄλλων, ὑποτροφίες σὲ πολλοὺς νέους τῆς χώρας, προκειμένου νὰ σπουδάσουν Θεολογία στὴν Ἑλλάδα, καὶ φιλοξενώντας παιδιὰ ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸ στὶς κατασκηνώσεις Τῆς. Τέλος, ἐπισήμανε ὅτι προσεύχεται στοὺς δύσκολους αὐτοὺς καιροὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ εὐχεται ὁ Θεὸς νὰ ἀποτρέπει τὴ βία, τοὺς πολέμους καὶ τὴ δυστυχία.

Ἀπὸ τὴν πλευρά του ὁ κ. Ζλένκο ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησή του γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ συνάντησή του μὲ τὸν Μακαριώτατο, «μία προσωπικότητα σημαντικὴ καὶ γνωστὴ στὸν Οὐκρανικὸ λαό, τῆς ὁποίας οἱ δραστηριότητες καὶ πρωτοβουλίες γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης ἔχουν προκαλέσει αἴσθησι». Στὴ συνέχεια ὑπογράμμισε ὅτι ἀπὸ τὴν περίοδο ποὺ ἡ Οὐκρανία ἀνακηρύχθηκε ἀνεξάρτητο κράτος ἔχει ἀλλάξει στάση ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ τόνισε ὅτι «ὁ Πρόεδρος καὶ ἡ κυβέρνησις τῆς χώρας ἀποδίδουν ἰδιαίτερη σημασία στὴν περίπλοκη διαδικασία ἐνοποίησης τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, καθὼς ὁ Οὐκρανικὸς λαὸς ἔχει συνειδητοποιήσει ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχει μία ἐνωμένη Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία».

Ὁ Μακαριώτατος ἐπιβεβαίωσε μὲ τὴ σειρά του τὴν

μεγάλη ιστορική στροφή τῆς φίλης χώρας πρὸς τὶς παραδοσιακὲς πνευματικὲς ἀξίες, ἐνῶ ἐξέφρασε τὴν ἀγωνία καὶ τὴ λύπη του γιὰ τὴ διαίρεση ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἁγία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας. Ὅπως τόνισε, προσεύχεται γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητάς Της καὶ παρακολουθεῖ τὶς ἐξελίξεις, θεωρώντας ταυτόχρονα ὅτι ἡ λύση στὸ ὑπάρχον πρόβλημα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι οὔτε πολιτική, οὔτε λύση σκοπιμότητας, ἀλλὰ λύση ποὺ θὰ ἐδράζεται στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ εἶναι ἐνωμένη καὶ νὰ δίνει στὸ λαὸ τὸ μήνυμα αὐτῆς τῆς ἐνότητος, σημείωσε χαρακτηριστικά. Τέλος, ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐπισκεφθεῖ ἐκ νέου τὴν Οὐκρανικὴ Ἐκκλησία, κατόπιν σχετικῆς πρόσκλησης ποὺ τοῦ ἔχει ἀπευθύνει ἀπὸ πέρυσι ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κ. Βλαδίμηρος.

(18.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐγκαίνια ἐκθεσης θεολογικοῦ βιβλίου

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἐγκαίνιασε σήμερα στὶς 12.30 τὸ μεσημέρι στὴ Στοὰ τοῦ Βιβλίου ἐκθεση θεολογικοῦ βιβλίου μὲ θέμα «Πατέρες καὶ σύγχρονοι διάλογοι τῆς Ὁρθοδοξίας», τὴν ὁποία διοργανώνει ἡ Φιλεκαπαιδευτικὴ Ἐταιρεία.

Στὸ σύντομο χαιρετισμὸ του ὁ Πρόεδρος τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας καὶ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Καθηγητῆς κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης ἀναφέρθηκε στὸ διαχρονικὸ μήνυμα τῶν Πατερικῶν κειμένων ποὺ, ὅπως εἶπε, «ἀντιμετωπίζουν ὅλα τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο... καὶ καλὸν εἶναι νὰ διδάσκονται στὰ σχολεῖα». Σημείωσε δὲ ὅτι «ὁ λόγος τῶν Πατέρων ἀποτελεῖ τὴν Ὁρθόδοξη πρόταση, ποὺ εἶναι πρόταση ζωῆς», ἐνῶ ἐξῆρε τὴ στάση τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ ὁποῖος «ἔχει δίκιο νὰ στηλιτεύει κινήσεις ποὺ ὀδηγοῦν σὲ λανθασμένες θέσεις ποὺ πληρώνει ὁ τόπος».

Ὁ Μακαριώτατος συμφώνησε μὲ τὴν πρόταση τοῦ κ. Μπαμπινιώτη γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατερικῶν κειμένων στὰ σχολεῖα, ὑπογραμμίζοντας γιὰ ἄλλη μία φορὰ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίζεται γιὰ τὴ διατήρηση τῆς παράδοσής μας. «Γι' αὐτὸ φωνάζουμε γιὰ τὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων, γιὰ νὰ μὴν ἀρχίσει τὸ ξήλωμα,

γιὰ νὰ μὴν ἐπέλθει ἡ ἀφομοίωση. Ἐχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν πολιτικὴ ἡγεσία νὰ μὴν ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὸ λαϊκὸ αἶσθημα» τόνισε χαρακτηριστικά. Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρθηκε ἐπίσης σὲ πρόσφατη δημοσκόπηση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ 85% τῶν ἐρωτηθέντων διαφωνεῖ μὲ τὴν κατάργηση τῆς πρωτῆς προσευχῆς στὰ σχολεῖα καὶ τὸ 64% ἐπιθυμεῖ νὰ διδάσκεται ὑποχρεωτικά τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν σὲ αὐτά.

Ὁ Μακαριώτατος, ἀναφερόμενος στὸ θέμα τῆς ἐκθεσης, ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία οὐδέποτε ἀρνήθηκε ἢ φοβήθηκε τὸ διάλογο, ἐνῶ ἐπισημάνει ὅτι οἱ θεολογικοὶ διάλογοι μὲ τοὺς ἑτεροδόξους διεξάγονται κατόπιν Πανορθόδοξης συμφωνίας. Καὶ συνέχισε: «Εἶναι ἀδιανόητο γιὰ μία Ἐκκλησία, ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, νὰ ὑψώνει τείχη ἀπομονωτισμοῦ καὶ νὰ παύει νὰ διαλέγεται μὲ ἄλλους ἀνθρώπους... Ὅμως ὁ διάλογος αὐτὸς πρέπει νὰ διεξάγεται ὑπὸ τρεῖς προϋποθέσεις, τὴν ἀγάπη, τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ χρειάζεται μεγάλη παρρησία καὶ σθένος γιὰ νὰ τὴν ἐκφράζει κανεὶς καὶ ἐνώπιον τῶν ἄλλων δογμάτων καὶ θρησκείων νὰ ὑπερασπίζεται τὴν πίστη του, καὶ τέλος τὴν ἐγκαιρὴ ἐνημέρωση τοῦ πιστοῦ λαοῦ». Καταλήγοντας ὁ Μακαριώτατος σημείωσε ὅτι «ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μάχεται ὑπὲρ τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας».

Στὴν ἐκδήλωση, τὴν ὁποία πλαισίωσε βυζαντινὸς χορὸς μαθητῶν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ κ. Γεωργίου Ζησίμου, μίλησαν ὁ Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Στυλιανὸς Παπαδόπουλος καὶ ὁ Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης κ. Χρῆστος Κρικῶνης μὲ θέμα «Πατέρες καὶ διμερεῖς διαχριστιανικοὶ διάλογοι».

(22.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐγκαίνια Ἐκθεσης ἀγιογραφίας τῶν Ἐνοριακῶν Σχολῶν Ἀγιογραφίας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἡ θρησκεία εἶναι μία δεξαμενὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀντλεῖται πολιτισμός. Αὐτὸ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀμφισβητήσει». Τὴν ἐπισημάνση αὐτὴ ἔκανε χθὲς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἐγκαίνιαζοντας τὴν Ἐκθεση Ἀγιογραφίας τῶν Ἐνοριακῶν Σχολῶν Ἀγιογραφίας τῆς Ἱερᾶς

Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πού διοργανώνει τὸ Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ι.Α.Α. στὴ Σιβιτανίδειο Σχολή.

Ὁ Μακαριώτατος υπογράμμισε ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικὲς τέχνες ὑπηρετοῦν τὴν πίστη καὶ τὴν θρησκεία, ἐνῶ σημείωσε ὅτι χρειάστηκε μεγάλος ἀγώνας ἀπὸ μέρους τῶν Χριστιανῶν γιὰ τὴ διαφύλαξη καὶ καλλιέργεια τῆς Ἀγιογραφίας, «ἡ ὁποία ἔχει βαθύτατο θεολογικὸ ὑπόβαθρο καὶ δὲν συνδέεται μὲ τὴ ζωγραφικὴ». «Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Ἀγιογραφία», συνέχισε ὁ Μακαριώτατος, «ἐπικεντρώνεται στὴν ἀπόδοση τῶν πνευματικῶν καὶ ὄχι τῶν φυσικῶν διαστάσεων τοῦ Ἁγίου». Τέλος, τόνισε ὅτι ἡ ἄρνηση τῆς ἀπεικόνισης τοῦ Χριστοῦ ἰσοδυναμεῖ μὲ ἄρνηση τῆς ἀνθρώπινης φύσης τοῦ Θεανθρώπου.

Στὴν ἔκθεση, ἡ ὁποία θὰ διαρκέσει ἕως καὶ τὴν 27ῃ Ἀπριλίου ἐ.ἔ. (ῶρες λειτουργίας 10.00-14.00 & 17.00-21.00), συμμετέχουν μὲ ἔργα τους σπουδαστὲς Ἀγιογραφίας ἀπὸ 17 Ἐνοριακὲς Σχολὲς (ἐπὶ συνόλου 32) τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.
(23.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Δήλωση τοῦ Ἐκπροσώπου Τύπου τοῦ Μακαριωτάτου γιὰ τὸν δῆθεν κίνδυνο μετάδοσης ἐπιδημικῶν παθήσεων ἀπὸ τὴ Θεία Κοινωνία

Ὁ Ἐκπρόσωπος Τύπου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. π. Ἐπιφάνιος Οἰκονόμου, ἀπαντώντας σὲ ἐρωτήσεις δημοσιογράφων σχετικὰ μὲ τὸν κίνδυνο μετάδοσης ἐπιδημικῶν παθήσεων ἀπὸ τὴ Θεία Κοινωνία, δήλωσε τὰ ἀκόλουθα:

Εἶναι τουλάχιστον βλασφημία ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι, διὰ μέσου τῆς Θείας Κοινωνίας, εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθοῦν ἐπιδημικὲς παθήσεις καὶ νὰ τεθεῖ σὲ κίνδυνο ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ. Θυμίζω τὶς πρόσφατες ἐπιστημονικὲς γνωμοδοτήσεις, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες οὔτε ὁ τρομακτικὸς ἴος τοῦ AIDS δὲ μεταδίδεται μὲ τὴ Θεία Κοινωνία.

Ἀλλὰ, ἄς ἀφήσουμε τὶς ἐπιστημονικὲς θέσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι σαφεῖς ἐπὶ τοῦ θέματος. Διὰ τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ παρέχεται ζωὴ στοὺς πιστοὺς 20 αἰῶνες τώρα. Ποτὲ ἡ ἱστορία δὲν κατέγραψε κάτι περὶ τοῦ ἀντιθέτου. Σ' αὐτοὺς, λοιπόν, πού τεχνηέντως ἐπιχειροῦν νὰ ἐνσπείρουν φόβο, ἐνόψει μάλιστα καὶ τοῦ Πάσχα θυμίζω, μόνο πῶς, ἂν ὑπῆρχε τέτοιος κίνδυνος ὅλοι ἐμεῖς οἱ Ἱερεῖς πού καταλούμε τὴ Θεία κοινωνία, χωρὶς

προηγουμένως νὰ ξέρουμε ἂν οἱ πιστοὶ πού κοινωνήσαμε ἦταν ὑγιεῖς ἢ ὄχι, θὰ ἔπρεπε νὰ εἴμαστε νεκροὶ καὶ κυρίως οἱ Ἱερεῖς πού ὑπηρετοῦν στὰ σανατόρια κι ἐκεῖνοι πού ὑπηρετήσαν, κατὰ τὸ παρελθόν, στὰ λεπροκομεῖα.
(24.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἀνακοίνωση γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πρωταθλήματος Καλαθοσφαίρισης (Final Four) κατὰ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα. Παρέμβαση τοῦ Μακαριωτάτου

Σχετικὰ μὲ τὸν προγραμματισμὸ διεξαγωγῆς ἀγῶνων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πρωταθλήματος Καλαθοσφαίρισης (Final Four) κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδας, σημειώνονται τὰ ἀκόλουθα:

«Εἶναι ἀνεπίτρεπτο τὴν πιὸ Ἱερὴ καὶ Ἁγία Ἡμέρα τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδας, τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ, κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία μας μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα ἄκρας κατανύξεως καὶ χαρμολύπης βιώνει τὰ φρικτὰ Πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, προσδοκώντας τὴν Ἀνάσταση, νὰ ἔχει προγραμματιστεῖ ἡ διεξαγωγὴ στὴν Μπολόνια τῆς Ἱταλίας τῶν ἡμιτελικῶν ἀγῶνων γιὰ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Πρωτάθλημα Καλαθοσφαίρισης (Final Four), πολλῶ δὲ μᾶλλον ὅταν σὲ αὐτοὺς συμμετέχει καὶ ἑλληνικὴ ὁμάδα, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ ἐκφράσει τὴν ἐντονη διαμαρτυρία καὶ ἀντίθεσή της.

Ὅμως τὴν αὐτὴ διαμαρτυρία καὶ ἀντίθεση ὀφείλουν νὰ ἐκφράσουν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ὁ ἀρμόδιος γιὰ θέματα ἀθλητισμοῦ Ὑφυπουργὸς Πολιτισμοῦ κ. Γ. Κουράκης καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς FIFA καὶ τῆς Ε.Ο.Κ. κ. Γ. Βασιλακόπουλος.

Ἡ διεξαγωγὴ τῶν ἀγῶνων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πρωταθλήματος Καλαθοσφαίρισης θὰ μπορούσε νὰ μετατεθεῖ σὲ ἄλλες ἡμερομηνίες, προκειμένου νὰ μὴ θιγῇ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ διαφυλάσσεται, ὅπως ἀκριβῶς διαφυλάσσεται τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα ἑτεροδόξων καὶ ἑτεροθρήσκων στὴ Γηραιὰ Ἡπειρο».

Γιὰ τὸ ὅλο ζήτημα ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἐπικοινωνήσε τηλεφωνικὰ τόσο μὲ τὸν ἀρμόδιο γιὰ θέματα ἀθλητισμοῦ Ὑφυπουργὸ Πολιτισμοῦ κ. Γ. Κουράκη, ὅσο καὶ μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς FIFA καὶ τῆς Ε.Ο.Κ. κ. Γ. Βασιλακόπουλο. Ὁ μὲν κ. Κουράκης υπογράμμισε στὸν Μα-

καριώτατο ὅτι θὰ κάνει ὅ,τι εἶναι δυνατόν προκειμένου νὰ μετατεθοῦν οἱ ἡμερομηνίες διεξαγωγῆς τῶν ἀγώνων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πρωταθλήματος Καλαθοσφαίρισης, ὁ δὲ κ. Βασιλακόπουλος ἐπίσημανε ὅτι εἶχε ἐκφράσει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ἀντίθεσή του καὶ ὅτι συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τὶς ἀπόψεις τοῦ Μακαριωτάτου.

(24.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐπιστολὴ Μακαριωτάτου πρὸς τὸν Μακ. Πατριάρχη Ἱεροσολύμων, τὸν Πρωθυπουργὸ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Παλαιστινιακῆς Ἀρχῆς

Ἐνόψει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἀπέστειλε πρὸς τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Εἰρηναῖο, τὸν Πρωθυπουργὸ τοῦ Ἰσραὴλ κ. Ἀριὲλ Σαρὸν καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Παλαιστινιακῆς Ἀρχῆς κ. Γιάσερ Ἀραφὰτ τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου τῆς Βηθλεὲμ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ Πανάγια Προσκυνήματα καὶ ἀντιπροσωπεύει ἓνα ἀπὸ τὰ ἱερὰ σύμβολα τῆς Χριστιανοσύνης παγκοσμίως. Καθὼς πλησιάζουμε πρὸς τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἑβδομάδα, ἀποκορύφωση τῆς ὁποίας εἶναι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Θεανθρώπου γιὰ ὁλόκληρο τὸν Ὁρθόδοξο Χριστιανικὸ κόσμο, τὸ Προσκύνημα αὐτό, ὁ τόπος γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει ἀπροσπέλαστος γιὰ τοὺς πιστοὺς, εὐρίσκόμενος στὸ μάτι τοῦ κυκλώνα, πού, σύμφωνα μὲ τὴν προσωπικὴ μαρτυρία μιᾶς Βρετανίδας δημοσιογράφου, «σάρωσε τὴ ζωὴ τοῦ καθενὸς στὴν Ἁγία Πόλη, ἀφήνοντας πίσω του τὴν καταστροφὴ καὶ τὸ μίσος».

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀνησυχεῖ βαθύτατα γιὰ τὴ διακύβευση τῆς περιφερειακῆς εἰρήνης καὶ ἔχει ἐπανειλημμένα καταδικάσει κάθε μορφή βίας καὶ τρομοκρατίας ἐναντίον ἀνθρώπων, ἀνεξαρτήτως θρησκευόμετος ἢ ἐθνικότητας. Γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἡ προσβολὴ κατὰ τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου συνιστᾷ προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ, κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ ὁποίου ἔχουμε ὅλοι πλαστεῖ. Συνεπῶς ἡ πρόσφατη ἔκρηξη μίσους ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῆς μισανθρωπίας πρέπει νὰ καταδικαστεῖ, εἴτε πρόκειται γιὰ βομβιστικὲς ἐπιθέσεις αὐτοκτονίας κατὰ Ἰσραηλινῶν πολιτῶν καὶ ἀντισημιτικὲς πράξεις, εἴτε πρόκειται γιὰ σφαγὲς Παλαιστινίων προ-

σφύγων ἢ αὐθαίρετες καταστροφὲς τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς περιουσίας τους.

Στὴν προσπάθειά Της νὰ προσφέρει ἀνακούφιση καὶ συμπαράσταση στὰ πολλὰ θύματα τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνέστησε τὴν ὀργάνωση «Ἀλληλεγγύη», τῆς ὁποίας ἀποστολὴ εἶναι ἡ προσφορὰ κάθε δυνατῆς βοήθειας σὲ ἐμπερίστατους ἀδελφούς ὅπου καὶ ἂν αὐτοὶ δοκιμάζονται. Ἡ «Ἀλληλεγγύη» διευθύνεται καὶ στελεχώνεται ἀπὸ ἐπαγγελματίες καὶ ἐθελοντὲς πού, ἐνόψει τῶν τραγικῶν γεγονότων στὴν Παλαιστίνη, θέτουν τώρα ἑαυτοὺς στὴ διάθεση τοῦ Ὁρθόδοξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν φορέων πού Αὐτὸ θὰ ὑποδείξει καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ προσφέρουν ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίες, προκειμένου νὰ συμβάλουν στὴν ἀνακούφιση τοῦ πόνου.

Ἐνόψει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει ἔκκληση πρὸς τὴν κυβέρνηση καὶ τὶς ἐνοπλές δυνάμεις τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραὴλ, ὡς ἐνδειξὴ τοῦ σεβασμοῦ τους πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς πιστοὺς ἀνὰ τὴν ὑφήλιο, νὰ ἐπιτρέψουν τὴν παράδοση τροφίμων καὶ ἄλλων εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης πού προσφέρονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας, στοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν πού νομίμως φυλάττουν καὶ προστατεύουν τὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου στὴν Ἁγία Πόλη τῆς Βηθλεὲμ, καθὼς καὶ σὲ ὅσους ἔχουν ἀνάγκη σὲ ὅλη τὴν περιοχὴ.

Προσευχόμεθα γιὰ τὴν εἰρήνευση στοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ τὴν ἄρση τοῦ τραγικοῦ ἀδιεξόδου πού κρατᾷ σὲ μεγάλη ἀγωνία ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα».

(25.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

**Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου
στὸ Νοσοκομεῖο Παίδων «Ἀγλαΐα Κυριακοῦ»**

Κοντὰ στὰ παιδιὰ πού πάσχουν καὶ ἔχουν ἀνάγκη, περισσότερο ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλον, τὴν εὐαισθησία, τὴν ἀγάπη καὶ τὴ στοργὴ μας, βρέθηκε σήμερα στὶς 10 τὸ πρωὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὸ Νοσοκομεῖο Παίδων «Ἀγλαΐα Κυριακοῦ».

Ὁ Μακαριώτατος, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὸ Ὀγκολογικὸ Τμῆμα, τὴν Μονάδα Τεχνητοῦ Νεφροῦ, τὴν Μονάδα Ἐντατικῆς Παρακολούθησης Πρώρων Νεογνῶν καὶ πολλοὺς θαλάμους, εὐχήθηκε στοὺς μικροὺς ἀσθε-

νεῖς «Καλή Ἀνάσταση» μαζί με τίς οικογένειές τους και μέσα στην πνευματική οικογένεια τῆς Ἐκκλησίας μας, και ταχεία ἀνάρρωση, προσφέροντάς τους πασχαλινὰ δῶρα που ἔτοιμασε τὸ Ἐνοριακὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Αἰκατερίνης Πετραλώνων. Ἐπίσης, ὁ Μακαριώτατος συνεχάρη τὸν Διοικητὴ τοῦ Νοσοκομείου κ. Δ. Πεπελάση, τὴν Διευθύντρια κ. Ἰ. Δεσποινιώτη και τὸ ἐπιστημονικό, νοσηλευτικό και βοθητικό προσωπικό για τὴν μεγάλη ἀφοσίωση που ἐπιδεικνύουν στὰ δύσκολα καθήκοντά τους.

(29.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Και στὸ Λαϊκὸ Νοσοκομεῖο

Κοντὰ στοὺς συνανθρώπους μας που νοσηλεύονται στὸ Λαϊκὸ Νοσοκομεῖο βρέθηκε σήμερα στὶς 10.00 τὸ πρωῖ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

Ὁ Μακαριώτατος, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὴν Α΄ Χειρουργικὴ Κλινικὴ τοῦ Νοσοκομείου, τὸν Τομέα Μεταμοσχεύσεων Νεφροῦ και τὸ Τμῆμα Παθολογικῆς Φυσιολογίας, εὐχήθηκε στοὺς πάσχοντες ἀδελφούς μας «Καλή Ἀνάσταση» και ταχεία ἀνάρρωση, καλώντας τους νὰ ἐπιδεικνύουν κουράγιο τίς δύσκολες αὐτὲς στιγμὲς που περνοῦν, μακριὰ ἀπὸ τὰ σπίτια τους, χωρὶς νὰ χάνουν τὴν πίστη τους στὸν Θεό. Τοὺς προσέφερε δὲ πασχαλινὰ δῶρα που ἔτοιμασαν τὰ Ἐνοριακὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα τῶν Ἱ. Ναῶν Ἁγ. Θεράποντος Ζωγράφου και Ἁγ. Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων. Ὁ Μακαριώτατος συνεχάρη τὸν Διοικητὴ τοῦ Νοσοκομείου κ. Σπ. Μακρυγιώργο και τὸ ἐπιστημονικό, νοσηλευτικό και βοθητικό προσωπικό για τίς προσπάθειες που καταβάλλουν, πέρα ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ στενοῦ ἐπαγγελματισμοῦ, νὰ διακονοῦν τοὺς πάσχοντες συνανθρώπους μας με ἀγάπη, στοργὴ και ἀφοσίωση.

(30.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐκδήλωση για τοὺς ὀδοντιάτρους

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος με τὴν εὐκαιρία τῆς

μνήμης τοῦ Ἁγίου Ἀντύπα ἐπισκόπου Περγάμου και προστάτη τῶν ὀδοντιάτρων, ὀργανώνει ἐκδηλώσεις πρὸς τιμὴ τοῦ ὀδοντιατρικοῦ κόσμου τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως. Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος και Ἄλμυροῦ και ὁ Ὄδοντιατρικὸς Σύλλογος Βόλου τιμώντας τὴν Ἱερὰ Μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἀντύπα, ἐπισκόπου Περγάμου, προστάτου τῶν Ὄδοντιάτρων, πραγματοποιεῖ εἰδικὴ ἐκδήλωση τὴν Τετάρτη 10 Ἀπριλίου 2002 στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος και ὥρα 7.00 μ.μ., σύμφωνα με τὸ ἀκόλουθο πρόγραμμα:

7.00 μ.μ. Ἑσπερινὴ Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία στὸ Ἱερὸ Παρεκκλήσιο τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου «Παναγία ἡ Γλυκοφιλοῦσα», ἱερουργοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος και Ἄλμυροῦ κ.κ. Ἰγνατίου.

8.00 μ.μ. Χαιρετισμὸς ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τοῦ Ὄδοντιατρικοῦ Συλλόγου Βόλου κ. Δημήτριο Παπαγεωργίου.

Ὁμιλία τῆς κ. Μερόπης Σπυροπούλου Καθηγήτριας Ὀρθοδοντικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν με θέμα: «Ἡ γλώσσα τῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ ἱατροῦ και ἀσθενοῦς».

Κλείσιμο ἐκδηλώσεως ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη.

Παράθεση μικρῆς Δεξίωσης.

Βαπτίσεις τσιγγανοπαίδων στὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἁγίου Σπυριδωνος Νέας Ἰωνίας

Τὴν Τετάρτη 10 Ἀπριλίου 2002 και ὥρα 10.00 στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Σπυριδωνος Νέας Ἰωνίας θὰ γίνεῖ ὁμαδικὴ Βάπτιση ἑπτὰ Τσιγγανοπαίδων ἀπὸ τὸ Ἀλιβέρι Νέας Ἰωνίας. Ἡ πρωτοβουλία τῆς Βάπτισης ἀνήκει στὸ 10ο Δημοτικὸ Σχολεῖο Νέας Ἰωνίας, τὸ ὁποῖο, σὲ συνεργασία με τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Δημητριάδος, θέλησε νὰ βαπτίσει τὰ παιδιὰ αὐτά, τὰ ὁποῖα εἶναι μαθητὲς ἢ ἀδέλφια μαθητῶν. Ἀνάδοχοι θὰ γίνουν δάσκαλοι τοῦ Σχολείου, καθὼς και συνεργάτες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος. Τὴν Βάπτιση θὰ τελέσει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Ἰγνατίος και θὰ παραβρεθοῦν οἱ δάσκαλοι και μαθητὲς τοῦ 10ου Δημοτικοῦ Σχολείου, καθὼς και Ἀρχὲς τῆς περιοχῆς μας.

(9.4.2002)

Ἐκδήλωση για τὸν Παπαδιαμάντη

Μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ διαγωνισμοῦ γραπτῶν δο-

κιμίων καὶ τὴν βαθμολόγηση τῶν γραπτῶν ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη Δημητριάδος ὀργανώνει γιὰ τὴν βράβευση τῶν μαθητῶν εἰδικὴ ἐκδήλωση στὸ Πνευματικὸ Κέντρο (Κ. Καρτάλη – Γαζῆ), τὸ Σάββατο 13 Ἀπριλίου, ὥρα 7.30 μ.μ. Σ' αὐτὴν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Ἰγνάτιος καὶ Ἀρχεὺς τῆς περιοχῆς μας θὰ βραβεύσουν τοὺς 12 πρῶτους μαθητὲς. Ἐπίσης θὰ δοθεῖ εἰδικὴ παράσταση μὲ τὰ ἔργα τοῦ Παπαδιαμάντη «Ἡ Σταχομαζώχτρα» καὶ «Ἀπόλαυσις στὴ γειτονιά» ἀπὸ μέλη τοῦ Συνδέσμου Νέων τῆς Ἱ. Μ. Δημητριάδος καὶ μαθητὲς Λυκείου, μὲ ἐπιμέλεια τοῦ γνωστοῦ σκηνοθέτη Γιάννη Τράντα καὶ θὰ παρουσιαστῆ εἰδικὴ ἔκθεση μὲ ὑλικὸ γιὰ τὸν συγγραφέα Παπαδιαμάντη, παραχωρημένη ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Κέντρο Βιβλίου.
(11.4.2002)

Ὀλοκληρώνονται τὰ Ἑσπερινὰ κηρύγματα
τοῦ Σεβασμιωτάτου

Τὴν Κυριακὴ 21 Ἀπριλίου 2002, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος στὶς 6.30 μ.μ. μετὰ τὸ πέρας τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Νικολάου Βόλου θὰ ὀλοκληρώσει τὴ φετινὴ σειρὰ τῶν ἐβδομαδιαίων ἑσπερινῶν κηρυγμάτων του ποὺ εἶχαν θέμα τὴν Θεία Εὐχαριστία.

Θεολογικὸ Σεμινάριο ἀπὸ τὸν Σύνδεσμο Νέων

Ὁ Σύνδεσμος Νέων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος διοργανώνει θεολογικὸ Σεμινάριο μὲ θέμα «Πλοῦτος & Ἐκκλησία». Τὸ Σεμινάριο εἶναι ἐβδομαδιαῖο καὶ θὰ γίνεῖ στὸ Νεανικὸ Κέντρο τῆς Ἱ.Μ. Δημητριάδος (Βασσάνη 63). Γιὰ περισσότερες πληροφορίες μπορεῖτε νὰ ἐπικοινωνεῖτε στὰ τηλέφωνα 0421090127 & 0421061700.
(19.4.2002)

Ἡμερίδα γιὰ τὶς πρεσβυτέρες

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος στὰ πλαίσια τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητάς της διοργανώνει γιὰ αὔριο Τρίτη 16 Ἀπριλίου 2002 ἡμερίδα γιὰ τὶς πρεσβυτέρες τῆς μητροπολιτικῆς μας περιφέρειας. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἡμερίδας ποὺ θὰ διεξαχθεῖ στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Ἀναργύρων Βόλου ἔχει ὡς ἐξῆς:

5:00 μ.μ. Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου στὸ Ἱερὸ Παρεκκλήσιο τῶν τοπικῶν Ἁγίων.

6:00 μ.μ. Εἰσήγηση τῆς πρεσβυτέρας Σοφίας Δορμπαράκη μὲ θέμα: «Ἡ πρεσβυτέρα ὡς μητέρα στὴν οἰκογένεια καὶ τὴν ἐνορία».

7:00 μ.μ. Συζήτηση ἐπὶ τῆς εἰσηγήσεως, σύνοψη συμπερασμάτων, παράθεση δείπνου.
(15.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἱερὰ Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Τυρνάβου

Μία νέα φιλανθρωπικὴ δραστηριότητα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Τυρνάβου ξεκίνησε καὶ ἐπισημως τὴ λειτουργία της, τὸ Σάββατο 6 Ἀπριλίου, μὲ τὸν Ἁγιασμὸ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ νέου Εὐαγοῦς Ἰδρύματος τοῦ Συσσιτίου ἀπόρων, μὲ τὴν ἐπωνυμία «Ὁ Ἐπιούσιος».

Τὰ Ἐγκαινία τελέσθηκαν μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Λαρίσης & Τυρνάβου κ. Ἰγνάτιο, τὸν ἐμπνευστὴ τοῦ ὅλου ἔργου, παρουσία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος & Φαναριοφερσάλων κ. Θεοκλήτου, καὶ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν τῆς περιοχῆς.

Ἡ παρουσία τοῦ κόσμου, παρ' ὅλες τὶς ἄσχημες καιρικὲς συνθῆκες, ἦταν παραπάνω ἀπὸ συγκινητικὴ. Περισσότεροι ἀπὸ 2000 ἄνθρωποι κατέκλυσαν –τὸ πολὺ μικρὸ ὅπως ἀποδείχθηκε– «σπίτι» τῶν ἀπόρων ἀδελφῶν μας.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας συγκινημένος, εὐχαρίστησε ὅλους γιὰ τὴν παρουσία τους καὶ τὴ συμβολή τους στὴ νέα αὐτὴ φιλανθρωπικὴ δραστηριότητα τῆς Μητροπόλεως καὶ τοὺς κάλεσε ὅλους νὰ τὴν ἀγαπήσουν καὶ νὰ τὴ στηρίξουν, ὅπως ἔχουν πράξει καὶ στὰ ἄλλα ἔργα ἀγάπης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Στὸ Συσσίτιο τῆς Μητροπόλεως θὰ σιτίζονται καθημερινῶς 100 ἄποροι ἀδελφοί, ἐνῶ ἄλλοι 50 θὰ μποροῦν νὰ προμηθεύονται τὸ φαγητὸ στὸ σπίτι τους. Τὴ λειτουργία τοῦ Συσσιτίου τὴν ἔχουν ἀναλάβει οἱ ἐνορίες τῆς πόλεώς μας καὶ στηρίζεται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὸν ἐθελοντισμὸ.

Ἱερὰ Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Μὲ θέμα: «Παιδαγωγικὲς παρακαταθήκες τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου στὰ θέματα τῆς νεότητος» ἔγινε στὶς 1-4-2002 στὸν Ἱ. Καθεδρικὸ Ναὸ τοῦ Τιμίου Προδρόμου

Ἀπὸ τὸν ἁγιασμὸ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Εὐαγοῦς Ἰδρύματος «ὁ Ἐπιούσιος» (6.4.2002) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης.

Νεαπόλεως ἱερατικὴ σύναξη μὲ ὁμιλητὴ τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννη, Καθηγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης.

Κύρια σημεῖα τῆς εἰσηγήσεως ἦταν:

1. Ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς θέσεώς του εἶναι παιδαγωγὸς (οἰκογένεια, ἐνορία, ἐξομολόγησις).
2. Περιορισμὸς τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων μεταξὺ παιδαγωγοῦ καὶ παιδαγωγουμένου λόγῳ ἐπιρροῆς συγχρόνων μηνυμάτων (τηλεόραση, internet).
3. Ἐναρξη ἀγωγῆς ἀπὸ τὴν πρώτη ἡλικία (εὐπλαστον παιδικῆς ψυχῆς).
4. Ἡ ἐκ μέρους τοῦ παιδαγωγοῦ αὐστηρὴ ἐπιτήρηση τῶν αἰσθητηρίων γιὰ τὴν πρόληψη λογισμῶν καὶ αἰσchrῶν πράξεων.
5. Ἡ κληρονομικότητα δὲν εἶναι καθοριστικὸς παράγων παιδαγωγίας.
6. Ὁ καθοριστικῆς σημασίας παράγων «Μητέρα» ὡς πρώτη παιδαγωγοῦ καὶ τὸ χάρισμα τῆς παιδοτροφίας,

ὡς ἔργο οὐσιαστικῆς προσφορᾶς στὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν Ἐκκλησία.

7. Τὰ διορθωτικὰ μέσα τῆς παιδαγωγίας καὶ ἡ παράλληλη ἐφαρμογὴ τῆς ἐπιείκειας.

8. Ἡ παιδαγωγία πρὸ τοῦ γάμου διὰ τῆς ἐγκρατείας.

9. Ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ὁ πνευματικὸς κατάρτισμός τῶν νέων ὡς ἀπαραίτητος προϋπόθεσις προόδου.

10. Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες ὑπῆρξαν διαχρονικοὶ διδάσκαλοι στὴν Οἰκουμενικὴ διάσταση τῆς παιδαγωγίας καὶ παραμένουν μετὰ ἀπὸ 16 αἰῶνες σύγχρονοι, ἐπεὶ εἶχαν ἀγιότητα βίου καὶ τοὺς κατήυθνε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἀκολούθησε συζήτηση καὶ ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις. Τὸν ὁμιλητὴ εὐχαρίστησε γιὰ τὴν εὐγενικὴ του ἀνταπόκριση στὸ κάλεσμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ. Διονύσιος.

(1.4.2002)

π.Ν.Κ.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Σμύρνης

Νὰ ἀνανεώσουμε τὴν πίστη στὸ Χριστὸ καὶ τὴν ἀγάπη στὴν Ἐκκλησία, καὶ νὰ συνεχίσουμε νὰ τὴν θεωροῦμε ἀδιαπραγμάτευτη καὶ ἀναπαλλοτρίωτη στὰ χρηματιστήρια τοῦ ὑλισμοῦ, κάλεσε ὅλους ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίας Τριάδος Ἀργυρουπόλεως, ὅπου τέλεσε τὴν Θεία Λειτουργία.

Σήμερα συμπληρώνονται τέσσερα χρόνια ἀπὸ τὴν ἐκλογή τοῦ Μακαριωτάτου, καὶ μὲ τὴν ἀφορμὴ αὐτή, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ζήτησε ἀπὸ τὸν εὐνοημένο —ὅπως εἶπε— λαὸ μας, ν' ἀγαπᾶ τὸ Χριστὸ καὶ τὴν πατρίδα, καὶ νὰ φυλάξει τὸν μεγάλο θησαυρό, τὴν πνευματικὴ μας κληρονομία, τὴν κορύφωση τῆς ὁποίας θὰ ζήσουμε τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα.

«Εἶναι δυστυχισμένοι αὐτοὶ ποὺ δὲν ἔχουν γευθεῖ καὶ δὲν ἔχουν νοιώσει τὴν γλύκα ποὺ χαρίζει ὁ Θεός», εἶπε χαρακτηριστικὰ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

Ὁ Μακαριώτατος κάνοντας ἓνα παραλληλισμὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴ σημερινή, εἶπε ὅτι τὴν ἀπογοήτευση ποὺ ἐνοιωθαν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, τὴν βιώνουμε καὶ σήμερα καθὼς μπορεῖ στὴ χώρα μας καὶ στὴν Εὐρώπη νὰ μὴν στερούμεθα τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, δὲν εἴμαστε ὅμως εὐτυχισμένοι. Ἡ ἀνεργία, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἐγκληματικότητα, ἡ βία, ἡ τρομοκρατία, ἡ ἔλλειψη ἐντιμότητας, εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος νοιώθει ἀνεσιτότητα καὶ ἀνασφάλεια, καὶ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη ν' ἀναζητήσει νέα ἐρείσματα.

«Ὅμως ὑπάρχει ἐλπίδα», συνέχισε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, «καθὼς τὰ τελευταῖα χρόνια βλέπουμε ὅτι στὴν πατρίδα μας παρατηρεῖται μία στροφή πρὸς τὴν Ἐκκλησία, ιδιαίτερα μεταξὺ τῶν νέων ἀνθρώπων, ποὺ κατακλύζουν τοὺς ναοὺς, ποὺ νηστεύουν, ποὺ ἡ λατρεία μιλά στὴν καρδιά τους».

«Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχουμε στενὸ σύνδεσμο μὲ τὴν Ἐκκλησία. Σὲ καμιά χώρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως δὲν τὸ βρίσκουμε αὐτό», εἶπε ὁ Μακαριώτατος καὶ ἀναφέρθηκε στὶς δημοσκοπήσεις, σύμφωνα μὲ τίς ὁποῖες ἡ Ἐκκλησία εἶναι μεταξὺ τῶν πρώτων θεσμῶν ποὺ ἐμπιστεύονται οἱ Ἕλληνες.

«Ὁ Νυμφίος θὰ προβάλλει ὡς ὁ ἐρχόμενος πρὸς τὸ ἐκούσιον πάθος. Δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Κάντε τὸν Χριστὸ οὐσιαστικὸ

Ἀρχηγὸ καὶ Κυβερνήτη τῆς ζωῆς σας», κατέληξε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

(28.4.2002)

(Ἐκ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Τριάδος Ἀργυρουπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικαίας

Σήμερα 12 Ἀπριλίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικαίας κ. Ἀλέξιος, στὰ πλαίσια τῶν ποιμαντικῶν του ἐπισκέψεων ἐν ὄψει τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ἐπεσκέφθη τὸ Γ' Γυμνάσιο Χαϊδαρίου, ὅπου ἐτέλεσε τὴν Ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Θεοτόκου, εἰδικὰ γιὰ τοὺς μαθητὲς καὶ τοὺς καθηγητὲς τοῦ Σχολείου.

Τὰ παιδιὰ παρακολούθησαν μὲ ιδιαίτερη κατάνυξη τὴν ὁμορφὴ αὐτῆς ἀκολουθίας καὶ συνέψαλαν μὲ τὸν Σεβασμιώτατο, ὁ ὁποῖος στὸ τέλος ὡμίλησε μὲ ιδιαίτερη ἀγάπη στὰ παιδιὰ τόσο γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας ὅσο καὶ γιὰ τὰ σύγχρονα προβλήματα ποὺ τὰ ἀπασχολοῦν.

(12.4.2002)

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικαίας

Περισσότερα ἀπὸ 2000 δέματα μὲ εἶδη διατροφῆς, κρέας, λάδι, γάλα, ζυμαρικά, εἶδη ἐνδύσεως καὶ γλυκίσματα, καθὼς καὶ Πασχαλινὰ δῶρα καὶ λαμπάδες γιὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ, μοίρασε τὴν Παρασκευὴ 26 Ἀπριλίου, τὴν Μ. Δευτέρα καὶ Μ. Τρίτη τὸ πρωῖ, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικαίας κ. ΑΛΕΞΙΟΣ σὲ ἰσάριθμες οἰκογένειες —ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύτεκνες— τῆς ποιμαντικῆς δικαιοδοσίας τῆς Μητροπόλεώς του, ποὺ μαστίζονται ἀπὸ ἔντονα προβλήματα φτώχειας καὶ ἀνεργίας.

Σὲ τρεῖς μεγάλες συγκεντρώσεις, στὸ Ἐπισκοπεῖο τὴν Παρασκευὴ, στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τῆς Μητροπόλεως στὴ Νίκαια χθές, καὶ στὸν Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου στὸ Πέραμα σήμερα, ποὺ προσέλαβαν πανηγυρικὸ χαρακτήρα, ὁ Σεβασμιώτατος μὲ διάκριση καὶ θερμὴ πατρικὴ στοργὴ ἐπικοινωνήσε προσωπικὰ μὲ τὰ πνευματικὰ του παιδιὰ, καὶ συνώδευσε τὰ δῶρα ποὺ ὁ ἴδιος μοίρασε σὲ ὅλους, μὲ τὴ διαβεβαίωση, ὅτι θὰ ἔχουν τὴν ἀρωγὴ καὶ τίς προσευχὲς τῆς Μητέρας Ἐκκλησίας σὲ ὅλες τίς δύσκολες στιγμὲς τῆς ζωῆς τους.

(30.4.2002)

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Σε αντίσταση κατά τῆς διαφθορᾶς, τῆς σήψης καὶ τῆς ἀδικίας, ποῦ ἐπικρατοῦν στὶς σύγχρονες κοινωνίες, κάλεσε κλῆρο καὶ λαὸ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος προέστη σήμερα τὸ πρωὶ τῆς Πολυαρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας στὸν Καθεδρικό Ἱ. Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Λαμίας, πλαισιούμενος ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Φθιώτιδος κ. Νικόλαο, Καρπενησίου κ. Νικόλαο καὶ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Σαλῶνων κ. Θεολόγο, μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων ποῦ εἶναι ἀφιερωμένες στὸν Ἀθανάσιο Διάκο.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρθηκε στοὺς ἀγῶνες καὶ στὴ δυναμικὴ παρουσία τοῦ κλήρου, μέλος τοῦ ὁποῖου ἦταν καὶ ὁ Ἀθανάσιος Διάκος, ὑπογραμμίζοντας τὴ στενὴ σχέση κλήρου καὶ λαοῦ ποῦ ὑπάρχει στὴν πατρίδα μας. «Ἄν θέλουμε νὰ τιμήσουμε τὸν Ἀθανάσιο Διάκο, πρέπει νὰ τὸν μιμηθοῦμε στὸ πνεῦμα τῆς ἀντίστασης, τῆς αὐτοσυνειδησίας, τῆς ἀγωνιστικότητας καὶ τοῦ ὁράματος» τόνισε χαρακτηριστικὰ ὁ Μακαριώτατος. Καὶ συνέχισε: «Ὁ Ἀθανάσιος Διάκος ἦταν κατ' ἐξοχὴν ἀντιστασιακός. Ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους ἔχει ἀνάγκη καὶ ἡ ἐποχὴ μας, ποῦ νὰ λένε ὄχι στὴ διαφθορά, στὴ σήψη, στὴν ἀδικία καὶ σὲ ὅ,τι συνιστᾷ ἰδιοτέλεια καὶ ἐκμετάλλευση».

Ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε ἐπίσης στὶς πιέσεις ποῦ ἀσκούνται σὲ βᾶρος τῆς ἐθνικῆς μας ἀξιοπρέπειας, ἐνῶ ἐπαίνεσε τὴν κυβέρνηση ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντιπολίτευση, γιατί ὕψωσαν, ὅπως εἶπε, τὸ ἀνάστημά τους στὸ θέμα τοῦ εὐρωστρατοῦ.

Τέλος, ἀπευθυνόμενος στὸ λαὸ τῆς Φθιώτιδος, ἔκανε λόγο γιὰ τὴν ἀνάγκη διατήρησης τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας, τῆς παράδοσής μας καὶ τῆς γλώσσας μας, τονίζοντας ὅτι «ἐὰν ἔχουμε κάτι νὰ προβάλλουμε στὴν διεθνή κοινότητα εἶναι ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ ἰδανικά, αὐτὰ τὰ ἰδεῶδη καὶ αὐτὰ τὰ ὁράματα, γιὰ μιὰ ζωὴ ποῦ εἶναι διαποτισμένη ἀπὸ τὶς ἠθικὲς ἀρχές καὶ ἀξίες αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ, ποῦ γεννήθηκε καὶ ἀναπτύχθηκε σ' αὐτὸ τὸ ἔθνος».

(21.4.2002)

(Ἐκ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐπιμορφωτικὸ Σεμινάριο ἐκμαθήσεως
ἐλληνικῆς γλώσσας

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Χρυσόστομος, ἔχοντας ἀντιληφθεῖ τὴν ἀνάγκη γιὰ ὅσο τὸ δυνατόν ἀρτιότερα σὲ μορφωτικὸ ἐπίπεδο στελέχη τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μετὰ τὴν σύσταση τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 221/124/22-1-2002 Ἐγκυκλίου Σημειώματός Της, ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν Εἰδικοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Σεμιναρίου Ἐκμαθήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας γιὰ τοὺς κληρικούς καὶ τὰ λαϊκὰ τῆς στελέχη.

Τὸ Σεμινάριο λειτουργεῖ κάθε Σάββατο στὶς 11 π.μ. στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Παρασκευῆς Χαλκίδος, μὲ τὴν εὐθύνη τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως κ. Ἀγγέλου Μαντᾶ, Δρ. Φιλολογίας καὶ Καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, μὲ τὴ συμμετοχὴ 60 στελεχῶν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

Ποιμαντικὴ ἐπίσκεψη στὴ Βόρειο Εὐβοία

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμ. π. Ἰωάννη Καραμούζη, Ἱεροκήρυκα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως καὶ τοὺς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους π. Φιλόθεο Θεοχάρη καὶ π. Αἰμίλιο Χρήστου, πραγματοποίησε ἀπὸ τὶς 3-5 Ἀπριλίου ποιμαντικὴ ἐπίσκεψη στὴν Βόρειο Εὐβοία.

Συγκεκριμένα, τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης 3 Ἀπριλίου, ἐτέλεσε τὴν Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία στὸν Ἱερό Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Νέου Πύργου Ἰστιαίας, μὲ τὴ συμμετοχὴ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι μετέλαβον τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Πρὶν τὴν Ἀπόλυση, ὁ Ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Πανοσιολογιώτατος Ἱερομόναχος π. Τίτος Γερονικολός, προσεφώνησε τὸν Σεβασμιώτατο, εὐχαριστώντας τον γιὰ τὴν πρώτη αὐτὴ ἐπίσκεψή του στὴν Ἐνορία τοῦ Νέου Πύργου Ἰστιαίας.

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Σεβασμιώτατος εὐχαρίστησε τὸν π. Τίτο, προέτρεψε δὲ τοὺς πιστοὺς νὰ συμμε-

τέχουν πάντοτε μὲ τὴν ἴδια θέρη στὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ὅπως τόνισε «φανερώνουν τὸ Θεὸ στὴ ζωὴ μας καὶ δι' αὐτῶν πραγματοποιεῖται ἡ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό».

Τὴν ἐπομένη ἡμέρα, Πέμπτη 4 Ἀπριλίου 2002, ὁ Σεβασμιώτατος, συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ κληρικούς τῆς Βορείου Εὐβοίας, ἐπισκέφθηκε κατὰ σειρά τὰ ἐξῆς Σχολεῖα: Γυμνάσιο Ὁρεῶν Ἰστιαίας, Γυμνάσιο καὶ Ἐνιαῖο Λύκειο Ἰστιαίας, Γυμνάσιο καὶ Ἐνιαῖο Λύκειο Λουτρῶν Αἰδηψοῦ, ὅπου ὁμίλησε στοὺς μαθητές, ἀπάντησε στὶς ἐρωτήσεις τους καὶ διένειμε ἀναμνηστικὲς εὐλογίες.

Τὸ ἴδιο πρωτὶ, ἐπισκέφθηκε καὶ τὸν Δήμαρχο Ἰστιαίας κ. Κωνσταντῖνο Ὀλυμπίου μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε γόνιμο διάλογο.

Ἐπίσης, ἐπισκέφθηκε τοὺς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἰστιαίας.

Τὸ μεσημέρι ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου Ἡλίων Αἰδηψοῦ, τὸ δὲ ἀπόγευμα ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Δαυῖδ τοῦ Γέροντος Λίμνης, ὅπου καὶ ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν Ἡγούμενο, Πανοσιολογίωτατο Ἀρχιμ. π. Κύριλλο Γεραντώνη καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Μονῆς, προσφωνήσας αὐτοὺς καταλλήλως.

Τὴν ἐπομένη ἡμέρα, Παρασκευή 5 Ἀπριλίου 2002, ἐτέλεσε τὴν Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Δαυῖδ, στὸ τέλος τῆς ὁποίας προεχίρησε εἰς Πνευματικὸν τὸν ἀδελφὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πανοσιολογίωτατο Ἱερομόναχο π. Δαυῖδ Ψαράκη, προσφωνήσας αὐτὸν καταλλήλως. Ἀμέσως μετὰ, προέστη τῆς συνάξεως τῶν Πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Τὸ μεσημέρι ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου Ροβιῶν, ὅπου καὶ ἐχοροστάτησε στὴν ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν στὶς 5 μ.μ.

Τὸ ἀπόγευμα ἐπισκέφθηκε τὸν Δήμαρχο Λουτρῶν Αἰδηψοῦ κ. Πολυχρόνη Ματάκια, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε γόνιμη συνεργασία.

Ἀμέσως μετὰ, ἐχοροστάτησε στὴν ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Χαιρετισμῶν στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίων Ἀναργύρων Λουτρῶν Αἰδηψοῦ, μὲ τὴν συμμετοχὴ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος, ὠμίλησας καταλλήλως. Στὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας, τὸν Σεβασμιώτατο προσεφώνησε ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Αἰδ. Πρεσβ. π. Νικόλαος Σακαγιάννης, τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀντιφωνήσαντος καταλλήλως.

(11.4.2002)

Λήξη Ἑσπερινῶν Κηρυγμάτων Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Τὴν Κυριακὴ 21 Ἀπριλίου 2002, καὶ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Χαλκίδος, μετὰ τὸ πέρας τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ, ἔγινε ἡ Λήξη τῶν Ἑσπερινῶν Κηρυγμάτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως γιὰ τὴν περίοδο 2001-2002. Τὸ τελευταῖο κήρυγμα γιὰ τὴν περίοδο αὐτή, ἔκανε ὁ Αἰδεσιμολογίωτατος Πρωτοπρεσβύτερος π. Κωνσταντῖνος Μάνος, Διευθυντὴς τοῦ Γηροκομείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, παρουσιάζοντας ἓνα μικρὸ ὁδοιπορικὸ στὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδῃ. Τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀπουσιάζοντος στὴν Βόρειο Εὐβοία, τὴν Λήξη ἔκανε ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, Πανοσιολογίωτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Διονύσιος Μάνταλος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὴν ἱστορία τοῦ θεσμοῦ τῶν Ἑσπερινῶν Κηρυγμάτων, ὅπως αὐτὸς διαμορφώθηκε στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Χαλκίδος, εὐχαρίστησε τοὺς πιστοὺς ποὺ παρακολούθησαν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους τοὺς ἐκλεκτοὺς ὁμιλητές, μετέφερε δὲ καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

(22.4.2002)

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ ἔφημερίς τοῦ Βατικανοῦ «Ὁ Ρωμαῖος Παρατηρητής» τὴν 19ῃ Ἀπριλίου 2002 ἀφιέρωσε ὁλόκληρη σελίδα γιὰ νὰ περιγράψῃ τὰ τῆς ἐπισκέψεως στὸ Βατικανὸ Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιεύοντας ὁλόκληρες τόσον τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου πρὸς τὸν Πάπαν, ὅσον καὶ τὴν ἐκτενὴ προσφώνησι τοῦ τελευταίου πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας, στὴν ὁποία προσφώνησι γίνεται μνεῖα καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου Ἀθηνῶν Κοινῆς Ἀνακοινώσεως τῶν δυὸ Ἡγετῶν (Γαλλ. ἔκδοσις τῆς 11/12 Μαρτίου 2002 καὶ γερμανικὴ ἔκδοσις τῆς 10ῆς Ἀπριλίου 2002).

— Ὁ Πάπας, προσφωνώντας τὸν νέο Πρέσβυ τῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας στὴν «Ἁγία Ἐδρα» Darko Tanascorič, συνέστησε νὰ συνεχισθῇ ἡ πορεία τῆς συμφιλίσεως τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ νὰ ἀποφευγεται οἰαδήποτε μορφή χρήσεως βίας. «Ἡ ἱστορία αὐτῆς τῆς χώρας ἔδειξεν ὅτι ἡ βία προκαλεῖ νέες ἐνέργειες βίας καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ σπειροειδὴς κίνησις, ποὺ προκαλεῖ θά-

νατο, μόνον διὰ τοῦ διαλόγου εἶναι δυνατόν νὰ ἐξουδετερωθῆ».

— Ὁ Πάπας δέχθηκε σὲ ἀκρόασι Ἀντιπροσωπεῖα τῶν συμμετασχόντων στὸ Εἰδικὸ Διεθνὲς Συνέδριο Γαστροεντερολογίας. Κάλεσε τοὺς ἰατροὺς ν' ἀντιμετωπίζουν τοὺς ἀσθενεῖς μὲ ὑγιᾶ ρεαλισμὸ καὶ ν' ἀποφεύγουν νὰ δημιουργοῦν σ' αὐτοὺς ψευδεῖς παραστάσεις γιὰ «παντοδυναμία τῆς Ἱατρικῆς». Ὁ πιστὸς πρέπει νὰ κατανοῇ μέσα στὸ φῶς τοῦ θείου θελήματος τὰ πεπερασμένα ὄρια τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ δημιουργοῦνται μὲ τὴν ἀσθένεια καὶ τὸν θάνατο. Συγχρόνως ὁ Πάπας πρό-έτρεψε τοὺς ἰατροὺς νὰ συνεχίσουν καὶ ἐντείνουν τὴν ἔρευνα πρὸς βελτίωσι τῶν ἱατρικῶν μέσων καὶ μεθόδων.

— Ὁ Πάπας, προσφωνώντας νέους, ποὺ συμμετέσχον στὸ 35ο Διεθνὲς Φοιτητικὸ Συνέδριο «Univ 2002», ζήτησε ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ἀνθίστανται στὸν πειρασμὸ τοῦ «κονφορμισμού» καὶ νὰ ρυθμίζουν τὴν ζωὴ τους συμφῶνως πρὸς τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ.

— Στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Μουσεῖο τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Βιέννης ὀργανώθηκε Ἐκθεσις πρὸς παρουσίαι τῶν σχέσεων Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα ἕως σήμερα. Ὁ τίτλος τῆς Ἐκθέσεως ἦταν «Ἐκκλησία καὶ Συναγωγή στὴν Χριστιανικὴ Τέχνη ἀπὸ τὸ 850 ἕως τὸ 2000». Ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Βιέννης Καρδινάλιος Christoph Schönborn ἐπεσήμανεν, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Τέχνη, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Μεσαίωνα παρουσίαζε ἀντιιουδαϊκὰ στοιχεῖα, προσπαθεῖ σήμερα ν' ἀπεικονίζῃ τὶς κοινὲς ρίζες Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ.

— Ὁ Πάπας, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ ὑπὸ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τῆς Μ. Πέμπτης, ἀπέστειλε ἐγκύκλιο Γράμμα πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἱερεῖς, στὸ ὁποῖο τονίζει τὴν ἀνάγκη συνδέσεως τῆς Θ. Εὐχαριστίας μὲ τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως, γιὰ τὸ ὁποῖο κάνει σημαντικὲς ἐπισημάνσεις καὶ δίδει ὁδηγίες.

— Ἡ «Ἁγία Ἐδρα» καὶ ἡ Ἀλβανία ὑπέγραψαν συμφωνία γιὰ τὴν ρύθμισι τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων. Ὁ «Ἀποστολικὸς Nuntius» στὴν Ἀλβανία Ἀρχιεπίσκοπος Giovanni Bulaitis, ποὺ ὑπέγραψε τὴ συμφωνία μὲ τὸν Πρωθυπουργὸ τῆς Ἀλβανίας Pandeli Majko, χαρακτήρισε τὴ συμφωνία ὡς «ἱστορικὸ γεγονός», εὐχαρίστησε τὸ Βατικανὸ καὶ τὶς τοπικὲς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς γιὰ τὴ σταθερὴ συμβολή τους στὴν πρόοδο τῆς χώρας καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν ἰσχυροποίησι τῶν σχέσεων μὲ τὸ Βατικανό. Ἡ «Ἁγία Ἐδρα» καὶ ἡ Ἀλβανία συνῆψαν

τὸ 1991 πλήρεις διπλωματικὲς σχέσεις.

Ἀπὸ τὴν 8η ἕως τὴν 13η Ἀπριλίου ἐ.ἔ. πραγματοποιήθηκε ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῆς Παπικῆς Ἀκαδημίας τῶν Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν. Τὸ Πρόγραμμα περιλάμβανε τρία σεμινάρια πρὸς ἐξέτασιν τριῶν θεμάτων: 1. Παγκοσμιοποίησις. 2. Δημοκρατία. 3. Ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν γενεῶν.

— Ἡ περίφημη οὐγγρικὴ μονὴ τῶν βενεδικτίνων «Pannonhalma» ἔγινε τὸ εἰκοστὸ μέλος τῆς Ἐνώσεως ὑπὸ τὸν τίτλο «Βασιλεῖο μοναστηριῶν» (Klösterreich). Ἡ Ἐνωσις αὕτη ἰδρύθηκε τὸ 1999 γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὶς πολιτιστικὲς, πνευματικὲς, οἰκολογικὲς καὶ λοιπὲς ὑπὲρ τῆς υγείας προσπάθειες τῶν μονῶν καὶ γιὰ νὰ δικτυώσῃ αὐτὲς στὴν περιοχὴ τοῦ «Μάρκετινγκ».

— Ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β' δέχθηκε σὲ ἀκρόασι τὰ μέλη τῆς Παπικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὰ Παγκόσμια Εὐχαριστιακὰ Συνέδρια, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς Καρδινάλιο Jozef Tomko. Στὴν προσφώνησί του ὁ Πάπας τόνισε ὅτι στὴν Εὐχαριστία ἔχει διατηρηθῆ τὸ πολιτιμότατο χριστιανικὸ ἀγαθό, ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ποὺ προσέφερε τὸν ἑαυτό του στὸν Σταυρὸ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπίσης, ἐξῆρε τὴ σημασίαν τῆς ὀργανώσεως τῶν Εὐχαριστιακῶν Συνεδρίων.

— Ὁ Ὑπογραμματεὺς τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησι τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν πατὴρ Eleuterio F. Fortino δημοσίευσε στὴν ἔφημερίδα «L'Osservatore Romano» ἑκτενέστατο ἄρθρο μιᾶς ὁλόκληρης σελίδος ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἀδελφικὲς συναντήσεις (τοῦ Πάπα) σὲ πολλοὺς τόπους», ὅπου ἀφιερώνει δύο ἀπὸ τὶς τέσσαρες στήλες στὴν ἐπίσκεψι τοῦ Πάπα στὴν Ἀθήνα.

Ε.Δ.Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ὡς ἀναφέρει ἡ ἐπίσημη ἔφημερίς τοῦ Βατικανοῦ «L'Osservatore Romano» (Ὁ Ρωμαῖος Παρατηρητής) οἱ σχέσεις μεταξὺ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξετάζονται ἀπὸ τὴν Μικτὴ Ὁμάδα Ἐργασίας, ποὺ ἰδρύθηκε τὸ 1965 γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τὶς δυνατότητες διαλόγου καὶ οἰκουμενικῆς συνεργασίας.

Οἱ κύριες ἐνέργειες τῆς Μικτῆς Ὁμάδας Ἐργασίας κατὰ τὸ ἔτος 2001 ἐξετάσθηκαν ἀπὸ τῆς 25ης ἕως τὴν

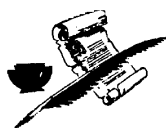

31η Μαΐου σὲ συνέλευσι τῆς Ὀλομελείας αὐτῆς στὴ Dromantine (Newry) τῆς Β. Ἰρλανδίας. Στὸ Πρόγραμμα περιλαμβάνονταν ἡ ἐξέτασις σπουδαίων θεμάτων, τὸ κυριώτερο τῶν ὁποίων εἶναι τὸ ἐξῆς: «Οὐσία καὶ σκοπὸς τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου». Κατὰ τὴν ἐξέτασι τοῦ θέματος θὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ θὰ μελετηθοῦν διάφορα κείμενα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας (ἡ Ἐγκύκλιος *Ut unum sint*, 28-38· Οἰκουμενικὸ *Directorium*, 161-165· τὸ κείμενο τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησι τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος ὑπὸ τὸν τίτλο «Σκέψεις καὶ Προτάσεις γιὰ τὸν Οἰκουμενικὸν διάλογο» – 1970), ὅπως καὶ μία μελέτη τῆς Μικτῆς Ὁμάδος Ἐργασίας ὑπὸ τὸν τίτ-

λο «Οἰκουμενικὸς Διάλογος» (1967).

Κατὰ τὸ ἔτος 2002 ἔγινε ἤδη ἡ συνάντησις τῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου τῆς Μικτῆς Ὁμάδος Ἐργασίας στὴ Ρώμη (1-2 Μαρτίου) καὶ σχεδιάσθησαν οἱ λεπτομέρειες τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως γιὰ τὴ συνέλευσι τῆς Ὀλομελείας ἀπὸ τὸν 25η ἕως τὴν 31η τοῦ τρέχοντος μηνὸς Μαΐου ἐ.ἔ. στὴν πόλι Stånghås τῆς Σουηδίας. Κατὰ τὴ συνέλευσι αὐτὴ θὰ ἐξετασθοῦν α) Προβλήματα, ποὺ ἀφοροῦν τὴ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας· β) Προβλήματα, ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ ἐκκλησίες-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία.

Ε.Δ.Θ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

1. **ΤΑΦΗ ἢ ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ** – Πρακτικὰ Ἡμερίδος (3.3.1999).
Ἔκδοσι Β'. Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας στὸ ἐπίκαιρο αὐτὸ θέμα.
2. **Ἡ ΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ** (Ἀθῆναι, 9-12 Ὀκτωβρίου 2001).
ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθμ. Πρωτ. 892
 Διεκπ. 467

Ἀθήνησι τῇ 14ῃ Μαρτίου 2002

Κλητήρια ἐπιγράμματα

Προκηρύξεις

Ἱερῶν Μητροπόλεων:

Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἄρτης

Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Νικαίας

Σύρου

Χαλκίδος

Καισαριανῆς

Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΘΕΣΠΙΣΜΑ

Πρὸς Τὸν Πρεσβύτερον Κωνσταντῖνον Κολιὸν τοῦ Ἀργυρίου
 Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας καὶ Ναούσης
 (νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλοῦμεν σε, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου
 Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλη-
 σίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ, κειμένῳ ἐπὶ τῶν
 ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1, τὴν 27ην Ἰουνίου 2002, ἡμέραν Πέ-
 μπτην καὶ ὥραν 6.00 μ.μ., προκειμένου ἵνα δικασθῆς κατηγορούμενος διὰ κα-
 νονικὰ παραπτώματα, ἅτινα ἐκ τῆς φύσεώς των κρίνεται σκόπιμον, ὅπως μὴ
 ἀναφερθῶσιν ἐν τῷ παρόντι Κλητηρίῳ Θεσπίσματι, κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πα-
 ραγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 110 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστη-
 ρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας».

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει ἀπειθείας σου καὶ μὴ ἐμφανίσεώς
 σου τῇ ὥσ' ἄνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα, θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ

ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἄρχιμ. Χρυσόστομος Τσιρίγκας

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων
Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς Τοὺς Αἰδεσ. Ἱερεῖς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
 Ἀλέξανδρον Λαζ. Μυγδανάλευρον καὶ Γεώργιον Νικ. Σακελλαρίου
 (νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσθε νὰ ἐμφανισθῆτε αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἀνακριτοῦ Αἰδεσιμο-
 λογιωτάτου κ. Ἰωάννου Οἰκονόμου τὴν 8ην Ἰουλίου 2002 ἡμέραν Δευτέραν καὶ
 ὥραν 10 π.μ. ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἵνα ἀπολο-
 γηθῆτε ἐπὶ κανονικοῖς παραπτώμασι.

Ἐν Καρδίτῃ, τῇ 5ῃ Ἀπριλίου 2002

Ο ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ

† Πρωτ. Ἰωάννης Οἰκονόμου

Ὁ Γραμματεὺς

† Πρεσβ. Ἀθανάσιος Τζιώρας

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίας Βαρβάρας Ἀγρινίου,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μεσολογγίῳ, τῆ 19ῃ Ἀπριλίου 2002.

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίας Παρασκευῆς Ματσουκίου,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἄρτῃ, τῆ 15ῃ Ἀπριλίου 2002

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ναοῦ Γεννήσεως Θεοτόκου Πηγῶν,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἄρτῃ, τῆ 18ῃ Ἀπριλίου 2002

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίου Γεωργίου Μικροκλεισούρας,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Νέα Ζίχνη, τῆ 17ῃ Ἀπριλίου 2002

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Νικαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει 1) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 194799/12 Δεκ. 2001 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης, μετὸν ὅποιον μᾶς διαβιβάζει ὅλα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, λόγῳ ἀρμοδιότητος, προκειμένου νὰ προσληφθῇ καὶ διορισθῇ ἓνας Ἱερεὺς Πανεπιστημιακῆς Ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ Καταστήματα Κρατήσεως καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν Δικαστικὴν Φυλακὴν Κορυδαλλοῦ, 2) Τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ 3) Τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλει Δικαστικῆς Φυλακῆς Κορυδαλλοῦ τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα τυπικὰ (ΠΕ Κατηγορία) καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ εἰς τὴν Ἐφημερίδα «ΑΛΗΘΕΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Νικαίᾳ, τῆ 22ᾳ Ἀπριλίου 2002

† Ὁ Νικαίας ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σύρου

Προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς – κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων» – πλήρωσιν μίας (1) κενῆς θέσεως Ἐκκλησιαστικοῦ ὑπαλλήλου Κατηγορίας ΔΕ, Κλάδου Δι-

οικητικοῦ, καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅπως ἐντὸς εικοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν ἐφημερίδα «Ἀλήθεια» υποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Σύρου, (Ταχ. Δ/σεις, Ἐρμούπολις – 84100), σχετικὴν αἴτησιν.

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως δέον, ἵνα ἔχωσι καὶ τὰ λοιπὰ δι' ἐκκλησιαστικὸν ὑπάλληλον προσόντα, ὡς ταῦτα ὀρίζονται ἐν τοῖς ἄρθροις 6 ἕως 13 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ (ΦΕΚ 48/3-4-1978, τ. Α').

Ἐρμούπολις, τῆ 11ῃ Ἀπριλίου 2002

† Ὁ Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Κενωθείσης τῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 25 «περὶ θέσεων Ἱεροκηρύκων» τοῦ Ν. 817/1978, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι, τῆ 1ῃ-5-2002

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Βύρωνος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Καισαριανῇ, τῆ 8ῃ Μαΐου 2002

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ ΔΑΝΙΗΛ

Ἱερὰ Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 817/1978

(ΦΕΚ 170, Α', 8.10.1978) «Περὶ ρυθμίσεως ἐνίων ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων», ὡς καὶ τὸ Προεδρικὸν Διάταγμα 582/1980 (ΦΕΚ, 158, Α', 11.7.1980) «Περὶ κατανομῆς θέσεων Ἱεροκηρύκων εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἀποφασίζομεν ὅπως προκηρύξωμεν διὰ τῆς παρούσης τὴν πληρῶσιν κενῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καὶ καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως υποβάλλουν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ δικαιολογητικῶν, ἵνα προβῶμεν εἰς τὰς περαιτέρω ὑπηρεσιακὰς ἐνεργείας πρὸς τοποθέτησίν των.

Ἐν Λεβαδεῖα, τῆ 15-5-2002

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς δύο (2) κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Κοιμήσεως Θεοτόκου Ραφήνας - Ἀττικῆς καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Σπάτα, τῆ 13ῃ Μαΐου 2002

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 13/2002 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) «Γένεσ. τῆς Θεοτόκου Βλαχερνιτίσσης 2) «Γενεσίου τῆς Θεοτόκου» Γέρο Λάκκου 3) «Ἀγίου Γεωργίου» Μαλάξης Κυδωνίας 4) «Ἀγίου Γεωργίου» Παῖδοχωρίου 5) «Ἀγίου Γεωργίου» Ἀλικάμπου 6) «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» Κεφαλᾶ 7) «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου» Φρὲ Ἀποκορώνου καὶ 8) «Ἀγίου Νικολάου Σπλάντζιας β. θέσιν» Χανίων προσκαλοῦμε δὲ τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐνεργήσουν τὰ δέοντα διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 24 Ἀπριλίου 2002

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ